

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE LISKOVÁ

Programovacie obdobie 2006 – 2015

2006

PHSR obce Lisková bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 15.5.2007 uznesením č. 38.

V Liskovej, 16.5.2007

Ján L a u k o
starosta obce

1 ÚVOD.....	5
2. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE.....	7
2.2 PRÍRODNÉ POMERY.....	8
2.3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	12
2.4 DOPRAVA.....	15
2.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	17
PÔDA.....	19
2.6 OBYVATEĽSTVO.....	20
2.7 VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ.....	23
2.8 BÝVANIE.....	24
2.9 PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY.....	25
2.10 KULTÚRA.....	25
2.11 ŠKOLSTVO A VZDELANIE.....	27
2.12 SOCIÁLNA SFÉRA.....	28
2.13 ZDRAVOTNÍCTVO.....	28
2.14 ŠPORT.....	28
2.15 ÚBYTOVACIE ZARIADENIA.....	29
2.16 STRAVOVACIE A REŠTAURÁČNÉ SLUŽBY.....	30
2.17 CESTOVNÝ RUCH.....	30
2.18 REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE ZA ROKY 2001 – 2005.....	32
2.19 SAMOSPRÁVA.....	33
4 PRIORITNÉ ROZVOJOVÉ OBLASTI OBCE.....	36
5 SWOT ANALÝZY.....	37
5.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ.....	38
5.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	39
5.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	40
5.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO.....	40
5.5 ŠKOLSTVO A ŠPORT.....	41
5.6 KULTÚRA.....	41
5.7 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATION.....	42
6 STRATEGICKÉ CIELE ROZVOJA.....	43
6.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ.....	44
6.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	45
6.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	46
6.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO.....	47
6.5 ŠKOLSTVO A ŠPORT.....	47
6.6 KULTÚRA.....	48
6.7 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATIONS.....	49
7 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY.....	50
7.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ.....	50
7.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	51
7.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	51
7.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO.....	52

7.5 ŠKOLSTVO A ŠPORT.....	52
7.6 KULTÚRA.....	53
7.7 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATIONS.....	54
8 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU.....	54
8.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ.....	55
8.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	58
8.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	60
8.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO.....	62
8.5 ŠKOLSTVO A ŠPORT.....	64
8.6 KULTÚRA.....	67
8.7 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATIONS.....	70
9 ZABEZPEČENIE PHSR	72
9.1 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHSR.....	72
9.2 ADMINISTRATÍVNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	72
10 MONITOROVANIE PHSR.....	73
10.1 SPÔSOB MONITOROVANIA PHSR.....	73
10.2 VYHODNOCOVANIE A SPÔSOB MODIFIKOVANIA PHSR.....	73
10 ZÁVER.....	73
11 POUŽITÁ LITERATÚRA.....	74

1 Úvod

Dokument „ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lisková s výhľadom do roku 2015 (PHSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lisková sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu sféru. Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Lisková, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a dopĺňovaný.

Bol spracovaný na základe zákona Národnej rady SR č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý definuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce ako strednodobý programový dokument, obsahujúci analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov, prvoradých potrieb a úloh vo všetkých oblastiach života obce. Súčasťou programu je aj návrh jeho administratívneho a finančného zabezpečenia. Zákon stanovuje aj úlohy, týkajúce sa vypracovávania, schvaľovania, zabezpečenia plnenia a pravidelného vyhodnocovania predmetného programového dokumentu. Pri spracovaní programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Lisková je súčasťou sústavy základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja v Slovenskej republike. Táto sústava je členená na strategické a programové dokumenty vypracovávané na úrovni štátu, sektorov, samosprávnych krajov, regiónov a obcí a programové dokumenty Európskej únie (pre využitie zdrojov štrukturálnych fondov).

Podpora regionálneho rozvoja sa uskutočňuje v súlade s programovaním na základe :

- Národného plánu regionálneho rozvoja, ktorý je základný strednodobý strategicko – plánovací dokument na rozvoj regiónov vypracovaný spravidla na päť až sedem rokov. Jeho súčasťou je Regionálny operačný program regiónu NUTS III Žilinského kraja a NUTS II Slovensko – Západ.
- Regionálneho operačného programu, ktorý je strednodobý dokument vypracovaný na úrovni druhého stupňa podľa klasifikácie štatistických územných jednotiek. Regionálny operačný program vypracúvajú samosprávne kraje vo vzájomnej spolupráci v rámci regiónu na úrovni druhého stupňa podľa klasifikácie štatistických územných jednotiek (NUTS II).
- Sektorového operačného programu, ktorý je strednodobý dokument vypracovaný pre vopred určené sektory.
- Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja, ktorý je strednodobý programový dokument, je v súlade s cieľmi a prvoradými potrebami ustanovenými v národnom pláne a s podkladom na vypracovanie príslušného regionálneho operačného programu. Jeho vypracovanie zabezpečuje samosprávny kraj.
- Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, ktorý je strednodobý programový dokument spracovaný na úrovni obce.

Programové dokumenty Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov tvoria:

- Národný (regionálny) rozvojový plán (RDP – Regional Development Plan), ktorý je hlavným dokumentom pre vyjednanie podpory zo Štrukturálnych fondov Európskej únie.
- Rámec podpory spoločenstva (CSF – Community Support Framework), ktorý bude vytvorený na základe Národného rozvojového plánu v spolupráci s Európskou komisiou, je hlavným dokumentom vymedzujúcim poskytnutie podpory zo štrukturálnych fondov Európskej únie.
- Sektorové operačné programy (SOP – Sectoral Operation Programme), ako taktické dokumenty vytvorené na úrovni ministerstiev, ktoré rozpracovávajú problémové celky stratégií majúcich plošný (celoštatny) charakter, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.

- Regionálne operačné programy (ROP – Regional Operation Programme), ako taktické dokumenty, ktoré budú spracované na úrovni regiónov NUTS II a rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.

Jednotlivé strategické dokumenty sú vypracovávané vo vzájomnej nadväznosti a postupnosti.

PHSRM sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Hlavný dokument :

1. *Úvod* – charakterizuje PHSR a proces jeho tvorby
2. *Základná charakteristika obce* – obsahuje najdôležitejšie charakteristické údaje podľa jednotlivých oblastí života obce.
3. *Vízia obce* – obsahuje stručnú charakteristiku prioritných cieľov rozvoja obce.
4. *Prioritné rozvojové oblasti obce* - obsahuje prioritné oblasti rozvoja obce na základe všeobecného konsenzu.
5. *SWOT analýzy* - obsahuje hodnotenie jednotlivých prioritných oblastí obce z hľadiska jeho silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, poukazujúc na disparity – rozdielnosti medzi stávajúcim využitím a potenciálom rozvoja.
6. *Strategické ciele rozvoja* - definuje strategický zámer, jednotlivé strategické ciele rozvoja podľa prioritných rozvojových oblastí a opatrenia na ich zabezpečenie.
7. *Merateľné indikátory* - monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lisková sa vykonáva na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým cieľom a opatreniam (ktoré môžu byť priebežne konkretizované). Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov.
8. *Finančný plán programu* – predstavuje predpokladaný plán realizácie programu s indikatívne stanovenými výškami rozpočtu.
9. *Zabezpečenie PHSR* – predstavuje definovanie finančných zdrojov, ktoré budú použité na realizáciu programu, ako aj stanovenie administratívnych kapacít, ktoré by mali realizáciu programu hodnotiť, program aktualizovať, atď..
10. *Monitorovanie PHSR* – definuje subjekty poverené monitorovaním programu.
11. *Záver* - stručné zhodnotenie dokumentu, ktorý je otvoreným materiálom, pravidelne ročne vyhodnocovaným a aktualizovaným.

2. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

História obce

Na kráľovských majetkoch západnej časti Liptova bola vytvorená obec Lisková a to už na prelome 12. a 13. storočia. Územie obce osídľovali skupiny rôznych kultúr už oddávna, a preto nie je vylúčené, že v prípade Liskovej ide o staršiu slovanskú osadu. Toto tvrdenie dokazuje i názov obce, ktorý nie je odvodený od pomenovania liesky, ale od vlastného mena jej zakladateľa, či prvého známeho majiteľa zemanu Liska. Zeman Lisk bol pravdepodobne zakladateľom miestneho rodu zemanov z Liskovej. Bol zrejme kráľovským služobníkom, ktorý žil na časti majetku neskoršej Liskovej na začiatku 13. storočia a do radov zemanov bol kráľom povýšený on alebo jeho potomkovia za verejné služby, či vojenské zásluhy. V 14. storočí Liskovi potomkovia používali v predikáte názov obce a k menu si dopisovali predikát „de Lizkfalu“ (z Liskovej).

Najstaršia písomná zmienka o obci je z roku 1252 v listine kráľa Bela IV., kde sa v rámci vymedzenia premonštrátskeho majetku Sliačov spomína aj susediaci chotár Liskovej, v listine uvádzanej ako „villa Lisk“. Sliačsky majetok susedil v tom čase s Liskovou na severe a prírodnú hranicu tvoril Váh. Aj napriek viacerým pochybnostiam o pravosti spomínanej listiny, sa všeobecne nepovažuje za falzum a v nej opísané skutočnosti sú hodnoverným svedectvom.

Vznik Liskovej už v 12. storočí dokazuje aj umiestnenie kostola svätého Martina v Martinčeku medzi Liskovou a Likavkou, postaveného pred rokom 1260. Podľa ústnej tradície kostol v Martinčeku postavili začiatkom 13. storočia templári pôsobiaci v Martinčeku a Ludrovej.

Ďalšia správa o Liskovej sa zachovala z roku 1270. Je v listine kráľa Ladislava IV. z roku 1274, citujúcej pôvodnú listinu kráľa Štefana V. z 24. júna 1270. Listina potvrdzuje pôvodné práva obyvateľov Nemeckej Ľupče, ktoré im udelil kráľ Belo IV., stanovuje nové práva a povinnosti a ohraničuje chotár. Ako severovýchodná hranica Ľupčianskeho majetku sa tu uvádza chotár Liskovej „contra villam Lyzk“.

V písomnostiach z 13. storočia sa názov obce vyskytuje v tvare „Liskfalua“ alebo v pôvodnom tvare „Lisk“. Napriek tomu, že časť majetku Liskovej vlastnili tunajší zemanovia, zvyšok ostal aj v nasledujúcich storočiach majetkom uhorského kráľa a Lisková sa takto dostala pod správu hradného panstva Likava. Liskovskí poddaní boli roľníci. Podľa urbárskych povinností z roku 1551 na majetku Liskovej žilo dvadsaťdeväť sedliackych domácností a osemnásť domácností želiarov. V Liskovej bolo v tom čase aj osem opustených usadlostí. Na začiatku 16. storočia sedliacke domácnosti odvádzali panstvu ročne daň 36 zlatých, po 80 gbelov žita, jačmeňa a ovsa.

Sedliacke usadlosti platili okrem dane richtárovi aj daň priamo kráľovi. V roku 1536 sa vyberala daň od 18 port (brán). V nasledujúcom roku však dedinu vyrabovalo a vypálilo vojsko kráľa Ferdinanda I. a popolom tu ľahlo 16. sedliackych usadlostí. Preto sú z rokov 1549 a 1557 záznamy o zdanení len 8 port. Ku koncu 16. storočia došlo k schudobneniu obyvateľstva, ktoré dokumentujú aj informácie z roku 1600, keď tu stálo až štyridsaťjeden najmä želiarskych domov a desať domov bolo opustených. Stáli tu majerské dvory hradného panstva a miestnych zemanov. Zemanovia z Liskovej vlastnili jednu kúriu. Okrem toho sa v Liskovej v roku 1600 spomína aj mlyn, kostol, fara, škola a most, ktorý udržiaval správca likavského panstva. Aj keď Lisková bola na konci 16. storočia chudobnou dedinou, napriek tomu bola najväčším sídelným celkom v západnom Liptove.

Na konci 16. a začiatkom 17. storočia sa celým Liptovom prehnalo množstvo vojakov rôznych armád a menších jednotiek, ktoré drancovali prevažne vidiecke usadlosti. Rok 1591 sa v kongregačných protokoloch Liptovskej župy spomína ako rok veľkej drahoty. V roku 1593 vypukol na Liptove hladomor ako dôsledok neúrody a vysokých cien základných potravín. Navyše v dňoch 3. až 5. júla 1593 sa Váh vylial z brehov a narobil v celom Liptove obrovské škody. V Liskovej bolo vodným živlom poškodených niekoľko usadlostí. V roku 1601 vypukol najmä v dolnom Liptove hlad a epidémia moru, ktoré spôsobili úbytok obyvateľstva.

V roku 1603 bol Liptovský župan Štefan Illésházy obžalovaný kráľom z velezrady, v dôsledku čoho mu boli zhabané všetky majetky, ktoré v nasledujúcom roku panovník daroval viedenskému kupcovi Lazarovi Henkelovi. Z Likavského panstva boli však odobraté dediny Likavka, Martinček, Lisková, Sokolče a Bobrovec, ktoré ostali manželke Štefana Illésházyho, Kataríne Pálffyovej až do jej smrti v roku 1616.

Živelné pohromy prenasledovali obyvateľov aj v nasledujúcich desaťročiach. Storočná voda v roku 1620 so sebou vzala niekoľko domov i ľudských obetí. Podobné povodne sa opakovali v rokoch 1661 a 1662. Samotnú Liskovú postihla 4. júla 1661 ešte väčšia katastrofa, keď vyhorela

celá dedina. Škody na majetku tunajších poddaných boli také obrovské, že Lisková bola oslobodená na 3 roky od všetkých stoličných daní. Požiar sa opakoval v roku 1695, kedy vyhorela celá Lisková i s kostolom, ktorý slúžil ako úschovňa obecných písomností.

V roku 1710 sa okrem množstva armád prehnala Liptovom i morová epidémia. Po rozhodujúcom vojenskom stretnutí v bitke na Švihrovej medzi Jamníkom a Vavrišovom, kde boli povstalecké kurucké vojská rozohnané, bolo potrebné dať cirkev a úrady v celom Liptove do pôvodného stavu. Za týmto účelom sa 27. októbra a 10. novembra 1710 uskutočnilo zasadnutie stolice priamo v Liskovej. Prvé zasadnutie riešilo náboženské problémy a druhé riešilo nápravu všetkých stoličných úradov.

Hospodárske pomery Liskovej boli počas 18. storočia značne neutešené. Obyvateľstvo žilo v biede. Vyplýva to zo sťažnosti Liskovej a okolitých dedín zaslanej priamo cisárskemu dvoru v letných mesiacoch roku 1770. V roku 1791 vypukol v Liskovej dobytčí mor, na ktorého následky zahynulo 136 kráv a 6 volov.

Prvá polovica 19. storočia sa niesla v znamení živelných pohrôm. Po veľkej povodni Váhu v roku 1812 boli vyčlenené veľké finančné čiastky na úpravu brehov na Liptove. V rámci týchto prác boli obnovené aj povodňou poškodené dva mosty v Liskovej. V nasledujúcom roku sa však prihnala ešte väčšia storočná voda a 25. augusta 1813 brala so sebou humnú, drevené domy a maštale. Na niektorých miestach zničila aj murované domy. Celá Lisková bola prívalom vody úplne zničená. V roku 1847 opustilo Liskovú 19 gazdovských rodín, čo bolo okolo 167 ľudí v dôsledku sucha a následnej biedy a hladu.

Jeden z najväčších požiarov Liskovej vypukol 29. mája 1885 predpoludním v dome Pavla Lesáka. Z tejto budovy sa oheň šíril na celý rad domov a hospodárskych budov. V krátkom čase horelo v Liskovej 119 domov. Požiare sa Liskovej nevyhýbali ani v 20. storočí kedy v roku 1908 zhorelo 32 domov a spolu s nimi 85 hospodárskych budov.

Po prvej svetovej vojne prechádzala Lisková postupnými zmenami. Patrila medzi prvé obce dolného Liptova, ktoré sa zaujímali o elektrifikáciu. Začalo sa so stavbou železobetónového mosta cez Váh na vicinálnej ceste Lisková – Liptovské Sliache. Následne v roku 1922 bola odsúhlasená stavba obecného vodovodu a v roku 1925 si Lisková zriadila vlastnú knižnicu. V roku 1927 bolo v Liskovej založené Združenie evanjelickej mládeže na podnet evanjelického seniora Miroslava Bázlika a učiteľa Ľudovíta Šolca. O desať rokov neskôr si svoj vlastný spolok založila i katolícka mládež. Počet obyvateľov Liskovej je zdokumentovaný v sčítaní ľudu z roku 1938, kedy mala obec 1987 obyvateľov.

Obdobie druhej svetovej vojny je v jej počiatku spojené s vytvorením hlinkovej gardy ktorá mala 95 členov, pričom málokto z nich presne chápal jej pravý význam a úlohy. V závere vojny pri vypuknutí povstania sa k povstaleckej armáde a k partizánom prihlásilo viac ako 135 obyvateľov Liskovej. 5. apríla 1945 došlo k oslobodeniu obce 24. streleckou divíziou sovietskej armády jednotkami 4. československej samostatnej brigády 1. československého armádneho zboru.

Povojnové obdobie sa nieslo v znamení v rýchlej obnovy poškodenej infraštruktúry a stavieb obyvateľstva s postupným presadzovaním kolektívizácie na konci štyridsiatych a začiatku päťdesiatych rokov. Ďalšie roky sa niesli v duchu hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

2.2 PRÍRODNÉ POMERY

Vymedzenie územia, geografická poloha

Obec Lisková sa nachádza v prímestskej oblasti mesta Ružomberok pri železničnej trati Žilina – Košice. Katastrálne územie obce patrí do Fatransko – Tatranskej oblasti, severná časť do celku Chočské vrchy. Rozkladá sa v nadmorskej výške 480 - 1486 metrov nad morom s klimatickou príslušnosťou k mierne chladnej až chladnej oblasti. V štruktúre krajiny prevažujú lesné porasty, orná pôda a v menšej miere i trávnaté porasty. Južná časť obce zasahuje do Národného parku Nízke Tatry a severná časť do Národnej prírodnej rezervácie Chočské vrchy. Katastrálne územie obce hraničí s katastrami obcí Ivachnová, Liptovské Sliache, Liptovská Štiavnica, Štiavnička, Martinček a Turík.

Geologická stavba, geologický vývoj

Geologický vývoj

Prvohory - paleozoikum (pred 245 až 530 miliónmi rokov).

Toto obdobie je dôležité pre celé územie Slovenska hlavne z toho dôvodu, že počas neho bol vytvorený horninový podklad geologickej stavby Slovenska. Počas prvohôr tu existovala mohutná

magmatická činnosť, kedy vznikali predovšetkým hlbinné magmatické horniny ako granit /žula/, granodiorit, diorit, gabro, syenit a mnohé ďalšie. V prvohorách prebehli na našej planéte dve významné vrásnení - kaledónske a variske. Dochádzalo ku rozsiahlej metamorfóze /premene/ existujúcich hornín, ktoré sa takto vyrovnávali so zmenenými fyzikálnymi a chemickými podmienkami /teplota, tlak, chemizmus .../. Vznikli teda ďalšie metamorfované horniny - ruly, fylity, svory, migmality, atď. Keďže po prvohorách nasledoval vývoj ešte niekoľko 100 miliónov rokov, spomínané horniny sú v súčasnosti na Slovensku prekryté horninami vzniklými v ďalších geologických obdobiach. Odkryté sú len v centrách tzv. jadrových pohorí - v Malých Karpatách, Považskom Inovci, Strážovských vrchoch, Ftáčniku, Branisku, Malej a Veľkej Fatre a na území Liptova vo Vysokých a Nízkych Tatrách.

Druhhohory - niezozoikum (pred 65 až 245 miliónmi rokov)

Počas tohto obdobia existovala v širšom stredoeurópskom priestore mohutná sedimentačná panva. Na jej dne sa usadzovali hrubé súvrstvia sedimentálnych hornín, predovšetkým karbonátov /uhličitanov/. Najdôležitejšími z nich boli vápenec a dolomit. V druhhohorách postihlo planétu ďalšie významné vrásnenie - alpínske. Počas neho vznikali na kontinentoch mohutné pásmové pohoria. Jedným z nich sú aj Alpy, súčasťou ktorých sú i Západné Karpaty, ktoré tvoria územie Slovenska. Vplyvom tohto vrásnenia boli spomínané usadené horniny presúvané desiatky kilometrov v podobe príkrovov. Tieto horniny sú v súčasnosti odkryté tiež v jadrových pohoriach, ale tentokrát na ich svahoch. Platí to aj pre územia Vysokých a Nízkych Tatier.

Tret'ohory - terciér (pred 1,8 až 65 miliónmi rokov)

Toto obdobie je už pre vývoj Liptova a niektorých severných častí Slovenska osobité. Začiatkom tret'ohôr sa tieto územia začali nakláňať na sever a ponárať pod more, ktoré tu vtedy existovalo. Konfigurácia terénu vtedajšieho zemskeho povrchu bola samozrejme odlišná od dnešnej. Dá sa povedať, že územia dnešných Nízkych Tatier a Veľkej Fatry mali už podobu horstva, aj keď ešte nie tak vysokého ako dnes. Vysoké Tatry boli len pahorkatinou, ktorú tret'ohorné more postupujúce zo severu postupne prelialo. Na dne Liptovskej kotliny, ktorá bola morskou panvou sa začali usadzovať sedimenty. Vplyvom orogénnej činnosti dochádzalo v týchto oblastiach k veľkým otrasom. Tieto spôsobovali zosuvy usadených ešte nespevnených sedimentov po svahoch sedimentačnej panvy. Vznikli tzv. turbiditné prúdy, kedy sa usadené masy skĺzli po svahu, všetko sa zvířilo a začalo znovu usadzovať. Sedimentácia potom prebiehala podľa frakcií, keď sa najprv usadzovali ťažšie a väčšie častice a nakoniec najľahšie a najmenšie. Viacnásobným opakovaním týchto procesov došlo ku vzniku tzv. flyšových vrstiev, ktorých náplň tvoria rytmicky /pravidelne/ sa striedajúce vrstvy pieskovcov a ílovcov. Táto rytmickosť je spôsobená práve viacnásobným opakovaním týchto procesov. Flyšové vrstvy teda tvoria geologickú výplň Liptovskej kotliny. Typické odkryvy týchto hornín sa dajú vidieť pri Podtúrni za železničnou traťou, pri Jamníku, Lipt. Ondreji, pod priehradným múrom Liptovskej Mary a inde. Na konci tret'ohôr bolo územie Liptovskej kotliny spod mora vynorené a odvtedy už bolo navždy súšou.

Štvrtohory - kvartér (pred 1,8 miliónom rokov po dnes)

Toto obdobie bolo oproti predchádzajúcim oveľa pokojnejšie. Hlavnú úlohu tu zohrávala tektonika. Predovšetkým došlo k vyzdvihnutiu územia Vysokých Tatier a reliéf terénu sa začal podobať dnešnému. Takisto došlo ku prevrášneniu pôvodne horizontálne uložených flyšových vrstiev a tiež boli postihnuté zlomovou tektonikou. V Liptovskej kotline rozoznávame dva typy zlomov: východo-západné /staršie/ a severo-južné /mladšie/. Najznámejším predstaviteľom V-Z systému je podtatranský zlom. Tiahne sa úpäťm Vysokých Tatier a pozdĺž neho boli Tatry vyzdvihnuté do súčasnej podoby. Výrazná zlomová tektonika je vo všeobecnosti v teréne celkom dobre viditeľná. Takéto oblasti zemskej kôry predstavujú oslabené miesta horninového masívu. Ľahšie tu dochádza k zvetrávaniu, rozrušovaniu a rozpadu horniny, k jej denudácii, erózii a odnosu rozrušenej horniny, takže častokrát vznikajú na týchto miestach deprené tvary reliéfu terénu - doliny, údolia, rôzne terénne skoky, závrtové línie, atď..

Ďalším významným geomorfologickým činiteľom v Liptovskej kotline bolo štvrtohorné zaľadnenie. Vieme, že na území Vysokých Tatier bolo minimálne troje zaľadnení.

Geologická stavba

Geologická stavba liptovského regiónu sa dá v jednoduchosti odvodiť z toho, čo bolo napísané v predchádzajúcich odstavcoch. Vysoké a Nízke Tatry sú tzv. jadrovými pohoriami. Ich jadrá sú tektonickými pochodmi vyzdvižené do geomorfologicky výrazných foriem. Tieto jadrá sú tvorené prvohornými kryštalickými /magmatickými a metamorfovanými/ horninami. Na svahoch Vysokých a Nízkych Tatier sú uložené tektonické príkrovy druhohorných karbonátových hornín. Tieto dosahujú hrúbky niekoľko 100 metrov. Depresia Liptovskej kotliny je vyplnená tret'ohornými flyšovými vrstvami. Mocnosť týchto súvrství presahuje 1 500 metrov. Pod nimi sa nachádzajú útržky spomínaných karbonátových príkrovov a hlbšie pod nimi prvohorné kryštalické horniny.

Pôdne pomery

Najrozšírenejším pôdnym predstaviteľom sú hnedé pôdy (kambizeme) oglejené. Rozšírené sú najmä v západnej časti Liptovskej kotliny. Vyskytujú sa spravidla s hnedými pôdami, od ktorých sa líšia len rôznymi intenzívnymi znakmi oglejenia a vyšším obsahom humusu. Na poľnohospodársky využívaných plochách pôdna reakcia a obsah živín závisia od hnojenia. V lesných pôdach sa pôdna reakcia pohybuje od 5 do 6,5 pH. Sorpčný komplex je nasýtený bázickými kationmi na 50 %. Podľa zrnitostného zloženia sú to stredne ťažké až ťažké pôdy.

Prevažne poľnohospodársky sa využívajú aj illimerizované pôdy (luzizeme) rozšírené na sprašových (svahových) hlinách prekrývajúcich terasové a glaciofluviálne štrky. Sú to spravidla oglejené pôdy, v iluviálnom horizonte hlinité, nižšie ílovito-hlinité. Pôdna reakcia a stupeň sorpčného nasýtenia závisia od intenzity oglejenia. Slabo oglejené pôdy sú slabo kyslé až neutrálne, stupeň sorpčného nasýtenia majú 75 %. Výrazne oglejené pôdy sú silne kyslé (pH 4,6), nasýtené sú na 58 % bázickými kationmi.

Oglejené pôdy vystupujú najmä na úpäti Vysokých Tatier. Charakteristické sú sezónnym prevlhčením pôdneho profilu v dôsledku heterogenity pôdotvorných substrátov. Sú to pôdy silne kyslé (pH 4-5), sorpčne nasýtené.

Na vápnatých brekciách, vápencoch, dolomitoch a travertínoch sú rozšírené rendziny. V humusovom horizonte majú 2-8 % humusu. Pôdna reakcia je v celom profile neutrálna až slabo zásaditá. Sú to stredné až ťažké pôdy, ktoré majú sorpčný komplex nasýtený na viac ako 50 %. V inundačnej oblasti nív sú rozšírené protoaluviálne pôdy. V oblasti akumulácie aluviálnych uloženín na ne nadväzujú nívne pôdy typické a nívne pôdy karbonátové. V priterasových depresiách resp. v nívnych s pomalým odtokom podzemnej vody a na podmáčaných podsvahových zvetralinách, sú rozšírené glejové pôdy a rašelinové pôdy. Na oblasti nenarušené záplavami a prudkým kolísaním podzemnej vody sa viaže lužná pôda. Uvedení pôdni predstavitelia tvoria v Liptovskej kotlině výraznú pôdnu katenu, charakteristickú kontrastnými mezokombináciami.

Agrotechnické spôsoby zúrodňovania pôd

Pôdy veľmi hlboké je potrebné podrývať. Podrývanie prevádzať na jeseň súčasne s hlbokou orbou za vhodných vlhkostných podmienok. Podrývanie pôd pri vyššej vlhkosti je málo účinné a má malú trvanlivosť. Týmto zúrodňovacím opatrením dosiahneme hlbšie prevzdušnenie pôdy. Plytké pôdy zásadne nepodrývať, stačí zachovávať pôvodnú hĺbku ornice. Podrývaním by dochádzalo k vynášaniu skeletu z podorničia do ornice. Pokiaľ ide o TTP, tieto nie sú vhodné na rozoranie, nakoľko sú buď silne svahovité alebo skeletnaté, iba niektoré, ktoré spĺňajú podmienky ako orné pôdy, môžeme rozorať.

Agrochemické spôsoby zúrodňovania pôd

Prevažná časť poľ. pôdy sa vyznačuje kyslou pôdnou reakciou. Na týchto pôdach je potrebné prevádzať melioračné vápnenie t.j. vápnenie vyššími dávkami vápenatých hmôt. Cieľom melioračného vápnenia je odstránenie kyslej pôdnej reakcie a celkové zlepšenie pôdnej úrodnosti a zvýšenie efektívnosti hnojenia. Menšia časť pôd si vyžaduje udržiavacie vápnenie t.j. vápnenie nižšími dávkami vápenatých hmôt. Cieľom udržiavacieho vápnenia je udržanie terajšej priaznivej pôdnej reakcie. Vápnenie treba prevádzať na jeseň páleným vápnom, prípadne na ľahších pôdach mletým vápnom.

Agrobiologické spôsoby zúrodňovania pôd

Medzi tieto opatrenia zaradíme všetky opatrenia smerujúce k zvýšeniu humusu v ornici. Ide tu predovšetkým o hnojenie organickými hnojivami a to každý rok 25 % z celkovej výmery ornice. Organické hnojivá zlepšujú nielen biochemické ale i fyzikálne vlastnosti pôdy. Z organických hnojív treba používať maštalný hnoj prípadne kvalitné komposty. Zaorávka sa musí previesť na jeseň

strednou orbou. Ako doplnok maštalného hnoja a kompostov slúži zelené hnojenie. Vhodné rastliny na zelené hnojenie sú najmä vikovité, menej horčica a repka.

Hydrotechnické opatrenia

Na zamokrených miestach previesť technické odvodnenie, úlohou ktorého je technická úprava vodného režimu v pôdnom profile, ktorá zabezpečí účinné a trvalé zníženie nepriaznivo vysokej hladiny podzemnej vody.

Hydrologické pomery

Povodie horného Váhu, do ktorého patria všetky rieky a horské potoky Liptova, má charakteristický vejárovitý systém riečnej sústavy. Osou riečnej sústavy je Váh, ktorý pramení ako Biely Váh v Zelenom lese a ako Čierny Váh v severnom kotly Kráľovej Hole. Koryto Váhu v kotline je 30-80 m široké a 1-3 m hlboké. Je schopné odvádzať len veľké jednoročné vady 80-180m³ . s -1. Z hľadiska prietokovej kapacity a odtokových pomerov sú význačné spádové zlomy a zúženia. Spádové zlomy sú na prítokoch Váhu sú lokalizované v oblasti prechodu do kotliny. Na Váhu sa viažu na vyústenia väčších horských prítokov, napr. Boce, Smrečianky atď. Pravostranné prítoky a prítoky východnej časti majú väčší spád, väčšiu kinetickú energiu a v závislosti od toho sa vyznačujú menšou stálosťou koryta a väčším transportom splavenín. Celkove sa pohyb splavenín pohybuje na 100 tisíc m³ za rok.

Podľa súčiniteľa odtoku povrchovými tokmi odtečie približne 63% zrážok. Najviac zrážok odvádzajú bystrinné toky, ako sú napr. Belá (73%), Boca (72%) a Revúca (70%). Prietokové maximá sa vyskytujú v jarných mesiacoch (apríl, máj). V horských polohách sa presúvajú v závislosti od nadmorskej výšky až na mesiac jún. Najmenší prietok je v januári a vo februári. Prietoky v týchto mesiacoch sú ukazovateľmi minimálnej výdatnosti podzemných vôd Liptova. V letných mesiacoch sú prietoky relatívne vyrovnané. Tento všeobecne platný ročný režim ovplyvňujú zrážky. Nízku alebo vysokú vodnatosť tokov môžu v ktoromkoľvek mesiaci vyvolať nízke alebo vysoké zrážky.

V Liptovskej kotline najväčšie povodne spôsobujú letné búrky. Letné privalové vody sú nepravidelné a veľmi intenzívne. Jarné búrky, spojené s topením snehu v horských polohách, nespôsobujú mimoriadne veľké povodňové vlny. Trvajú však dlhšie a vyskytujú sa pravidelnejšie ako letné povodne. Letných povodní je v Liptovskej kotline všeobecne viac ako jarných. Výnimku tvorí len povodie Belej a niektorých ďalších pravostranných prítokov Váhu, ktoré nemajú veľký spád. Priamo katastrom obce okrem rieky Váh pretekajú dva potoky, ktoré nemajú oficiálny názov, ľudovo sa nazývajú Nižná priehrada a Vyšná priehrada.

Klimatické pomery

Kataster obce má kontinentálne podnebie, kde je veľký rozdiel medzi zimou a letom. V priemere od -10°C do +15°C. Výmena vzduchu je tu veľmi rýchla a preto prudké zmeny počasia sú tu bežné. V zime je zrážok menej a najviac ich je v lete. Často sa tu vytvára inverzné teplotné vrstvenie, čo znamená, že studený ťažší vzduch steká do dolín a teplý vzduch vystupuje hore a to až do výšok 1800 m n. morom. To znamená, že v horných častiach vrchov je aj +10°C a v dolinách je pod 0°C. Preto sa často tvoria hmly a vyjasnené počasia je vo veľkých výškach. V zime je tu menej zrážok a súvislá snehová pokrývka je v priemere 20 cm. Na severných stráňach sa sneh udrží až do mája. V lete sú priemerné teploty okolo 12-15°C a výmena vzduchu rýchlejšia, čím sú aj zrážky silnejšie a s nadmorskou výškou cítiť silné schladzovanie.

V hodnotách jednotlivých klimatických faktorov sú výraznejšie rozdiely len v najvýchodnejšej časti Liptovskej kotliny, a to približne od Liptovského Hrádku. Zrážkové pomery sú určované nadmorskou výškou a polohou vzhľadom na prevládajúce dažďonostné prúdenie. Z hľadiska polohy oproti prúdeniu má Liptovská kotlina nevýhodné postavenie. Leží v zrážkovom tieni Vysokých Tatier. Teploty sú ovplyvňované expozíciou a reliéfom, klesajú so vzrastajúcou nadmorskou výškou približne od 800m.n.m. Južné svahy sú výslnné a teplé, čo sa prejavuje aj na vlhkostných pomeroch. Táto skutočnosť akoby ich klimaticky posúvala do nižších polôh. Priemerné teplotné hodnoty majú vzrastajúcu tendenciu v smere východ – západ a od okraja pohorí do stredu kotliny. V teplotách sú najväčšie rozdiely medzi východnou a západnou časťou. V marci dosahujú maximum 6,5 stupňov Celzia, v ostatných mesiacoch sa pohybujú v rozpätí 2-5 stupňov Celzia. Upätia príľahlých pohorí sú chladnejšie o 1-2 stupňov Celzia. Obdobie s teplotami vyššími ako 15 stupňov Celzia trvá 60-80 dní. Priemerná denná teplota 5 stupňov Celzia nastupuje na celom území takmer súčasne okolo 10. apríla. V príľahlých pohorách sa oneskoruje približne o 5 dní na každých 100m.n.m.

Snehová pokrývka sa udrží v priemere 5-6 mesiacov. Priemerná výška snehovej pokrývky v kotline je 10 – 15cm, vo vyšších polohách 30 – 50cm. Maximálna snehová pokrývka dosahuje 5-6 násobok priemernej pokrývky. Priemerný počet dní so snežením je 30-40, s oblačnosťou 50-60 a s búrkami 20-30. Priemerné trvanie slnečného svitu za rok je 2000 hodín. Z toho vo vegetačnom období 1400 hodín.

V Liptovskej kotline prevláda západný vietor s maximálnou silou 5. Beaufortovho stupňa. Maximum silných vetrov pripadá na január, február, marec a november, minimum pripadá na august, júl a čiastočne aj na september.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Kataster obce Lisková zasahuje svojou južnou časťou do Národného parku Nízke Tatry a svojou severnou časťou do Národnej prírodnej rezervácie Chočské vrchy, čo priamo ovplyvňuje nielen klimatické charakteristiky obce ale aj jej floristické a faunistické znaky.

Z tohto pohľadu má opodstatnený význam hojného zastúpenia vzácnych a chránených druhov rastlín a živočíchov. Z druhu živočíšstva môžeme spomenúť výskyt ropuchy obyčajnej, skokana hnedého, jašterice obyčajnej, ďalej slepúch lámavý, vretenica obyčajná, hlucháň obyčajný, viaceré druhy sýkoriek, stehlík čížavý, hýľ obyčajný, jastrab veľký, myšiak hôrny, orol skalný, výr skalný, krkavec, kuna lesná, veverka obyčajná, líška, sviňa divá, jeleň, srnec, medveď hnedý. Raritou obce je každoročný prílet bocianov bielych, ktoré hniezdia na komíne v materskej školy a v sezóne odchovávajú 2-3 mláďatá.

Z drevín sú v lesoch zastúpené borovica, buk, smrekovec, jedľa, smrek. Z nelesnej drevitej vegetácie sú zastúpené vrba, jelša, topol, baza, šípka, hloh, trnka. Z rastlín horské a vysokohorské druhu reprezentuje veľmi významná fialka chočská, ktorá sa nachádza iba v Chočských vrchoch, kde taktiež rastie ľalia zlatohlavá, prilbica modrá, horec encian, horec luskáčovitý, horcokvet Clusiov, prvosienka holá, astra alpínska, kaviľ kaderavý, konvalinka, poniklec, klinček včasný. Z poľných rastlín sú najznámejšie nátržník piesočný, šalvia praslenatá, pamajorán obyčajný, veronika zúbkatá, skorocel kopijovitý, fialka srstnatá, črievičník papučkový, margaréta okrúhlohlístá, prhl'ava dvojdomá, mesačnica trváca, hluchavka škvornitá, malina, deväťsil biely, prilbica pestrá, konopáča obyčajný, pichliač zelinový, mäta dlholístá a mnoho ďalších.

Vodné toky sú zastúpené predovšetkým riekou Váh a menšími potokmi. Okrem rýb je v ich okolí množstvo vodného vtáctva, vzácnosťou sú labute. Základné geokosystémy (pohoria, vodstvo, vegetácia so zastúpením flóry a fauny) určujú ťažiskovú funkciu územia obce, ktorou je rekreácia a cestovný ruch založený na rozvoji vidieckej kultúry.

V rámci poľnohospodárstva môžeme územie obce zaradiť do typu s prevažnou rastlinnou produkciou. Hlavnými plodinami sú zemiaky, kukurica, jačmeň a pšenica. V oblasti živočíšnej produkcie prevažuje chov ošípaných a hovädzieho dobytku. Územie obce patrí do poľovného revíru Likava – Choč s bohatstvom bežnej poľovnej zveri.

2.3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Elektrifikácia obce

Lisková patrila v 20-tych rokoch 20. storočia medzi prvé obce dolného Liptova, ktoré sa začali zaujímať o elektrifikáciu. Už v roku 1921 obecné zastupiteľstvo prejednávalo ponuku firmy Hrábek a syn na inštaláciu osvetlenia v obci a v domácnostiach. Sieť a rozvody mali byť dokončené 31. decembra 1921. Hoci bola zmluva obojstranne výhodná, vládny referent pre verejnú prácu v Bratislave s ňou nesúhlasil, a preto ju liptovský župan nepodpísal. Samotná elektrifikácia Liskovej sa tak oddialila až do roku 1925, kedy obecné zastupiteľstvo súhlasilo s možnosťou pripojenia sa na elektrické vedenie, ktorým sa mal priviesť elektrický prúd z Likavky cez liskovský chotár do Nemeckej (Partizánskej) Ľupče. Lisková mala prispieť na spoločnú akciu sumou 20 tisíc korún.

Modernizácia verejného osvetlenia bola vykonaná vo februári 1969. O tri roky neskôr začala individuálna bytová výstavba v hone Močiar, kde sa rozšírila i sieť verejného osvetlenia a elektrickej siete. V roku 1977 došlo k rozšíreniu elektrických rozvodov do časti Záhumnie pre budúce potreby asi 100 rodinných domov. Posilnenie elektrickej siete dobudovaním trafostaníc sa realizovala v roku 1979. Ďalšie dve trafostanice na Poľnej ulici a pri detskom ihrisku sa vybudovali v roku 1999.

V súčasnosti je hlavným napájacím bodom pre zásobovanie riešeného územia obce elektrickou energiou z hľadiska širších územných vzťahov elektrická rozvodňa a transformovňa Rz 110/22 kV v Ružomberku. Z tejto rozvodne a transformovne sú vyvedené 22 kV distribučné linky v smere do

záujmového a riešeného územia. Distribučné vedenia 22 kV slúžia pre rozdelenie elektrickej energie z nadradenej sústavy. Z tohto VN 22 kV vzdušného vedenia sú zrealizované VN 22 kV vzdušné prípojky, pre zásobovanie elektrickou energiou vonkajších stožiarových trafostaníc obce Lisková s prevodom 22 kV/0.4 kV.

Číslo	Názov trafostanice	Výkon /kVA/	Typ trafostanice
TS1	Obec 1. – Pri stanici ŽSR	400	Stožiarová
TS2	Obec 2. – Pri cintoríne	630	2 stĺpová
TS3	Obec 3. – Kerdík	250	Stožiarová
TS4	Obec 4. – RD + obec 4	400	Stožiarová
TS5	Obec 5. – Pri ZŠ	400	Stožiarová
TS6	TS Lauko	250	2 stĺpová
TS7	TS Poľná	250	2 stĺpová
TS8	TS Kameňolom - RD	75	Stožiarová
TS9	TS Mäsokombinát	3x1000	murovaná
TS10	TS Slovakotex - sklad	250	Stožiarová
TS11	TS RD - Konfekcia	100	4 stĺpová
TS12	TS Kontajnerové prekladisko	400	2 stĺpová
TS13	TS Stavadlová veža	400	murovaná
TS14	TS Aeroklub - letisko	15	Stožiarová
TS Vodojem	Vodojem		Stožiarová

Zdroj: SEZ, 2005

Stožiarové trafostanice TS 1,2,3 + ďalšie sú využívané pre zásobovanie IBV a občianskej vybavenosti v obci Lisková. Stožiarová trafostanica TR PD slúži pre zásobovanie areálu poľnohospodárskeho podniku, TS Vodojem zásobuje elektrickou energiou technológiu vodojemu. Trafostanice sú pripojené VN 22 kV vzdušnými prípojkami z distribučnej linky.

Sekundárne rozvody NN sú prevedené systémom napätí 3x 400/230V. Rozvody sú prevedené vonkajšími vzdušnými vedeniami NN a to holými vodičmi s prierezom od 3 x 35 + 25 mm² do 3 x 70 + 42 mm² AlFe na betónových a drevených podperných bodoch spolu s rozvodom verejného osvetlenia, ktorý je prevedený vodičom AlFe 25 mm². Svetidlá sú v prevažnej miere výbojkové, osadené buď na podperných bodoch spolu s NN rozvodom, alebo samostatne na oceľových stožiaroch. Spínanie verejného osvetlenia je centrálnou prostredníctvom impulzných káblov cez RVO pri trafostaniciach. Niektoré NN sekundárne vývody zo stožiarových trafostaníc do centier spotreby sú vyvedené prostredníctvom závesných káblov po stožiaroch NN sekundárnej vzdušnej siete.

Zásobovanie teplom

Z klimatických údajov pre obec Lisková a jeho okolie vyplýva, že riešené územie sa nachádza v oblasti výpočtových teplôt - 18°C, bez intenzívnych vetrov. Priemerná denná teplota v najchladnejšom mesiaci je - 5,5°C. Vykurovacie obdobie pre pokles vonkajších teplôt pod 12°C trvá 235 dní pri priemernej vonkajšej teplote vzduchu + 2,1°C. Vykurovacie obdobie pre pokles vonkajších teplôt pod + 15°C trvá 285 dní pri priemernej teplote +4,1°C. Pri výpočtoch tepelných strát objektov bude potrebné vychádzať z týchto údajov.

Plynofikácia obce Lisková sa začala v roku 1985, v rámci ktorej sa vybuďovala regulačná stanica plynu Pod Baňou a prívod plynu do JRD. Plynofikácia umožnila využívať zemný plyn na vykurovanie v celom zastavanom území obce. Vzhľadom k tomu, že riešené územie vykazuje nízku koncentráciu potrieb tepla, čo súvisí s hustotou osídlenia a charakterom obytnej zástavby (väčšinou samostatné rodinné domy) a občianskej vybavenosti v obci, zásobovanie bytovo-komunálnych objektov teplom je v súčasnosti prevádzkané prevažne na báze zemného plynu. Vo výrazne menšom podiele je na vykurovanie používaná ako médium elektrická energia a výnimočne aj tuhé palivá.

Pri riešení spôsobu zásobovania teplom v riešenom území bude potrebné vychádzať z prioritných funkcií obce, ktorými sú obytná funkcia a rekreácia. Zachovanie čistoty ovzdušia v celom území si vyžaduje použitie ušľachtilých médií akými sú zemný plyn a elektrická energia. Postupne je potrebné nahradiť všetky zdroje tepla so spaľovaním tuhého paliva novou technológiou, ktorá využíva ekologické druhy palív. V zastavanom území obce používať v maximálnej miere pre vykurovanie zemný plyn.

Zásobovanie pitnou vodou

Zásobovanie obce pitnou vodou zabezpečuje obecný vodovod, s výstavbou ktorého sa začalo v roku 1981. Akcia výstavby bola rozdelená do štyroch etáp. V rámci výstavby sa budovala prečerpávací stanica, dva vodojemy s kapacitou 400 m³ a rozvodné potrubie. Na akciu bolo vynaložených 10 miliónov korún a bola dokončená v roku 1987. Dnes je pokrytie obce vodovodom na úrovni 100 %. Zdrojom vody sú vodojemy Revúce s kapacitou 2x 400 m³.

Odvádzanie a zneškodňovanie splaškových odpadových vôd

V obci je vybudovaná verejná splašková kanalizácia, ktorá využíva ČOV v Ružomberku. Systém verejnej kanalizácie zabezpečuje 100 % pokrytie obce a je v správe SVS a.s. OZ 07 Ružomberok. Kanalizácia sa začala budovať v roku 1991 a bola dokončená v roku 1998. Na jej výstavbu bolo vynaložených 30 miliónov 632tisíc Sk.

Zásobovanie plynom

Obec Lisková je celoplošne plynofikovaná. Distribučný systém plošného zásobovania plynom v obci Lisková je zrealizovaný ako strednotlakový rozvod s prevádzkovým tlakom do 100 kPa. Trasa hlavného STL rozvodu je uložená v miestnej komunikácii po celej dĺžke trasy a STL rozvod je zrealizovaný v jednotlivých uliciach, čím sú vytvorené podmienky pre pripojenie všetkých rodinných domov a občianskej vybavenosti podľa individuálnych požiadaviek obyvateľov obce a jednotlivých podnikateľských subjektov.

Pre rodinné domy a nízkopodlažné objekty bez centrálnej dodávky tepla a teplej vody je komplexné používanie plynu pre potreby vykurovania, ohrevu teplej vody a varenia.

Plynové vykurovanie má obvykle formu ústredného vykurovania, len výnimočne sa realizuje samostatnými plynovými pecami.

V objektoch občianskej vybavenosti a drobného priemyslu sa zemný plyn používa na vykurovanie, ohrev teplej vody a technologické potreby.

Rozvodná a distribučná strednotlaková sieť v Liskovej má v podstate dobudované uličné rozvody. Miestny rozvod strednotlakového plynu má kapacitné rezervy pre nové potreby plynu v dosahu distribučnej siete. Ďalší rozvoj plynovodnej siete by sa mal realizovať tak, aby sa uspokojila potreba plynu vyplývajúca z návrhu územného plánu obce Lisková. Pri riešení zásobovania plynom bude potrebné sa zamerať v ďalšom stupni PD na:

- posúdenie prenosových kapacít nadradenej plynárenskej sústavy, stanovenie voľných prenosových kapacít plynovodov a regulačných staníc,
- návrh využitia súčasnej a vybudovanej novej plynárenskej siete v rozvojových plochách, rozšírenie existujúcej siete v súlade so zámermi plynárenského podniku.

Telekomunikácie

Po telekomunikačnej stránke prislúcha obec Lisková do primárnej oblasti Ružomberok. V roku 1998 došlo k zmene telefónneho vedenia, ktoré slovenské telekomunikácie nahradili podzemným. Začiatkom roka 2000 pribudli v obci 3 telefónne automaty. Záujmovým a riešeným územím prechádzajú káble DOK a OOK, ktoré sú v správe Slovak Telecom, a.s., Bratislava. Z kábla prístupovej siete OOK sú ďalej prevedené účastnícke rozvody miestnej telefónnej siete (mts). Telefónne rozvody (mts) sú papršlekovite rozvetvené do riešeného územia obce a to káblovým rozvodom zemnou úložnou kabelážou do jednotlivých účastníckych rozvádzačov.

Rozvojové ciele stanovené telekomunikačným projektom kladú dôraz na digitalizáciu ústrední a budovanie trasy diaľkových optických káblov DOK a OOK a SDH technológiu aj v tejto najnižšej úrovni siete. Týmto sa okrem iného vytvoria predpoklady pre splnenie strategických cieľov ST (optika bližšie k zákazníkovi, vyššia kvalita a sortiment služieb, vytvorenie prepokladov pre poskytovanie multimediálnych služieb). Poskytovanie náročnejších služieb, ako je ISDN a dátová komunikácia so vyžaduje budovanie kruhovej typológie, čím sa zabezpečí vyššia spoľahlivosť pripojenia vzdialených jednotiek ku svojim „materským“ riadiacim ústredniám. Cieľová štruktúra telekomunikačnej siete zabezpečuje:

- 2 úrovne spojovacej siete,
- digitálna spojovacia technológia,
- prenosová sieť organizovaná v 3 vrstvách,
- prenosová sieť založená na technológii SDH.

Týmto by sa vo výhľadovom období dosiahla HTS 34-35 % a 100 % telefonizácia bytov so zvýšenými nárokmi na spoľahlivosť a zabezpečenie sieťového napojenia prenosových kapacít v 3. vrstve transportnej siete.

Rozvoj mobilnej telekomunikačnej siete zabezpečujú v súčasnosti dvaja operátori a to Orange Slovensko, a.s. Bratislava a spoločnosť T-mobile. Tieto spoločnosti majú po území Slovenska rozmiestnené svoje základňové, prenosové a centrálné stanice podľa vlastných navrhnutých koncepcií rozvoja týchto spoločností, za pomoci ktorých zabezpečujú pre svojich užívateľov pokrytie signálom GSM v pásme 900 a 1800 MHz. Územie obce Lisková je plošne pokryté signálom GSM obidvoch prevádzkovateľov tejto mobilnej siete prostredníctvom prenosových staníc.

2.4 DOPRAVA

Dopravne je obec dobre prístupná železnicou s osobnou stanicou priamo v obci Lisková a tromi cestnými komunikáciami, ktoré predstavujú cesty tretej triedy. Prvá predstavuje odbočku z I/18 do Liskovej za Ružomberkom pred Ivachnovou, druhá predstavuje odbočku z I/59 za premostením Váhu v smere od Ružomberka pred Likavkou a tretia odbočka je z I/18 v Ivachnovej v smere na Liptovskú Teplú a ďalej v smere toku Váhu po jeho pravom brehu. Obec je prejazdná pre vozidlá smerujúce do obcí Lúčky, Bešeňová, Turík, Liptovská Teplá a Kalameny.

Cestná doprava

Cesty III. triedy dnes nedosahujú potrebné normové šírkové usporiadanie, pričom samotné cestné teleso je ľahkej stavby so živичnou úpravou povrchu. S podporou vonkajších faktorov vplývajúcich na povrchové vlastnosti vozoviek, z ktorých sa v oblasti Liskovej najviac prejavujú klimatické a meteorologické vplyvy, údržbové činnosti na komunikáciách a tzv. rozkopávky vedú v budúcnosti k potrebe značných investícií do obnovy a údržby cestnej siete.

Predpokladané náklady na rekonštrukciu miestnej komunikácie sú pri jednotlivých typoch vozoviek nasledovné:

- vozovka MK I. triedy 2 000 Sk/m²
- vozovka MK II. triedy 1 750 Sk/m²
- vozovka MK III. triedy 1 500 Sk/m²
- chodník 1 000 Sk/m²

Rozpočtové náklady na výmenu 1 m² živичnej krytovej vrstvy hr. 5 cm je približne 480 Sk.

Na sieť a stav miestnych komunikácií má veľký vplyv intenzita dopravy. Z výpočtu dopravnej prognózy pre roky 2005, 2015, 2025 a 2035 je zrejmé, že bude pokračovať nárast intenzity automobilovej dopravy, čo výrazne ovplyvní i dopravné zaťaženie na miestnej komunikačnej sieti.

Predpokladaný vývoj stupňa motorizácie:

Rok 2005	261 mot. vozidiel/1000 obyv.
Rok 2015	324 mot. voz./1000 obyv.
Rok 2025	428 mot. voz./1000 obyv.
Rok 2035	488 mot. voz./1000 obyv.

Dôležitou súčasťou cestnej siete sú i tzv. zariadenia statickej dopravy (parkovacie a odstavné plochy), ktorých význam bude rásť práve zvyšujúcim sa stupňom motorizácie. Parkovacie miesta v samotnej obci je potrebné zabezpečiť pri jednotlivých objektoch občianskej vybavenosti (obchody, kultúrny dom, obecný úrad, škola, škôlka, kostol, cintorín). Parkovanie pri objektoch individuálnej bytovej výstavby a zariadeniach cestovného ruchu je vhodné zriaďovať podľa príslušných noriem na vlastných pozemkoch stavebníkov.

Hospodársky život v obci výrazným spôsobom ovplyvní výstavba diaľnice D1 – Bratislava (Petržalka – križovatka s D2) – Trnava – Trenčín – Žilina – Prešov – Košice – Záhor štátna hranica SR / Ukrajina. Celková dĺžka diaľnice bude predstavovať 517 km. Ide o hlavné prepojenie východnej a západnej časti republiky. Dostavba diaľnice pre obec Lisková z ekonomického hľadiska vytvorí nové možnosti. Umožní jednoduchší príviv investícií do výroby, prípadne cestovného ruchu. Doplnením diaľnice sieťou rýchlostných ciest sa zabezpečí rovnomerné pokrytie územia SR cestnými komunikáciami s obmedzeným prístupom, resp. cestami s nadštandardným jazdným komfortom. V kombinácii so železničnou dopravou sa oblasť, v ktorej obec leží, môže stať vysoko atraktívnou.

Prímestská doprava

V súčasnosti je územie obce dopravne zabezpečované SAD Liptovský Mikuláš, a.s. prevádzka Ružomberok. Priame dopravné spojenie s mestom Ružomberok a obcami Liptovská Teplá a kúpeľmi Lúčky, pričom Lisková leží na trase Ružomberok – Liptovská Teplá – Lúčky.

Obyvatelia obce majú možnosť využiť dopravné služby prímestských autobusových liniek, smerom na Liptovskú Teplú, v pracovných dňoch celkovo cca. 11 krát a cca. 6 krát v dňoch pracovného pokoja. V smere na Ružomberok v pracovných dňoch celkovo cca. 17 krát a cca. 6 krát v dňoch pracovného pokoja.

Prvý autobus odchádza z obce v pracovných dňoch o 5:25 hodine a posledný o 21:32 hodine v smere na Ružomberok a o 4:43 resp. o 22:29 v smere na Liptovskú Teplú. V dňoch pracovného pokoja opúšťa prvý autobus Liskovú v smere do Ružomberka o 5:20 a posledný 21:32. Spojenie v smere Liptovská Teplá je možné od 6:31 do 22:29.

Uvedenú frekvenciu autobusového spojenia možno považovať za primeranú, vzhľadom na veľkosť obce a doplnujúce vlakové spojenie.

Cyklistická doprava

Možnosti cyklistickej dopravy priamo závisia od stavu a rozsahu cestnej siete a frekvencie premávky. V podmienkach obce Lisková, ktorej katastrálne územie je pokryté predovšetkým cestami tretej triedy, lesnými a poľnohospodárskymi komunikáciami, sú pre ňu vytvorené vhodné podmienky. Podpora cyklistickej dopravy v Liskovej, by sa mala opierať o skutočnosť, že susediaci Ružomberok je východiskovým bodom pre 38 zmapovaných a vyznačených cyklotrás, z ktorých niektoré vedú priamo obcou Lisková. Sú to trasy :

- Ružomberok (494) - B. Potok (525) - Liptovská Osada (609) - Korytnica (825)- Lúžňanské sedlo (okolo 1050) - Liptovská Lúžna (717) - Partizánska Ľupča (568) - Bešeňová (512) - Liptovská Teplá (510) - **Lisková** (498) – Ružomberok
- Ružomberok - Lisková - Bešeňová /kúpalisko/, späť: **Lisková** – Ružomberok
- Ružomberok (494) - Liptovská Štiavnica (560) - Liptovské Sliache (550) - Partizánska Ľupča (568) - Bešeňová (512) - Liptovská Teplá (510) - **Lisková** (489) - Ružomberok (494)
- Ružomberok (494) - **Lisková** (489) - Liptovská Teplá (510) - Bešeňová (512) - Bobrovník (568) - Liptovský Trnovec (570) - Liptovský Mikuláš (577) - Liptovský Hrádok (637) - Liptovský Peter (681) - Vavrišovo (712) - Pribylina (765), rovnako späť: Lipt. Hrádok - Lipt. Mikuláš – Ružomberok
- Ružomberok(494 m.n.m) - Bešeňová (512) - Bobrovník (568) - Lipt. Trnovec (570) - Liptovský Mikuláš (577) - Liptovský Hrádok (637) - Hybe (690) - Východná (755) - Važec (810) - Tatranská Štrba (900) - Svit (763) - Poprad (672), späť: Svit - Východná - Hybe - Lipt. Hrádok - Liptovský Mikuláš - Palúdzka - Partizánska Ľupča - Bešeňová - **Lisková** – Ružomberok
- Ružomberok (494) - Likavka (520) - Vyšný Kubín (525) - Leštiny (586) - Pokryvač (640) - Pucov (591) - Medzibrodie nad Oravou (514) - Oravský Podzámok (511) - Krivá (545) - Podbiel (555) - Habovka (730) - Zuberec (760) - Huty (789) - Kvačianska dolina - Kvačany (610) - Liptovská Sielnica (562) - Vlašky - Bobrovník (568) - Vlašky (528) - Bešeňová (512) - Liptovská Teplá (510) - **Lisková** (489) - Ružomberok

Z uvedeného počtu trás a ich možného napojenia na ďalšie už existujúce je hodnotenie cyklistickej dopravy v obci Lisková viac ako pozitívne.

Pešia doprava

Okruh pešej dostupnosti je samotná Lisková s bezprostredným okolím. Návrh ÚPO uvažuje s vybavením peších komunikácií súbežných s cestnými avšak oddelenými od vozovky. Pešie komunikácie a priestory pred vstupmi do areálov občianskej vybavenosti je vhodné vydláždiť do štrkového lôžka s odvodom dažďových vôd do podlažia.

Železničná doprava

Priamo intravilánom obce Lisková prechádza železničná trať Žilina-Košice, pôvodne Košicko-Bohumínska železnica s osobnou stanicou v obci. Zabezpečuje tak vlakové spojenie s priamym dosahom na celé spádové územie trate.

Priame spojenie až do Žiliny je zabezpečené každodenne sedem krát, pričom prvý vlak opúšťa Liskovú o 5:16 ráno a posledný 19:18. Spojenie v smere na Žilinu pokračuje spojmi o 21:26 a 23:01, tie však končia v Ružomberku a je potrebný prestup. V smere na Košice odchádza prvý vlak 4:54 do stanice Spišská Nová Ves v pracovných dňoch a každodenne 5:34 do stanice Poprad. Posledný spoj v smere do Košíc odchádza z Liskovej o 22.45 do stanice Liptovský Mikuláš.

Ďalšie dopravné spojenie železnicou je možné zo stanice Ružomberok, ktorá predstavuje stanicu vyššieho významu s možným následným spojením na celú sieť železnice v rámci Slovenska i mimo neho.

Letecká doprava

V katastri obce Lisková má svoje letisko Aeroklub Ružomberok, ktorý oslávil v roku 2001 päťdesiate výročie svojho založenia. Dnes má Aeroklub dva odbory: motorový a bezmotorový. Úzko spolupracuje s Podtatranským klubom ultraľahkého lietania a s leteckými modelármi, ktorí sú jeho súčasťou. Štyridsať členov klubu má k dispozícii 2 motorové lietadlá, 1 motorizovaný klzák a 6 klzákov.

Najbližšie medzinárodné letisko sa nachádza v Poprade. Je najvyššie položeným medzinárodným letiskom pre dopravné lietadlá v Európe (leží vo výške 718 m.n.m., čo je o cca 150 m vyššie ako rakúsky Innsbruck). Napriek tomu prílety a odlety nevyžadujú špeciálne postupy ani kvalifikáciu posádky, pretože Popradská kotlina je široká a umožňuje priblíženie v ose dráhy. Betónová vzletová a pristávacia dráha 09/27 je 2600 m dlhá a 45 m široká. Uhol zostupu je 3,5° a pre dráhu 27 je k dispozícii navigačné zariadenie ILS I. kategórie.

Letisko je otvorené celoročne, technicky je schopné vybaviť väčšinu lietadiel na krátke a stredné trate s kapacitou do cca 200 cestujúcich (napr. Airbus A320, Boeing 737, MD-83, TU-154, TU-204 a iné), pričom maximálna hodinová kapacita budovy terminálu, ktorá bola naposledy rekonštruovaná v roku 1993, je 300 cestujúcich (150 na odlet/150 na prílet).

Vďaka svojej geografickej polohe má letisko Poprad - Tatry mimoriadne dobré poveternostné podmienky, často leží nad hranicou hmly a využívajú ho ako náhradné letisko lietadlá pôvodne smerujúce do Košíc, Sliača, Žiliny, či dokonca Bratislavy. Základné technické a kapacitné ukazovatele prezentuje nasledujúca tabuľka 2.

Poloha letiska	490425N 0201428E	
	5 km západne od centra mesta Poprad	
ICAO skratka letiska	LZTT	
IATA kód letiska	TAT	
Nadmorská výška	718 m (2 356 ft)	
Prevádzková doba	denne od 07:00 do 19:00 miestneho času na vyžiadanie vopred aj mimo tohto času	
Povolený druh prevádzky	IFR/VFR, deň/noc	
Požiarne kategória letiska	CAT 5 na vyžiadanie vopred CAT 7	
Vzletové a pristávacie dráhy	VPD 09/27	betón 2 600 x 45 m
	VPD 07R/25L	tráva 760 x 35 m
	VPD 07L/25R	tráva 760 x 45 m
Počet stojísk na vybavovacej ploche	4	
Kapacita terminálu	300 cestujúcich/hod (150prílet / 150odlet)	

Zdroj: Letisko Poprad, 2005

Existencia relatívne blízko alokovaných letísk má pre obec dôležitú úlohu, hlavne z hľadiska záujmu zahraničných investorov o obec a región. Letiská v súčasnosti využívajú rôzni záujemcovia zo Slovenska, ako i zo zahraničia. Využitie je rôznorodé, na turistické, výcvikové alebo podnikateľské účely, ale aj pre potreby rýchlej zdravotníckej pomoci.

2.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Priemysel, energetika, doprava a ťažba nerastných surovín, majú okrem hospodárskeho významu značne negatívny vplyv na krajinnno-prírodné prostredie v katastrálnom území obce a jej blízkom okolí. Južná časť obce leží v Národnom parku Nízke Tatry a severná v Národnej prírodnej rezervácii Chočské vrchy. Okrem toho sa v intraviláne obce nachádzajú chránené územia a pamiatky s V. stupňom ochrany. Ide o Liskovskú jaskyňu, prírodnú rezerváciu Mohylky, čiastočne Ivachnovský luh, skalnú päsť a lesný porast Konislav.

Chránené oblasti sa vyznačujú väčšou alebo menšou variabilitou prírodných a antropogénnych javov, čo závisí od ich geologických, geomorfologických a iných pomerov. Sú charakterizované značnou pestrosťou prírodných hodnôt, ale aj rôznorodými spôsobmi ich hospodárskeho využitia. Prítomnosť oblastí so zvýšenou potrebou ochrany ovplyvňuje zákonite aj spoločensko-hospodársku

činnosť v obci, ktorá sa prejavuje hlavne v možnosti zakladania len ekologicky nezávadných prevádzok a obmedzených možnostiach hospodárskeho využívania prírodných zdrojov.

Starostlivosť o územie

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno – historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov.

Územno - plánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie v obci.

Ochrana ovzdušia

Na ochranu ovzdušia v obci pred potenciálnymi a reálnymi zdrojmi znečistenia slúži zákon č. 309/1991 Zb. o ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami v znení neskorších predpisov. Upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania. V zákone sú definované znečisťujúce látky, zdroje znečisťovania, povinnosti právnických a fyzických osôb ako aj prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia, poplatky a pokuty za znečisťovanie ovzdušia. Definované sú veľké zdroje znečistenia ovzdušia ako technologické celky so súhrnným tepelným výkonom 50 MW alebo vyšším.

V súčasnosti predstavuje najväčší zdroj znečistenia Mondi Business Paper scp, a.s., ktorý svojimi emisiami zamoruje nielen obec Lisková, ale značnú časť dolného Liptova. Menšie zdroje znečistenia obce predstavujú jednotlivé domácnosti, resp. chaty (najmä v zimných mesiacoch) ako aj prašnosť ciest vplyvom posypových látok. Dôležitou úlohou je preto, pri 100 % plynifikácii obce, udržanie zemného plynu ako hlavného média vykurovania, resp. jeho náhradu el. prúdom. Návrat k vykurovaniu tuhým palivom by viedol k nadmernému zaťažovaniu ovzdušia s tvorbou popolčeka a popola.

Kvalitu ovzdušia v obci v budúcnosti výrazným spôsobom ovplyvní dostavba a otvorenie diaľnice D1, ktorá by mala byť od intravilánu obce vzdialená len 200m. Pôjde hlavne o rapídny nárast emisií z výfukových plynov v letnom ale aj zimnom období. Dôjde aj k samotnému zvýšeniu prašnosti.

Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001. Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programov odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne krajský úrad, samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Nasledujúca tabuľka prezentuje objem vyprodukovaného odpadu od roku 2001 do roku 2004.

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004
Komunálny odpad	234,5	266,6	250,0	331,8
Separovaný odpad	60,5	61,7	66,8	65,5

OcÚ Lisková

Do budúcnosti plánuje obec skvalitniť a ešte viac rozšíriť separáciu komunálneho odpadu, čo by pozitívne vplývalo na znižovanie zaťaženia obecného rozpočtu, ako aj životné prostredie. Odvoz komunálneho odpadu zabezpečuje firma OZO a.s. Liptovský Mikuláš.

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Príjmy	121	318	274	433	222
Výdavky	330	504	353	518	524

OcÚ Lisková

V sledovanom období mal vývoj príjmov a výdavkov z odvozu a likvidácie komunálneho odpadu rastúcu tendenciu. Nakoľko jej príjmy nedosahujú potrebné výdavky, obec dopláca na likvidáciu odpadu.

Lesné hospodárstvo

V lesnom hospodárstve prebehla reprivatizácia, ktorou sa navrátili lesy obecnému urbariátu založenému ešte v roku 1907 urbárskym horárom Cypriánom Pirohom. K znovuobnoveniu urbariátu došlo v roku 1991.

Vývoj a súčasný stav tunajších lesných spoločenstiev je podmienený špecifickými prírodnými a antropogénnymi činiteľmi. Súčasná biodiverzita lesného rastlinstva je výsledkom dlhého procesu ľudskej činnosti hlavne v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva. Z uvedeného dôvodu sa v okolí obce nenachádzajú prirodzené lesné spoločenstvá, ktoré by boli ukázkou autoregulačných procesov. V okolí obce sa z hospodársky využiteľných drevín vyskytujú borovice, buky, jedle a smrek. Ekonomické využitie tunajších lesov sa prejavuje hlavne v oblasti turistického ruchu v podobe poľovníčkových revírov s dostatkom lesnej zveri.

Významným problémom je environmentálny dopad hospodárskej činnosti. Podobne ako vo všetkých oblastiach Slovenska, aj tu sa prejavuje jej negatívny vplyv. Vysoké hodnoty oxidu siričitého spôsobujú nadmernú kyslosť dažďovej vody s negatívnym vplyvom hlavne na spoločenstvá ihličnatých lesov. Kyslé dažde spolu s pôsobením biologických škodcov spôsobujú vysychanie lesného porastu. Ten následne nemôže plniť svoju akumuláciu funkciu a spolu so zvyšujúcimi sa emisiami oxidu dusíka pôsobí na znižovanie objemu zrážok. Najväčším znečisťovateľom tunajších lesných spoločenstiev je papierenský podnik Mondi Business Paper s.p.a., Zmena klímy a uvedený proces má negatívny vplyv na tunajší ekosystém, ktorý hlavne v prípade rastlinstva pomaly mení svoju štruktúru a prirodzenú biodiverzitu.

Pôda

Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania a rozvoja územia obce. Vzhľadom k veľmi dlhému času jej obnovy je potrebné v maximálnej miere zohľadňovať jej prirodzené vlastnosti. Rozsah pôdneho fondu je obmedzený, a práve preto musí byť v plnom rozsahu racionálne využívaný. Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno – imisná kontaminácia pôd.

Veľmi významný a podstatný vplyv na pôdu v regióne majú exhaláty vznikajúce spaľovaním uhlia, najmä zlúčenín síry (spôsobujú okysľovanie pôd) a ťažké kovy. Fytotoxicita arzénom, olovom a inými ťažkými kovmi sa popisuje ako inhibícia enzýmových systémov, čo sa navonok prejavuje v zníženom raste, vo vývoji a vo zvýšenom obsahu týchto prvkov v nadzemnej hmote. To má zároveň negatívny dopad na živočíšnu výrobu.

Správa povodí

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone NR SR č. 184/2002 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon) s účinnosťou od 1. júna 2002. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Kvalita vody v tokoch je ovplyvňovaná produkciou priemyselných a splaškových vôd a intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou spojenou s používaním hnojív. Zamedzenie znečisťovania a ohrozovania akosti povrchových a podzemných vôd je realizované prostredníctvom funkčnej kanalizácie, ktorá pokrýva celé spádové územie. Obec Lisková sa môže pochváliť 100 % kanalizáciou.

V katastrálnom území obce Lisková sa nenachádzajú významné zdroje znečistenia vôd. Medzi lokálne zdroje znečistenia je možné zaradiť splachy z poľnohospodárskeho areálu a komunikácií. V minulosti patrili medzi ďalšie zdroje znečistenia cvičisko sovietskej armády v hone Medzi Hrádky a podzemné vojenské sklady v Miškovej doline

V koncepcii ÚPN obce Lisková z hľadiska starostlivosti o životné prostredie a ochranu vôd sú navrhované nasledujúce opatrenia:

- rešpektovanie zákona č.3 64/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona SNR č.372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) pri nakladaní s vodami,

- realizácia pôdochranných opatrení na ornej pôde (vsakovacie pásy, záchytné rigoly extravilánových vôd),
- rešpektovanie ochrany koryta Váhu a sprievodnej brehovej vegetácie.

Zásobovanie pitnou vodou

V zmysle zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie obce pitnou vodou a zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce.

Oblasť je významnou z hľadiska prirodzenej akumulácie podzemných vôd, ktoré sa využívajú ako pitná voda. Keďže sa v dôsledku prírodných daností dostávajú povrchové znečistenia do týchto vôd bez dostatočnej filtrácie, ich kvalita priamo závisí od vhodného spôsobu ľudskej činnosti. V prvom rade ide o poľnohospodárstvo a s ním spojenú chemizáciu. Nesprávnymi postupmi a nakladaním s priemyselnými hnojivami a skládkami domového odpadu, ale i škodlivými zásahmi jednotlivcov, sa kvalita podzemných vôd znižuje.

V katastrálnom území obce Lisková sa nachádza vodárenský zdroj Revúce s kapacitou 2x 400 m³.

2.6 OBYVATEĽSTVO

Oblasť ľudských zdrojov je zameraná na rozvoj vzdelanosti, zamestnanosti a trhu práce. Oblasti identifikované na lokálnej úrovni sú relevantné s Národným plánom zamestnanosti.

Z hľadiska vierovyznania prevažuje v obci rímsko-katolícka konfesia. V menšinovom postavení je evanjelická cirkev.

Vierovyznanie/Rok	ŠLDB 1991	SODB 2001
Rímskokatolícke	1759	1784
Evanjelicke	212	231
Gréckokatolícke	5	1
Pravoslávne	-	-
Čs. Husitské	-	-
Bez vyznania	22	6
Ostatné	-	89
Nezistené	125	-

Zdroj: ŠÚ SR

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa prevažná časť obyvateľov hlási k Slovenskej národnosti. Z menších sú zastúpené česká a ukrajinská.

Demografia

Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje viacero ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Pre demografický vývoj je vo všeobecnosti charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie. Z tohto pohľadu je populačný vývoj v obci Lisková stabilizovaný. V súčasnosti žije v obci 2129 obyvateľov.

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Počet obyvateľov	2111	2115	2112	2123	2129

OcÚ Lisková

Celkový počet obyvateľov vykazuje v sledovanom období minimálne rastúci trend s výnimkou roku 2003, kedy došlo k poklesu. Za sledované 5 ročné obdobie vzrástol počet obyvateľov o 0,01 %. Priemerný koeficient rastu dosiahol hodnotu 1,002, čo predstavuje priemerný ročný nárast o 0,2 %. Predpokladaný vývoj do budúcnosti prezentuje nasledujúca tabuľka.

Ukazovateľ/Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Počet obyvateľov	2133	2137	2141	2146	2150

OcÚ Lisková

V prípade, že sa zachová doterajší trend vývoja, počet obyvateľov by sa mal v sledovanom období vyvíjať rovnomerne v smere minimálneho rastu počtu. Na základe prognózy vychádzajúcej z

doterajšieho vývoja možno predpokladať, že počet obyvateľov vzrastie do roku 2010 na 2150. Z hľadiska pohlavia, permanentne mierne presahuje počet žien počet mužov. Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený úbytok obyvateľstva v obci.

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Úbytok	-17	-5	+4	0	+4

OcÚ Lisková

Vývoj ukazovateľa prirodzeného prírastku obyvateľstva v obci v sledovanom období vykazuje negatívny trend len v rokoch 2001 a 2002, kedy počet zomrelých v obci prekročil počet živonarodených obyvateľov. Od roku 2003 je situácia opačná. Dochádza k prirodzenému prírastku, resp. vyrovnanej bilancii zomrelých s novonarodenými obyvateľmi obce.

Migrácia obyvateľstva

Migrácia obyvateľstva t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vystáňovanými obyvateľmi vykazuje nerovnomerný vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v obci pripadá na občanov v produktívnom veku.

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Migračný prírastok	+1	+9	-7	+11	+2

OcÚ Lisková

Najväčší migračný úbytok obyvateľstva bol zaznamenaný v roku 2003. V uvedenom roku klesol počet obyvateľov v dôsledku migračných tendencií o 7. Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového úbytku obyvateľstva v obci, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku.

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Celkový prírastok	-16	+4	-3	+11	+6

OcÚ Lisková

Ako prezentuje tabuľka, dochádzalo v obci v sledovanom období striedavo k úbytku i nárastu obyvateľstva. Aj keď ostatných rokoch absolútne čísla vyjadrujúce nárast obyvateľstva neboli vysoké, z dlhodobého hľadiska a z hľadiska veľkosti sledovaného sídla, má uvedený vývoj mierne pozitívny dopad.

Veková štruktúra obyvateľstva obce

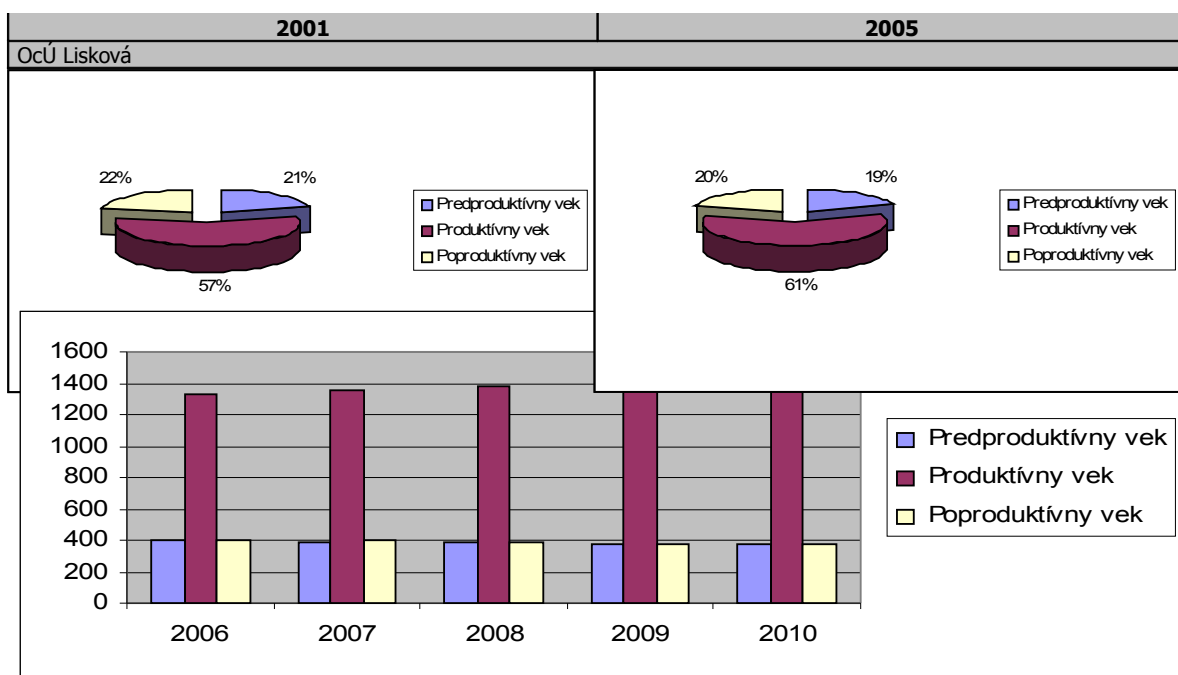
Nasledujúca tabuľka prezentuje aktuálnu vekovú štruktúru obyvateľov v rokoch 2001 až 2005. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v predproduktívnom veku. Uvedený trend možno z pohľadu jej ďalšieho sociálno-hospodárskeho rozvoja považovať za značne negatívny s vysokým sklonom k starnutiu obyvateľstva. V sledovanom období klesol počet obyvateľov v predproduktívnom veku o 9,07 %.

Ukazovateľ /Rok	Predproduktívny vek	Produktívny vek	Poproduktívny vek
2001	445	1196	470
2002	438	1210	467
2003	390	1245	477
2004	413	1221	489
2005	408	1299	420

OcÚ Lisková

Legenda: predproduktívny (0 – 14), produktívny (15 – 59m/54ž), poproduktívny (60+m/55ž). Index starnutia – pomer poproduktívnej zložky obyvateľstva k predproduktívnej

Graf. 1 Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

Graf. 2 Predpokladaný vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva do roku 2010.

OcÚ Lisková

Ako prezentuje graf č. 2. predpokladá sa mierny pokles obyvateľov v predproduktívnej a poproduktívnej skupine. Naopak nárast sa očakáva v produktívnej skupine obyvateľstva. Situácia bude následkom viacerých faktorov. Ide predovšetkým o znižovanie pôrodnosti obyvateľstva, migračný úbytok spôsobený ekonomickými faktormi, ako aj prechodom časti obyvateľov do skupiny v produktívnom veku.

Tab. 12 Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín

Ukazovateľ/Rok	2006*	2007*	2008*	2009*	2010*
Predproduktívny vek	400	392	384	376	368
Produktívny vek	1324	1350	1377	1405	1433
Poproduktívny vek	406	399	389	378	370

OcÚ Lisková

* - prognóza

Vekovú štruktúru ekonomicky aktívneho obyvateľstva prezentuje nasledujúca tabuľka. Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu mužov od 40 do 49 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria muži od 15 do 19 rokov a od 60 do 64 rokov.

Tab. 13 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 20. 5. 2005

Vek	Muži	Ženy	Spolu
15 – 19	56	60	116
20 - 29	180	177	357
30 - 39	162	127	289
40 - 49	122	129	251
50 - 54	90	88	178
55 - 59	72	79	151
60 - 64	44	57	101
Spolu	726	717	1443

OcÚ Lisková

Z ekonomického hľadiska je daná štruktúra vyhovujúca, nakoľko sa pomerne veľká časť ekonomicky činných obyvateľov pohybuje vo vekovej skupine od 20 do 40 rokov.

Národnostná štruktúra obyvateľstva

V obci je štruktúra obyvateľstva prakticky heterogénna, s dvomi dominantnými národnostnými skupinami, čo dokazuje aj nasledujúca tabuľka.

Ukazovateľ / Národnosť	Trvalo bývajúce obyvateľstvo	z toho národnosť					
		Slovenská	maďarská	rómska	česká	rusínska	Ukrajinská
Štruktúra	2129	2124	-	-	3	-	2
OcÚ Lisková							

Ako prezentuje predchádzajúca tabuľka, národnostnú štruktúru obyvateľstva tvoria 3 skupiny. Dominantnou je skupina obyvateľov so slovenskou národnosťou a minoritná s českou a ukrajinskou národnosťou.

2.7 VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ

Vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce má nasledovnú štruktúru. Najväčší počet obyvateľov v mužskej populácii disponuje učňovským vzdelaním bez maturity. V prípade ženskej populácie pripadá najviac obyvateľov do kategórie bez vzdelania a so základným vzdelaním. Druhú najväčšiu skupinu tvorí úplné stredné vzdelanie s maturitou. Minimálne percento pripadá na obyvateľov s bakalárskym a vysokoškolským vzdelaním. Nasledujúca tabuľka prezentuje vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva v roku 2005.

Stupeň vzdelania / Pohlavie	Muži	Ženy
Bez vzdelania / Základné vzdelanie	162	337
Učňovské bez maturity	357	190
Str. odb. bez maturity	22	20
Úplné stredné s maturitou	239	305
Vyššie odborné	10	3
Bakalárske	-	-
Vysokoškolské	59	26
SODB 2001		

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce je uvedená vzdelanostná štruktúra vyhovujúca. Z hľadiska ďalšieho vývoja je potrebné v obci zvyšovať počet obyvateľov s úplným stredným vzdelaním, ako aj počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním.

Vývoj nezamestnanosti

Od roku 1989 sa na vývoji zamestnanosti začalo výrazne prejavovať spomalenie dynamiky hospodárskeho rastu. Likvidácia pracovných miest v dôsledku transformačných a reštrukturalizačných procesov nebola kompenzovaná vytváraním nových pracovných miest v ozdravených častiach hospodárstva. Pre celú ekonomiku je charakteristická vysoká miera nezamestnanosti a nízka tvorba nových pracovných miest.

Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti v Žilinskom kraji zaznamenáva mierne klesajúci trend. Mierne zlepšovanie situácie je výsledkom priamych zahraničných investícií, ktoré sú hlavným zdrojom tvorby nových pracovných miest. Absolútny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v obci prezentuje nasledujúca tabuľka.

Ukazovateľ / Roky	2001	2002	2003	2004	2005
Počet	177	174	161	130	92
OcÚ Lisková					

Štruktúra evidovaných nezamestnaných z hľadiska ich dosiahnutého vzdelania bola totožná s celoslovenskými štatistikami. Najväčší podiel na nezamestnanosti v obci v sledovanom období pripadal na obyvateľov so základným a stredným vzdelaním bez maturity. Pozitívnym trendom je znižovanie počtu nezamestnaných. Od roku 2001 klesol počet nezamestnaných celkovo o 48,02%.

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený Národný úrad práce (NÚP) ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonáva politiku zamestnanosti. NÚP je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a

pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôsobovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovania a vytvárania nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s NUP v Ružomberku, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (APTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov APTP predovšetkým podporuje vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou. Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci malých obecných služieb. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev.

Štruktúra zamestnanosti

Reštrukturalizácia ekonomiky od konca osemdesiatych rokov mala významný dopad aj na zamestnanosť obyvateľstva v obci. Zmeny sa dotkli predovšetkým väčšiny priemyselných odvetví. Za posledné roky v absolútnom vyjadrení tu zamestnanosť značne poklesla.

Celkovo v priemyselných odvetviach pracovalo v sledovanom období od 18 do 22 % obyvateľstva.

V nepriemyselných odvetviach bolo najviac obyvateľov obce zamestnaných v poľnohospodárstve, vrátane stavebníctva. Zamestnanosť v obci v nepriemyselných odvetviach prezentuje nasledujúca tabuľka.

Tab. 17 Priemerný počet zamestnancov, ktorí pracujú v obci v nepriemyselných sektoroch (%).	
Odvetvie/Roky	2005
Pôdohospodárstvo vrátane lesného hospodárstva	2,68
Stavebníctvo	3,33
Obchod	0,93
Doprava, skladovanie	0,28
Pošta a telekomunikácie	0,14
Peňažníctvo a poisťovníctvo	-
Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie	0,32
Školstvo	1,42
Zdravotníctvo, soc. starostlivosť	-
Ostatné služby	1,40
OcÚ Lisková	

Najmenší podiel v nepriemyselných odvetviach pripadol na peňažníctvo a poisťovníctvo, ako aj poštové a telekomunikačné služby a zdravotníctvo.

2.8 BÝVANIE

V roku 2005 tvorí v obci bytový fond 753 rodinných domov. Trvalo obývaných bytov bolo 662.

Rozvoj v oblasti výstavby bytov

Nakoľko obec nemá dostatočné prostriedky na rozvoj bytového fondu, vo väčšine prípadov sa uskutočňuje výhradne z prostriedkov jednotlivých domácností.

Základné údaje o domovom a bytovom fonde

Nasledujúca tabuľka prezentuje stav bytového fondu v roku 2005. V obci bolo v roku 2005 evidovaných 753 domov, z čoho 150 domov bolo neobývaných.

Tab. 18 Domový a bytový fond (byty, domy) v roku 2005				
Ukazovateľ / Domy	Domy spolu	Neobývané domy	Byty spolu	Neobývané byty
Počet domov	753	150	813	151
OcÚ Lisková				

Základným zámerom obce v oblasti bývania je zabezpečiť rozvoj bývania vo všetkých jeho zložkách. Stratégiu rozvoja bývania je potrebné založiť na usmerňovaní a zosúladení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov. Vychádzať je nutné pri tom zo

schváleného Programu rozvoja bývania, Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR vydaných Smerníc na poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov, na odstraňovanie systémových porúch bytových domov, zo schváleného zákona NR SR č. 124/1996 o Štátnom fonde rozvoja bývania, v znení neskorších úprav a k nemu schválených predpisov a zo Sektorového operačného plánu pre oblasť rozvoja bývania, vypracovaného Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR na obdobie rokov 2000 – 2006.

Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť – dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

2.9 PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY

V obci pôsobí niekoľko desiatok podnikateľských subjektov. V katastri obce sa nachádza Mondi Business Paper s.p.a., výroba papiera, ďalším väčším podnikateľským subjektom je firma Demko, ktorá sa zaoberá zberom a skartovaním odpadového papiera, stavebnou činnosťou a autodopravou. Ďalší podnikatelia, ktorí väčšinou zamestnávajú občanov obce sú firma MLM, KovEX a IFP-kovovýroba.

V ostatných prípadoch sa jedná o malých a drobných podnikateľov a živnostníkov, ktorí sa orientujú predovšetkým na poskytovanie služieb občanom v obci. V obci je činné poľnohospodárske družstvo.

Tab. 19 Podnikateľské subjekty v katastri obce	
Firma	Odvetvie
Mondi business paper scp	papierenský priemysel
M-L-M, s.r.o., Lisková	výroba, obchod, služby
Demko	služby, stavebníctvo, doprava
IDOSS	stavebníctvo
IFP-kovovýroba	kovovýroba
Roľnícke družstvo Lisková	poľnohospodárstvo

Zdroj: OR SR

Okrem uvedených firiem sa v obci nachádza množstvo živnostníkov s prevažným zameraním na poskytovanie služieb ale i remeselnej výroby. Funkciu zásobovania obce základným spotrebným tovarom plnia viaceré obchody. Konkrétne sú to tri potraviny, jedna drogeria a jedna predajňa hračky-papier.

2.10 KULTÚRA

Kultúrna činnosť v minulosti

Po I. svetovej vojne a vzniku Československa došlo k rozvoju slovenského jazyka i kultúry, o ktorý sa pričínili i rodák z Liskovej MUDr. Vavro Šrobár. Dokumenty z literárneho a historického múzea Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši potvrdzujú založenie miestneho ochotníckeho divadla v Liskovej už v roku 1914, na začiatku ktorého stála učiteľka Mária Almášiová. Pod jej vedením bola naštudovaná hra Jánošík už v roku 1922. Po nej nasledovali hry Gábriškini pytači, Matka, Kríž pod lipami a Posledný muž. Divadlá sa hrávali v obecnom hostinci, katolíckej cirkevnej škole a v starej škole pri kostole.

Ochotníci nacvičovali v zimných a jarných mesiacoch, najmä v období Vianoc a Veľkej noci. V roku 1935 naštudovali tri divadelné predstavenia pod názvom Svätá Agneška, Betlehem a Kristus Pán. Čistý zisk z týchto divadelných predstavení sa použil na kúpu nového javiska. Od januára 1936 sa ochotníci v Liskovej združovali v divadelnom krúžku Slovač.

Ďalším spolkom, ktorý sa v obci založil bolo Združenie katolíckej mládeže, ktorý v roku 1937 založila katolícka mládež. Na svojich stretnutiach, ktoré boli raz za týždeň, recitovali rôzne básne a poučné príbehy.

Väčší rozmach bol zaznamenaný až po druhej svetovej vojne. V júli 1949 bola v obci založená Miestna osvetová rada, ktorej predsedom bol študent Karol Lesák z Liskovej. Na jeseň v roku 1949 bola zriadená obecná knižnica v dome Jozefa Guleja, ktorá predstavovala značný kultúrny prínos.

Od 1. júla 1950 začalo svoju činnosť Československé štátne kino „Pod Chočom“ taktiež v Gulejovom dome a premietalo sa dva razy do týždňa. Hoci zariadenie kina bolo spočiatku

provizórne, občania jeho zriadenie uvítali. V roku 1960 sa premietanie kina v zimnom období zvýšilo na trikrát týždenne a o predstavenia bol stále veľký záujem.

Novopostavený kultúrny dom bol slávnostne otvorený 30. apríla 1967. Pri tejto príležitosti na novom javisku vystúpil folklórny súbor SLUK. Veľké javisko v sále vyhovovalo najmä divadelníkom nielen pri vystúpeniach, ale aj pri nácvikoch.

Dlhodobou sa kládol dôraz na zachovávanie ľudových tradícií a takmer každoročne sa konala fašiangová bursa (ktorá trvala tri dni), vynášanie morény a stavanie májov. Dňa 19. 6. 2000 bola podpísaná dohoda o vzájomnej spolupráci s moravským mestom Kravaře a poľským Wožnikami čím sa tiež rozšírila kultúrna činnosť. Kino svoju činnosť ukončilo koncom 60-tych rokov hlavne kvôli znižujúcemu sa počtu návštevníkov, čomu bolo na príčine aj zvýšenie počtu televízorov.

V roku 1975 Miestna organizácia Slovenského zväzu žien spolu s Osvetovou besedou vytvorili z 15 dobrovoľných členov folklórnu skupinu v Liskovej.

Kultúrna činnosť v súčasnosti

Kultúra v obci je samozrejmom a nevyhnutnou podmienkou ponuky kultúrno-spoločenského vyžitia sa vlastných obyvateľov, ale aj prejavom cielenej kultúrnej ponuky širšej návštevníckej verejnosti danej obce. Je prejavom a symptómom spoločenskej úrovne a kultúrnej vyspelosti daného sídla a regiónu. Na uskutočňovanie kultúrnych aktivít je k dispozícii obyvateľom v obci kultúrny dom, ktorý nie je majetkom obce, ale vlastníkom je Poľnohospodárske družstvo Lisková – Sliache. Keďže do neho družstvo neinvestuje – kultúrny dom chátra. Východiskom by bolo odkúpenie do vlastníctva obce. Obec je len vlastníkom pozemku. Celkové výdavky na zabezpečenie kultúry a knižničnej činnosti v obci dosiahli v rokoch 1991 až 2001 sumu 1 691 000 Sk.

V roku 1997 bolo v Liskovej založené Združenie saleziánskej mládeže DOMKA. Organizácia predstavuje dobrovoľné občianske združenie, nezávislé od politických strán, ktoré združuje mladých ľudí do 26 rokov. Hlavným cieľom združenia je rozvíjanie osobnosti pre ich rast a seberealizáciu v prospech ostatných. V rámci DOMKY existuje mládežnícky spevokol, v ktorom je asi 20 členov a detský spevokol, v ktorom je asi 40 členov.

V roku 2000 došlo v obci k podpísaniu trojdohody medzi mestami Kravaře, Wožniki a obcou Lisková. Vzájomná dohoda o družbe a spolupráci ponúka kultúrny a hospodársky rozvoj obci v podobe družobných programov určených vybraným cieľovým skupinám obyvateľstva.

Pri príležitosti 750. výročia obce v roku 2002 sa v Liskovej konalo niekoľko kultúrnych podujatí s účasťou družobných miest.

Každý rok sa uskutočňujú kultúrne a spoločenské podujatia, niektoré sa pravidelne opakujú. V roku 2005 sa uskutočnili podujatia uvedené v tabuľke:

Mesiac	Podujatie	
Január	VI. ročník Veľkej ceny Vrchštálu - súťaž v lyžovaní 3. reprezentačný ples Červeného kríža - 28.1.	Zimná olympiáda pre deti a mládež Kultúrny program podľa ponúk
Február	VI. Reprezentačný poľovnícky ples - 5.2. Hokejbalový turnaj chlapcov Stretnutie starých rodičov so žiakmi ZŠ -'ľudová tvorivosť'	Karnevaly detí Preteky na snowboardoch v Turíku
Marec	Vynášanie Murieny - zach. ľudových tradícií - 6.3. Výstava : Kniha - môj priateľ"	Kultúrny program podľa ponúk Diskozábava
Apríl	60. výročie oslobodenia obce - 5.4 Stavanie mája - zachovávanie ľudových tradícií - 30.4. Hľadanie pokladu - vedomostná súťaž pre deti a mládež	Poznávací výlet pre deti a mládež
Máj	IX. ročník Behu oslobodenia - 6.5. Deň matiek (kultúrny program) -15.5. Návšteva Vlkolínca a Malina Brda - turistický výlet pre deti a mládež	Oslavy 60. výročia Dňa víťazstva - 6.5. Vyhlásenie súťaže o najkrajšiu záhradku
Jún	Oslavy Dňa detí -1.6. Diskotéka pre deti a mládež Základné poskytovanie prvej pomoci deťmi a mládežou – kurz	Turistický výlet pre deti a mládež Vyhodnotenie čitateľskej súťaže
Júl	Vystúpenie detí na folklórnom festivale v Likavke Vyhodnotenie súťaže o najkrajšiu záhradku	Cyklistický deň pre deti a mládež
August	IV.ročník memoriálu JUDr.Slimáka-výstup na Choč Stretnutie 3 generácií - športový deň pre deti so starými rodičmi 61. výročie SNP - slávnostná akadémia spojená s pietnym aktom položenia venca k pomníku a k pamätníku Bodka za prázdninami	Turistický výlet pre deti a mládež
September	Šarkaniáda pre deti a mládež Deň ústavy SR -1.9. Družobné stretnutie Kravaře - Wožniki – Lisková	Kultúrny program podľa ponúk Vyhlásenie čitateľskej súťaže pre žiakov ZŠ
Október	Športový deň mladých - rôzne súťaže Kultúrny program podľa ponúk	Diskotéka pre deti a mládež Výstava ovocia a zeleniny - spojená s vyhodnotením

November	Kultúrny program podľa ponúk Diskotéka pre deti a mládež	Katarínska tanečná zábava
December	Mikulášske večierky Vianočná besiedka Posedenie s dôchodcami spojené s kultúrnym programom	Hodina pravdy – súťaže pre deti a mládež Dobrá novina – koledníci

2.11 ŠKOLSTVO A VZDELANIE

Vzdelávanie v minulosti

Už v roku 1548 katolícka cirkev nariadila zakladať kňazom pri farách tzv. farské školy. Prvá škola v Liskovej sa spomína už v roku 1551, ešte pred utvorením samostatnej farnosti. Bola to humanistická protestantská latinská škola existujúca v rokoch 1550 až 1709. V roku 1695 vznikla Rímskokatolícka farská škola, neskôr ľudová škola, ktorá plnila svoju funkciu až do roku 1945. V polovici 19. storočia v roku 1855 vznikla Evanjelická a. v. ľudová škola, ktorá taktiež fungovala do roku 1945. Po druhej svetovej vojne v roku 1945 boli Rímskokatolícka i Evanjelická škola nahradené národnou školou do roku 1948, kedy došlo k jej zmene na štátnu ľudovú školu a následne v roku 1952 na plnoorganizovanú základnú školu, ktorá funguje do dnes.

Počet žiakov do druhej svetovej vojny mal rastúci charakter. V roku 1777 navštevovalo školu 14 žiakov, v roku 1825 to už bolo 83 žiakov, v roku 1909 chodilo do školy 176 žiakov a v roku 1933 bolo zapísaných 224 žiakov v ôsmich ročníkoch.

Školská dochádzka do roku 1922 nebola povinná, keď najskôr v roku 1868 bola uzákonená 3-ročná dochádzka – nepovinná, v roku 1922 bola v ČSR uzákonená 8-ročná povinná dochádzka, ktorá bola zavedená v Liskovej až v roku 1929. V roku 1960 bola uzákonená 9-ročná povinná školská dochádzka v roku 1984 10-ročná. V tom istom roku bola v Liskovej 8. júna slávnostne otvorená novopostavená škola za účasti občanov, rodičov a pozvaných hostí.

Počet žiakov základnej školy od polovice 50-tych rokov má klesajúcu tendenciu a dnes základnú školu navštevuje 203 žiakov. V roku 1955 to bolo 460 žiakov, v roku 1980 pokles na 300 žiakov a v roku 2000 len 210 žiakov.

V školských budovách boli v roku 1950 umiestnené detské jasle a materská škola. Prvá materská škola bola zriadená v roku 1893 a jej prvou učiteľkou bola Jozefína Bauerová. Po vzniku Československa v tom istom roku bola štátna materská škola v Liskovej zrušená pre nedostatok vhodných priestorov.

V roku 1950 sa nariadením ONV v Ružomberku zriadila materská škola v Liskovej s dopoludňajšou starostlivosťou. Prevádzka začala 14.12.1950, v tom čase však bez vlastných priestorov. V roku 1961 sa zriadila trieda s celodennou starostlivosťou. Vlastné priestory získala materská škola až v školskom roku 1990/1991 kedy sa presťahovala do zrekonštruovaných priestorov starej školy.

Vzdelávanie v súčasnosti

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest.

V obci pôsobí jedna základná škola a jedna materská škola, ktoré sa nachádzajú v zriaďovateľskej pôsobnosti obce. Materská škola sídli v zrekonštruovanej budove starej školy. V súčasnosti ju navštevuje 66 detí. Počet žiakov v základnej škole je 203.

Tab. 20 Celkový počet detí v materskej škole od roku 2001 do roku 2005.

Ukazovateľ/Roky	2001	2002	2003	2004	2005
Počet detí	70	64	65	70	66
OcÚ Lisková					

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu žiakov v základnej škole.

Tab. 21 Celkový počet žiakov v základnej škole od roku 2001 do roku 2005

Ukazovateľ/Roky	2001	2002	2003	2004	2005
Počet žiakov	213	209	211	215	203
OcÚ Lisková					

Základná škola je vybavená počítačovou učebňou s pripojením na Internet. Čo sa týka ostatného materiálneho vybavenia, postupne zastaráva a stáva sa nevyhovujúcim z hľadiska jeho ďalšieho využitia na pedagogické účely. V priebehu budúcich rokov obec plánuje postupnú obnovu a doplnenie materiálneho vybavenia, aby škola spĺňala bežné štandardy základných škôl. Celkové výdavky od roku 2001 do roku 2005 prezentuje nasledujúca tabuľka.

Ukazovateľ/ Roky	2001	2002	2003	2004	2005
Výdavky	-	-	7766	9124	9753
Príjmy	-	-	7224	7580	9441
OcÚ Lisková					

Z dôvodu nízkych finančných možností obce a nedostatočných normatívnych príspevkov na žiaka z ministerstva školstva SR (ktoré nepostačujú ani na úhradu bežných výdavkov spojených s činnosťou školy), sa predpokladá uskutočňovanie investičných projektov v súvislosti s rekonštrukciou školy v dlhšom časovom období, prípadne s pomocou štrukturálnych fondov Európskej únie. V priebehu programovacieho obdobia bude potrebná kompletná rekonštrukcia školy aj telocvične (strešná krytina, okná spôsobujúce vysoký únik tepla vo vykurovacom období - výmena okien, vstupných dverí a zateplenie budovy). Predpokladá sa aj rekonštrukcia sociálnych zariadení. Ďalej sa plánuje vybudovanie dielni v priestore vestibulu a nový vchod zo západnej strany. V ďalšom období je potrebná rekonštrukcia strechy na strechu sedlovú, nakoľko tento typ je vhodný vzhľadom na klimatické podmienky.

2.12 SOCIÁLNA SFÉRA

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je obec, fyzické a právnické osoby, a ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Tie poskytujú sociálnu pomoc v zmysle zákona NR SR č. 195/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov. Nasledujúca tabuľka prezentuje výdavky obce na zabezpečenie sociálnych služieb.

Ukazovateľ/ Roky	2001	2002	2003	2004	2005
Výdavky	0	3	526	657	587
OcÚ Lisková					

Obec zabezpečuje sociálne služby pre svojich obyvateľov sama. V období rokov 1991 až 2001 vynaložila v starostlivosti o dôchodcov sumu 559 tis. Sk, na stravovanie detí zo základnej a materskej školy sumu 1082 tis. Sk a na sociálne zabezpečenie rodín soc. dávkami vynaložila 152 tis. Sk. Obec v súčasnosti poskytuje opatrovateľskú starostlivosť pre obyvateľov hlavne v dôchodkovom veku, každoročne prispieva na stravovanie detí základnej a materskej školy sumou 150 až 180 tis. Sk. Obec prebudovala školskú jedáleň pri materskej a základnej škole, v ktorej by chcela v budúcnosti poskytovať stravovanie pre dôchodcov. V súčasnosti sa vybavuje povolenie na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva.

2.13 ZDRAVOTNÍCTVO

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani ordinácia praktického lekára. Obyvatelia preto využívajú zdravotnícke služby susedného Ružomberka. Pre mamičky s deťmi je zabezpečený detský lekár, ktorý ordinuje 2x týždenne v obci Lisková.

2.14 ŠPORT

Prvé záznamy dokumentujúce organizácie športu v podobe telovýchovného hnutia siahajú až do začiatku tridsiatych rokov dvadsiateho storočia, kedy bol založený prvý športový spolok v Liskovej pod názvom ŠK Lisková. Šlo o futbalový klub, ktorý odohral prvý zápas 24. júla 1932 proti ŠK Likavka s konečným výsledkom 3:1 v prospech ŠK Lisková. Pravidelné futbalové zápasy sa odohrávali nepretržite až do príchodu druhej svetovej vojny.

Oživenie športu prišlo opäť po skončení vojny, kedy v ročníku 1945/46 futbalisti Liskovej obsadili prvé miesto ružomberskej okresnej súťaže. V roku 1948 sa mení názov klubu na ŠK Železničiar a neskôr na Telovýchovná jednota Lokomotíva Lisková. Postupne dochádza i k zlepšeniu materiálnych podmienok a okrem dospelých sa klub začína venovať aj práci s mládežou. V päťdesiatych rokoch sa záujem mládeže obracia na iné druhy športov, prevažne na stolný tenis, hokej a basketbal žien.

Pri príležitosti tridsiateho výročia založenia organizovaného futbalu v obci bol súčasťou osláv i zápas s poľským mužstvom Bronowianka Krakow s výsledkom 1:1. V sedemdesiatych rokoch sa podarilo dobudovať Šport klub, ktorý bol slávnostne uvedený do prevádzky v lete 1972.

V roku 1983 sa v spolupráci s PD začala rekonštrukcia hlavnej hracej plochy a budovanie druhého trávnatého ihriska. Z tohto dôvodu odohrali futbalisti jesennú časť na ihrisku Ivachnovej. Obdobie rokov 1989 až 1993 veľmi neprialo liskovským futbalistom. Až v roku 1994 sa im podarilo postúpiť do V. ligy. V júni 1996 bol zmenený názov TJ Lokomotíva Družstevník Lisková na Obecný športový klub Lisková. V lete v roku 2001 sa začalo s výstavbou tribúny na južnej strane hlavného ihriska.

V povojnovom období sa popri futbale dostávali do popredia aj iné druhy športov. Niektoré sa na krátky čas objavili a opäť zanikli. Ako napríklad basketbal žien v päťdesiatych rokoch. Na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov sa hrával ľadový hokej na prírodnom klzisku za dreveným barakom. Nestabilné prírodné podmienky však neumožňovali vždy tvorbu ľadu a tak sa postupne tento šport z Liskovej vytratil. Dnes sa nahrádza hokejbalom, ktorý sa hrá na športových ihriskách.

V roku 1964 vznikol i vzpieračský oddiel, ktorý na konci osemdesiatych najskôr zmenil svoje zameranie na silový trojboj a napokon sa úplne rozpadol. V roku 1972 vznikol pri TJ Lokomotíva turistický oddiel, ktorý sa rovnako ako i vzpierači rozpadol v osemdesiatych rokoch.

Natrvalo sa v obci usadili športy ako stolný tenis, šach, volejbal, neskôr rekreačná telovýchova a šport pre ženy, lyžovanie, kynológia a tenis. Začiatky stolného tenisu v obci sa datujú od skončenia druhej svetovej vojny. Súťažne sa hráva od roku 1950. Ako stolnotenisová herňa slúži od roku 1967 zrekonštruovaná miestnosť kinosály. Medzi najväčšie úspechy patrí postup dorastu do divízie v roku 1971, účasť na medzinárodnom turnaji v Lipsku v roku 1985, postup dospelých do tretej ligy v roku 1996.

V oblasti šachu bol priekopníkom Dr. Vavro Šrobár, ktorý sa zaslúžil o založenie Slovenskej šachovej župy v roku 1924. V Liskovej sa šach začal hrať v štyridsiatych rokoch dvadsiateho storočia. Samotný šachový oddiel bol založený v roku 1976. V ročníku 1977/78 členovia oddielu vyhrali okresnú súťaž a postúpili do krajskej súťaže, kde zotrvali 15 sezón.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj výdavkov na šport do roku 2005.

Tab. 24 Výdavky obce na šport od roku 2001 do 2005					
Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Výdavky	250	250	250	250	365
OcÚ Lisková					

Na financovanie OŠK sú využívané i finančné zdroje plynúce z prenájmu budovy Športklubu, ktorý dala obec Obecnému športovému klubu na 20 rokov do bezplatného prenájmu. Obec financovala všetky práce spojené s modernizáciou budovy Športklubu: plynifikácia objektu, vybudovanie kanalizácie, rekonštrukcia hygienických zariadení, výmena okien a dverí. Taktiež pri bežnej údržbe budovy, ale aj príslušných športovísk a ich okolia významne pomáhajú nezamestnaní občania, ktorí sú na aktivačných prácach v obci.

Obec prispieva na športovú činnosť aj v rámci Programu ochrany a podpory detí a mládeže, na ktorú je ročne vyčlenených 60 tis. Sk a v prevažnej miere sa z neho organizujú športové akcie. Obec každý rok organizuje Beh oslobodenia, určený pre všetky vekové skupiny obyvateľstva.

Obec a jej okolie ponúka široké možnosti športového vyžitia. V letných mesiacoch ide predovšetkým o horskú cykloturistiku, pešiu turistiku, splavovanie Váhu, poľovníctvo a rybolov. Len niekoľko kilometrov od obce sa nachádzajú vodné nádrže a kúpaliská Liptovská Mara a Bešeňová, ktoré vytvárajú priaznivé podmienky pre rozvoj vodných športov. V rámci rozvoja pohybových aktivít je vhodné do ÚPO ešte zaradiť výstavbu cyklotrás, turistických chodníkov ako aj zimných bežkárskych stôp.

2.15UBYTOVACIE ZARIADENIA

V súčasnosti je možné ubytovať sa v obci v Družstevnom kultúrnom dome, v Športklube, v penziónoch RIMA a Stará pekáreň. Ubytovanie poskytuje na rôznej kvalitatívnej úrovni aj niekoľko desiatok obyvateľov vo svojich rodinných domoch, resp. v chatách nachádzajúcich sa v katastrálnom území obce.

2.16 STRAVOVACIE A REŠTAURAČNÉ SLUŽBY

Stravovacie a reštauračné služby sú poskytované v Družstevnom kultúrnom dome, v Športklube a v miestnych pohostinstvách. V obci chýbalo reštauračné zariadenie, ktoré by v tradičnom prostredí poskytovalo príležitostným ale aj ostatným návštevníkom obce tradičné jedlá typické pre túto oblasť. Od roku 2004 penzión Stará pekáreň organizuje dni zamerané na prezentáciu tradičných jedál.

2.17 CESTOVNÝ RUCH

Obec je dobrým východiskom za poznávacou turistikou. Základné geokosystémy /pohoria, rieka Váh, vodná nádrž Liptovská Mara, vegetácia so zastúpením flóry a fauny/ určujú ťažiskovú funkciu územia obce, ktorou je rekreácia a cestovný ruch založený na rozvoji vidieckej kultúry, spoznávaní prírody a ako východzí bod rehabilitačných procedúr v termálnych kúpeľoch Bešeňová, v kúpeľoch Lúčky a pri vodnej nádrži Liptovská Mara.

Prehľad turistických atrakcií prezentuje nasledujúca tabuľka.

Vzdialenosť	Lokácia	Atraktivita
3 km	Turík	
3 km	Vlek	Lyžovanie
5 km	Malinô Brdo	
	Bežecké lyžiarske okruhy	Beh na lyžiach
	Kone	Kone
	Paintball	Šport, relax
6 km	Ski park	Lyžovanie
	Lyžiarska škola	Lyžiarska škola
	Malinné	Lyžovanie
	Malinô Brdo 1	Lyžovanie
	Malinô Brdo 2	Lyžovanie
	Malinô Brdo 3	Lyžovanie
	Malinô Brdo 4	Lyžovanie
	Malinô Brdo 5	Lyžovanie
Požičovňa lyží	Požičovňa lyží	
7 km	Bešeňová	
	Bešeňovské travertíny	Prírodné rezervácie
	Z histórie lovu a lovnej zveri v Liptove	Múzeá
	Kone	Kone
	Minerálne pramene	Príroda
6 km	Tenis	Tenis
	Termálne kúpalisko	Termálne kúpaliská
	Hrabovo	
	Lanovka	Lyžovanie
	Priehrada	Vodné nádrže

10 km	Liptovská Mara	Vodné nádrže
	Havránok	Škanzeny
	Liptovská Sielnica	
	Archeologické múzeum v prírode	Múzeá
	Liptovský Trnovec	
	Kone	Kone
	Minigolf	Golf a minigolf
	Činy, vodné bicykle	Požičovňa športových potrieb
	Rybolov	Šport, relax
	Ružomberok	
	Kalvária	Lyžovanie
	Kultúra, pamiatky	Kultúra, pamiatky
	Galéria Ľ. Fullu	Galérie
	Kalvária	Kultúra, pamiatky
	Kino Kultúra	Kiná
	Liptovské múzeum	Múzeá
	Vážnica a klopačka	Škanzeny
	Pamätník a mauzoleum A. Hlinku	Kultúra, pamiatky
	Kúpanie	Kúpanie
	Krytá plaváreň	Kryté plavárne
	Rybolov	Šport, relax
	Smrekovica	Lyžovanie
	Močidlá	Lyžovanie
	Požičovňa lyží	Požičovňa lyží
	Skalná Alpa	Lyžovanie
	Smrekovica 1	Lyžovanie
	Smrekovica 2	Lyžovanie
	Tenis	Tenis
	Tenis club	Tenis
	pri SOU poľnohospodárskom	Tenis
	Zimný štadión	Ľadové plochy
	Vlkolínec	Historické mestá a dediny

<http://www.limba.sk/slovensko/ubytovanie/privaty/liskova/penzion-rima/2364>

Obec Vlkolínec je typicky vrchárskou dedinou a nachádza sa v pohorí Veľká Fatra pod vrchom Sidorovo. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1376, keď sa spomína ako ulica mesta Ružomberok. V roku 1625 mala 9 domov a roku 1828 51 domov.

Od roku 1977 bola vyhlásená pamiatkovou rezerváciou a od roku 1993 je zapísaná do zoznamu Svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO. Dôvodom vyhlásenia je, že v obci sa zachoval unikátny súbor 45 pôvodných, takmer nezmenených sedliackych domčekov s kamennými soklami, hlinou vymazanými stenami, so strechami pokrytými šindľom. Domy pochádzajú prevažne z 19. storočia a majú typický pôdorys s tromi miestnosťami. Podlaha v predsieni a v komore je z udupanej hliny a obývací izba má drevenú podlahu. Pec je umiestnená v predsieni a dym sa odvádza otvorom v šindľovej sedlovej streche. Hoci sú základy vymurované z lomového kameňa spravidla nemajú pivnicu. Všetky domy sú drevené, iba kostol je murovaný.

Tab. 26 Atraktivity v blízkom okolí obce Lisková nad 10 km.

Vzdialenosť	Lokácia	Atraktivita
-------------	---------	-------------

23 km	L. Mikuláš, Dolný Kubín		
	Bazén – L. Mikuláš, Dolný Kubín	Kryté plavárne	
	Bežecké trate	Beh na lyžiach	
	Donovaly		
	Kone	Kone	
	Lyžiarske stredisko	Lyžovanie	
	Cúdenice	Lyžovanie	
	Dami Ski School	Lyžiarska škola	
	Požičovňa lyží a horských bicyklov	Požičovňa lyží	
	Encián	Lyžovanie	
	Mišúty	Lyžovanie	
	Nová Hoľa	Lyžovanie	
	Patočiny	Lyžovanie	
	SKI-TI - lyžiarska škola	Lyžiarska škola	
	Požičovňa	Požičovňa lyží	
	Vlek P1	Lyžovanie	
	Vlek P2	Lyžovanie	
	Vlek P3	Lyžovanie	
	Vlek P4	Lyžovanie	
	Vlek P5	Lyžovanie	
	Vlek S1	Lyžovanie	
	Vlek S2	Lyžovanie	
	Zvolen - Nová hoľa	Lyžovanie	
	Záhradište 1	Lyžovanie	
	Záhradište 2	Lyžovanie	
	Záhradište 3	Lyžovanie	
	Paragliding	Šport, relax	
	Psie záprahy	Podujatia	
	Salaš	Salaše	
	Sauna a fitness - Zornička, Donly	Sauna	
Tenis - Slniečko			
Vyhliadkové lety	Šport, relax		
25 km	Demänovská Dolina		
	Demänovské jaskyne	Jaskyne	
	Demänovská jaskyňa Slobody	Jaskyne	
	Demänovská ľadová jaskyňa	Jaskyne	
	Jasná - Chopok sever	Lyžovanie	
	Biela Púť	Lyžovanie	
	Brhliská	Lyžovanie	
	Brhliská - Dereše	Lyžovanie	
	Koliesko - Luková 1	Lyžovanie	
	Lyžiarska a snowboardová škola	Lyžiarska škola	
	Lúčky	Lyžovanie	
	Bežecké lyžiarske okruhy	Beh na lyžiach	
	Otupné	Lyžovanie	
	Otupné - Brhliská	Lyžovanie	
	Otupné - Detská škôlka	Lyžovanie	
	Otupné - Luková	Lyžovanie	
	Požičovňa lyží a lyžiarskych potrieb	Požičovňa športových potrieb	
	Rovná Hoľa - Kanský Grúň	Lyžovanie	
	Snowboarding	Šport, relax	
	Veľká cena Demänovských jaskýň	Podujatia	
	Vyhliadka - Kanský Grúň	Lyžovanie	
	Jasná - Záhradky	Lyžovanie	
	Rovná Hoľa	Lyžovanie	
	Záhradky	Lyžovanie	
	Požičovňa horských bicyklov	Požičovňa športových potrieb	
	Repiská		
	Bazén - hotel Repiská	Kryté plavárne	
	Sauna	Sauna	
	25 km		

<http://www.limba.sk/slovensko/ubytovanie/privaty/liskova/penzion-rima/2364>

Ako prezentujú predchádzajúce tabuľky, obec Lisková neponúka bohaté možnosti na aktívny a pasívny oddych len v bezprostrednom okolí svojho katastrálneho územia ale aj vo svojom širšom okolí. Súčasná pozícia obce ju preto predurčuje k tomu, aby sa stala strediskom cestovného ruchu.

2.18 REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE ZA ROKY 2001 – 2005

V sledovanom období vykazovalo hospodárenie obce rovnomerný vývoj.

Tab. 27 Prehľad hospodárenia obce v období od 2001 – 2005 (tis.Sk)

Ukazovateľ / Roky	2001	2002	2003	2004	2005
Bežné príjmy	6 465	10 548	15 173	16 416	20 139
Kapitálové príjmy	-	1 501	55	755	318
Príjmy spolu	6 465	12 049	15 192	17 171	20 457
% plnenia príjmov	92 %	100,72 %	103 %	102,7 %	109 %
Bežné výdavky	4 900	10 010	13 130	13 850	16 584
Kapitálové výdavky	1 442	1 405	1 201	2 771	1 207
Výdavky spolu	6 342	11 415	14 331	16 621	17 791
% plnenia výdavkov	90,6 %	104,79 %	-	99,4 %	95%
Zisk/strata	+123	+634	+861	+550	-

OcÚ Lisková

Ako prezentuje tabuľka, obec hospodári s dlhodobou kladným hospodárskym výsledkom. V roku 2003 vykázala obec prebytok rozpočtu vo výške 861 tisíc. Vzhľadom na veľkosť obce možno hospodárenie obce považovať za veľmi pozitívne s tendenciou trvalej stability zabezpečenia všetkých potrebných samosprávnych funkcií. Nasledujúca tabuľka prezentuje stav majetku obce k 31.12. 2005. Obec disponovala týmto majetkom:

Tab. 28 Prehľad majetku obce v roku 2005 k 31. 12.

Majetok	Suma (v Sk)
Software	-
Pozemky	-
Stavby	23 252 139,00
Ostatný HIM	434 900,00
Iné stroje a prístroje	1 565 965,00
Spolu majetok	25 253 004,00

OcÚ Lisková

Najväčší podiel majetku obce pripadal na hmotný investičný majetok. K uvedenému termínu disponovala obec stavbami v hodnote 23 252 139,- Sk.

2.19SAMOSPRÁVA

Vzťah samospráva – občan si vyžaduje vypracovať projekt klientskeho prístupu riešiaci ako, vzťah zamestnancov úradu, tak aj poslancov ku občanom a návštevníkom obce. Nasledujúca tabuľka prezentuje celkové výdavky na chod samosprávy v tis. Sk.

Tab. 29 Výdavky obce na chod samosprávy od 2001 do 2005

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Obec	2 593	2 745	2 907	2 956	3 779

OcÚ Lisková

Vývoj celkových výdavkov v sledovanom období zaznamenáva mierne rastúci. Od roku 2001 do roku 2005 vzrástol objem vynaložených prostriedkov na chod samosprávy o 45%. Nárast výdavkov bol kompenzovaný nárastom príjmov z podielových daní a miestnych poplatkov, ktorých výšku prezentuje nasledujúca tabuľka.

Tab. 30 Príjmy obce z podielových daní a poplatkov od 2001 do 2005 (v tis. Sk).

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Podielové dane	3 236	3 577	3 723	4 387	9 749
Miestne dane a poplatky	1 648	1 839	2 579	3 304	33 824
Dotácie	-	-	-	-	3

OcÚ Lisková

S výkonom svojich samosprávnych funkcií súvisí aj zabezpečovanie komunálnych služieb v obci. Nasledujúca tabuľka prezentuje výdavky obce Lisková na zabezpečenie týchto služieb. Najväčší podiel výdavkov pripadal na zabezpečenie verejného osvetlenia.

Tab. 31 Výdavky obce na zabezpečenie komunálnych služieb 2001 do 2005.

Ukazovateľ/Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Úprava verejných priestranstiev	30	859	336	446	200
Údržba miestnych komunikácií	47	307	56	85	313

Cintorínske služby	43	39	673	235	54
Verejné osvetlenie	169	134	201	312	196
OcÚ Lisková					

Najmenej výdavkov bolo vynaložených na zabezpečenie cintorínskych služieb, veľké zníženie výdavkov bolo v roku 2005 na verejné osvetlenie z dôvodu, že do roku 2004 sa nahradili všetky svietidlá v obci za nové – úsporné.

3 VÍZIA OBCE

Obec Lisková bude modernou obcou, ktorá svojim obyvateľom poskytne kvalitné zázemie pre rozvoj komunitných aktivít. Na základe vzájomnej spolupráce a partnerstva samosprávy, podnikateľov, odbornej verejnosti a občanov sa bude snažiť o podporu podnikateľských aktivít v tradičných aj progresívnych odvetviach a to najmä rozšírením a dobudovaním infraštruktúry, zlepšením podmienok pre vzdelávanie a zvýšením záujmu občanov o veci verejné. Zároveň bude rozvíjať svoje predpoklady na rozvoj cestovného ruchu, využije pritom svoju historickú jedinečnosť, kultúru a prírodné krásy. Obec Lisková poskytne svojim občanom tiež kvalitné komunálne služby – nezabezpečí len štandard v ich poskytovaní, ale vynaloží všetko úsilie, aby sa občania, ale aj návštevníci obce cítili dobre a mali široké možnosti kultúrneho vyžitia a rekreácie.

4 PRIORITNÉ ROZVOJOVÉ OBLASTI OBCE

Strategický plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce pre uvažované obdobie predstavuje rozsiahly komplex analýz a opatrení. V každom období niektoré opatrenia podmieňujú realizovanie iných. Niektoré sa musia považovať za dôležitejšie pre havarijný stav predmetnej veci, niektoré sú ešte prednostnejšie z hľadiska potrieb a záujmu tej alebo onej skupiny obyvateľov. Limitujúci faktor – dostatok finančných prostriedkov nemôže byť dôvodom pre neurčenie strategického cieľa. Už tým, že je definovaný napomôže smerovaniu rozvoja. Spracovatelia vychádzajú z prieskumu a analýzy existujúceho stavu, pri zachovaní princípov všeobecného konsenzu a vzájomnej vyváženosti, považujú za prioritné rozvojové oblasti nasledovné:

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Priority v oblasti rozvoja hospodárstva a vedecko-technického rozvoja spadajú predovšetkým do vytvárania priaznivých predpokladov pre rozvoj podnikateľských aktivít. Ide o využitie existujúcej priemyselnej zóny za Váhom.

2. Technická infraštruktúra

Rozvoj a udržiavanie technickej infraštruktúry je nevyhnutné z hľadiska prílevu investícií v oblasti priemyslu a rozvoja cestovného ruchu, ako aj udržania požadovanej životnej úrovne obyvateľstva. Ide hlavne o zabezpečenie infraštruktúry v priemyselnej zóne a pre oblasti, ktoré sú potenciálne najvhodnejšie z hľadiska rozvoja cestovného ruchu.

3. Životné prostredie

Trvalo udržiavané životné prostredie je významným ukazovateľom kvality života. Dlhodobé udržiavanie, ale aj skvalitňovanie prírodného prostredia, je spoločným cieľom všetkých obyvateľov obce. Monitorovaná kvalita vody a ovzdušia. Optimalizácia nakladania s odpadmi. Informovanosť obyvateľov o životnom prostredí. Propagácia chránených území, krajinných oblastí a útvarov.

4. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Pokračujúci trend rastu podielu seniorov na počte obyvateľov musí byť sprevádzaný podmienkami, ktoré umožnia dôstojnejšie prežitie zvyšku života. Veková skladba obyvateľov je sprevádzaná aj špecifickými požiadavkami na systém zdravotnej starostlivosti.

5. Školstvo a šport

Zlepšenie technického stavu a vybavenia školy a telocvične. Údržba a skvalitnenie športových areálov a dobudovanie viacúčelového ihriska v areáli základnej školy.

6. Kultúra

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektmi, ale aj miestnymi kultúrnymi spolkami. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch. Negatívny vplyv na kultúrne dianie má skutočnosť, že obec nevlastní Kultúrny dom. Na podporu povedomia občanov a prezentáciu kultúrnych dejín, obec plánuje vybudovať izbu ľudových tradícií.

7. Cestovný ruch a public relation

V rámci rozvoja cestovného ruchu je potrebné vypracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi a zahraničnými cestovnými kancelárkami. Nevyhnutnou je taktiež propagácia obce a to najmä prostredníctvom www - stránky.

5 SWOT ANALÝZY

Nasledujúce SWOT analýzy sa zameriavajú na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

- 5.1 Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj.
- 5.2 Technická infraštruktúra.
- 5.3 Životné prostredie.
- 5.4 Sociálna oblasť a zdravotníctvo.
- 5.5 Školstvo a šport.
- 5.6 Kultúra.
- 5.7 Cestovný ruch a public relations.

Analýza SWOT

Analýza SWOT pomôže zamerať pozornosť na kľúčové oblasti vo vnútri obce. Využitá bude hlavne pri budovaní jej silných stránok, odstraňovaní slabých stránok alebo ich akceptovaní (pokiaľ ich nie je možné odstrániť), využívaní príležitostí a vyrovnaní sa s rizikami vonkajšieho prostredia. SWOT analýza bude základným dokumentom a východiskom pre tvorbu stratégie obce a strategického plánovania.

Analýza silných a slabých stránok sleduje súčasný stav z hľadiska vnútorných faktorov, odhaľuje, čo je v obci pozitívne a negatívne. Silnou stránkou obce sú jej prirodzené dispozície a akákoľvek konkurenčná výhoda. Slabou stránkou je to, čo obci chýba, alebo čo sa robí nedostatočne v porovnaní s inými.

Analýza príležitostí a ohrození sa zameriava na budúci rozvoj obce z hľadiska vonkajších faktorov, určuje možnosti rozvoja a riziká, s ktorými treba rátať. Príležitosťou obce je akýkoľvek pozitívny trend, ktorý môže byť impulzom pre jej ďalší rozvoj v prípade, že sa nájdu zdroje na jeho realizáciu a bude oň záujem. Ohrozením obce sú akékoľvek nevýhodné trendy alebo smery vývoja na úrovni miestnej ale aj regionálnej, národnej či celosvetovej, ktoré ju v negatívnom smere ovplyvňujú.

Syntéza výsledkov analýzy SWOT porovná vonkajšie hrozby a príležitosti s vnútornými silnými a slabými stránkami. Ich kombináciou a prienikom vznikne stratégia ako vyvažujúci faktor, ktorý uvedie obec do súladu s jej okolím. Vzhľadom na rozdielny význam a váhu jednotlivých analyzovaných položiek bude mať obec k dispozícii rozličné varianty stratégie:

- 1.Stratégia SO - najatraktívnejší strategický variant. Obec si ju zvolí ak, prevažujú sily nad slabosťami a príležitosti nad hrozbami. Odporúča sa ofenzívna stratégia z pozície sily.
- 2.Stratégia ST - stratégia silnej, ktorá sa nachádza v nepriaznivom prostredí. Odporúča sa defenzívna stratégia, ktorou si obec chráni už vydanú pozíciu.
- 3.Stratégia WO - túto stratégiu si volí, ak prevažujú slabosti nad silami, nachádza sa však v atraktívnom prostredí. Aby obec využila naskytujúce sa príležitosti, na ktorých zvládnutie nemá dostatok vnútorných schopností, snaží sa postupne posilňovať svoju pozíciu a odstrániť nedostatky.
- 4.Stratégia WT - vhodná pre obec, ktorá je slabá a navyše sa nachádza v neatraktívnom prírodnom a sociálno-ekonomickom prostredí.

5.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - výhodná geografická poloha obce v blízkosti okresného mesta Ružomberok, - cesta I. triedy 1/18 v blízkosti obce (prepojenie Ružomberok - Liptovský Mikuláš) - zastúpenie silného podniku v meste Ružomberok - Severoslovenské celulóžky a papierne, as - existencia vhodných plôch pre budovanie priemyselných zón, - dostatok pracovnej sily, ktoré sú k dispozícii pre priemyselne zamerané podniky, - vysoký podiel obyvateľstva v produktívnom a predproduktívnom veku, - rýchla dostupnosť okresného mesta Liptovský Mikuláš.	<ul style="list-style-type: none"> - nízky rozpočet obce nedovoľuje v dostatočnej miere podporovať podnikateľské aktivity obyvateľstva, - nedostatok investičného kapitálu z vlastných zdrojov, - vysoká finančná záťažnosť a administratívne bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania, - nedostatočná miera tvorby finančných zdrojov na nákup a inštaláciu moderných efektívnych výrobných technológií, - nedostatočné využitie existujúcich výrobných kapacít, - nedostatočná miera tvorby finančných zdrojov u fyzických osôb, ktorá zabraňuje rozvoju podnikateľských aktivít, - nedostatočná komunikácia samospráva – podnikatelia – občania.
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - zlepšenie prístupu malých a stredných podnikateľov k financiám, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - podpora rozvojových investícií, - možnosť vstupu zahraničných investorov do existujúcej infraštruktúry v priemysle, zahraničné investície, - rozvoj technickej infraštruktúry, - rozvoj informačných technológií – lepší prístup k informáciám, - rozvoj environmentálne vhodných technológií, - vytvorenie nových pracovných miest najmä v malom a strednom podnikaní a službách, - zlepšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, ktorá je hybnou silou rozvoja podnikateľských aktivít, - spájanie pravidelných, tradičných a kultúrnych aktivít s podnikateľskými aktivitami, resp. organizovanie kultúrnych aktivít pre podnikateľské účely, - vybudovanie izby tradícií.	<ul style="list-style-type: none"> - veľká administratívna náročnosť pri získavaní financií zo štátnych dotácií a z fondov EÚ, - nedostatok investičného kapitálu, - neochota obyvateľov uskutočňovať podnikateľské aktivity, - pomalá výstavba, modernizácia a rekonštrukcia technickej infraštruktúry, - neochota obyvateľov investovať do ďalšieho vzdelávania, - administratívne opatrenia obmedzujúce plnohodnotný rozvoj cestovného ruchu.

5.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - z funkčného hľadiska veľmi vyhovujúci systém regionálnej železničnej dopravy, - dostupná železničná sieť s vlastnou železničnou stanicou, - kompletná plynofikácia a elektrifikácia obce, - obec má vybudovanú kanalizáciu, - existencia vodovodu, - digitálna telekomunikačná sieť, - pokrytie signálom mobilných operátorov, - existencia verejného osvetlenia, - existencia verejného rozhlasu, - hasičská zbrojnica, - dom smútku. - vysokorychlostný internet	<ul style="list-style-type: none"> - absencia chodníkov popri väčšine komunikácií vo vlastníctve obce, - zastaraný a nevyhovujúci stav nehnuteľného majetku obce – obecný úrad, základná škola, materská škola, bývalé drobné prevádzky - nevyhovujúci stav hasičskej zbrojnice, - zlý technický stav miestneho verejného rozhlasu, - nevyhovujúci stav korýt miestnych tokov, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry.
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia miestnych komunikácií, - vybudovanie chodníkov popri miestnych komunikáciách, - využitie významnej geografickej polohy územia z hľadiska prechádzajúcich dopravných koridorov, - existujúca infraštruktúra pre rozvoj priemyselných zón v obci, - kompletná rekonštrukcia hasičskej zbrojnice, - vybudovanie oplotenia a chodníkov na cintoríne, - vybudovanie miestneho bezdrôtového rozhlasu, - rekonštrukcia autobusových zastávok,	<ul style="list-style-type: none"> - zhoršujúci sa stav obecných stavieb a komunikácií, - absencia chodníkov popri miestnych cestných komunikáciách, - malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - veľká administratívna náročnosť pre získanie financií zo štátnych dotácií a z fondov EÚ.

<ul style="list-style-type: none"> - rozšírenie individuálnej bytovej výstavby, - zvýšenie počítačovej gramotnosti, - zníženie cien využívania Internetu, - rozvoj ďalších telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí, - využitie katastrálneho územia obce pre individuálnu bytovú výstavbu, rozšírenie intravilánu obce, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ.	
---	--

5.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - kompletná plynofikácia obce, - dostatočné množstvo zelene, - vybudovaná oddychová zóna na Kalvárii - vybudovaná kanalizácia, - kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO, - separovaný zber odpadu.	<ul style="list-style-type: none"> - existencia čiernych skládok, - nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov, - narastanie individuálnej automobilovej a motocyklovej dopravy, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP,
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - regulácia miestneho potoka, - rekultivácia odpadovej skládky, - rozšírenie separovaného zberu, - možnosti materiálového, resp. energetického využitia odpadov pri rešpektovaní duálnych vlastností odpadov, - dôsledné plnenie kvalitatívnych stanovených cieľov v oblasti odpadového hospodárstva, - rekonštrukcia miestnych komunikácií, - vybudovanie zberového dvoru a kompostárne, - výstavba chodníkov popri miestnych komunikáciách, - úprava verejných plôch, - eliminovať veľké zdroje znečistenia ovzdušia v obci a v jej blízkosti a zdroje priemyselných podnikov, ktoré sa výraznejším spôsobom podieľajú na znečistení ovzdušia, pri existujúcich priemyselných a prevádzkach s negatívnym vplyvom na znečistenie ovzdušia vypracovať ekologické audity (hodnotenie vplyvov technológií a prevádzky výrobných činností na životné a pracovné prostredie) s následným zabezpečením eliminácie negatívnych vplyvov, - znižovať množstvá vypúšťaných látok znečisťujúcich povrchové vody, následne znižovať znečistenie vodných tokov (realizovať opatrenia na zvýšenie účinnosti čistenia odpadových vôd v závodoch, resp. iné opatrenia na zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd) - ekologizácia priemyselnej výroby, - zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energie – geotermálna energia, energia biomasy, veterná energia, - zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ.	<ul style="list-style-type: none"> - znečistenie ovzdušia veľkými zdrojmi znečistenia, ohrozená kvalita pitných a povrchových vôd, - zhoršujúci sa stav životného prostredia v dôsledku nadmernej hospodárskej činnosti v ostatných častiach kraja, - zhoršujúci sa stav životného prostredia v dôsledku nadmerného využívania fosílnych palív domácnosťami, - zníženie biodiverzity, - dopady na zdravotný stav obyvateľov a zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, - nízka disciplína časti obyvateľstva pri nakladaní s odpadmi.

5.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - opatrovateľská služba zabezpečená obcou, - rozvinutá sieť sociálnych zariadení a služieb v priľahlých sídlach, - 3x týždenne detský lekár v obci, - dobrá dostupnosť zdravotníckych služieb – praktickí lekári pre dospelých a špecializovaní lekári – v Ružomberku,	<ul style="list-style-type: none"> - zdravotný stav obyvateľstva, - nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb. - priamo v obci neordinuje praktický lekár pre dospelých a zubár

- zabezpečenie stravovania pre dôchodcov v jedálni ZŠ	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozšírenie iných foriem sociálnych služieb - rozšírenie poskytovania zdravotníckych služieb /praktický lekár pre dospelých a zubár/ - zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich verejne prospešné služby, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - možnosť využitia 2% daní daňových subjektov na prioritné potreby zdravotníctva a sociálnych služieb. 	<ul style="list-style-type: none"> - zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva, - rast počtu obyvateľov v seniorskej kategórii, - zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľov stredného veku, - rast počtu srdcovo-cievnych chorôb, - rast nádorových ochorení tráviaceho traktu, - pokles výdavkov na preventívnu zdravotnú starostlivosť.

5.5 ŠKOLSTVO A ŠPORT

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - existencia materskej školy, - existencia základnej školy, - dobré výchovno – vzdelávacie výsledky základnej školy, - základná škola pripojená na sieť Internet, - ZŠ disponuje počítačovou učebňou, - dostatok priestorov na výkon vzdelávacej činnosti, - zabezpečenie stravovania pre žiakov základnej a materskej školy v jedálni ZŠ a MŠ, - existencia obecnej knižnice, - existencia futbalových ihrísk, tenisových kurtov, basketbalového a volejbalového ihriska, dvoch viacúčelových športových plôch, - v obci pôsobí 8 športových oddielov, - existencia športového letiska. 	<ul style="list-style-type: none"> - nevyhnutná potreba rekonštrukcie základnej a materskej školy, - potreba rekonštrukcie strechy na budovách ZŠ a MŠ, - nedostatočné materiálne – technické vybavenie školy, - nedostatok moderných učebných pomôcok, - deficit finančných prostriedkov znamená sústavné obmedzovanie nákupu nástrojov a zariadení v školách,
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia základnej a materskej školy, - rozšírenie ZŠ a MŠ o podkrovné byty pre učiteľov - ďalšie zavádzanie výpočtovej techniky do školy, - zvýšenie počítačovej gramotnosti žiakov a učiteľov aj obyvateľov obce, - koordinácia výchovy a vzdelávania so všetkými odbornými inštitúciami, - podpora záujmových krúžkov zo strany obce, - zefektívnenie spolupráce s okresným mestom v oblasti školstva a športu na regionálnej úrovni, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ. 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočné materiálne zabezpečenie a podpora talentovanej mládeže v jednotlivých druhoch športov, - vplyv nežiadúcich javov na deti a mládež (závislosti, konzumné kultúry...), - nárast sociálnej ohrozenosti mládeže, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu existujúcich športových objektov, - nedostatok finančných prostriedkov na výstavbu nových športovo-rekreačných objektov.

5.6 KULTÚRA

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - dlhoročná história obce, tradície, - rozvoj a uchovávanie kultúrnych tradícií a folklóru, - existencia kultúrneho domu, - existencia speváckeho zboru, - spracovaná monografia o obci, - existencia webovej stránky o obci, - množstvo kultúrnych podujatí (vynášanie Moreny, Memorál Dr. Slimáka - turistický výstup na Choč, Čisté Studničky. 	<ul style="list-style-type: none"> - nevyhovujúci stav kultúrneho domu (nie je vo vlastníctve obce) – potrebná rekonštrukcia strechy, kúrenia, zateplenia, sociálnych zariadení, elektrických rozvodov a fasády. - chátrajúci stav kultúrnych pamiatok, - nedostatočné materiálne vybavenie na kultúrne a vzdelávacie podujatia, - absencia združenia, záujmového krúžku v oblasti kultúry, - nerozvinutá kultúrna turistika, - slabá propagácia a reklama kultúrnych aktivít obce, - neexistencia zariadenia propagujúceho tradičné remeslá z okolia obce, - nedostatok finančných prostriedkov pre činnosť zariadení a pre ich rozvoj.
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - odkúpenie a následná rekonštrukcia kultúrneho domu, - výstavba izby tradícií a zvyklostí obce, 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatok finančných prostriedkov na šírenie miestnej kultúry za hranice katastrálneho územia obce,

<ul style="list-style-type: none"> - obnova zanikajúcich tradícií, - lepšia koordinovanosť a propagácia kultúrnych aktivít obce, - spracovanie ročného programu kultúrnych podujatí, - usporadúvanie výročných kultúrnych podujatí pri príležitosti prvej zmienky o obci, - zvýšenie počtu každoročne usporadúvaných kultúrnych podujatí - vydanie multimediálnych propagačných materiálov o obci, jej kultúrnom dedičstve a tradícií, - zefektívnenie spolupráce v oblasti kultúry s okolitými obcami na regionálnej úrovni, - rozvoj sponzorovania kultúry, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ.	<ul style="list-style-type: none"> - slabá podpora kultúry zo strany štátu a VÚC, - neuskutočnená rekonštrukcia kultúrneho domu, - neuskutočnená rekonštrukcia kultúrnych pamiatok, - nezáujem obyvateľov o rozvoj svojho kultúrneho povedomia, - posun priorít mládeže ku konzumnej kultúre.
--	--

5.7 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATION

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - prírodné krásy v okolí obce, - bohaté kultúrne dedičstvo, - blízkosť termálneho kúpaliska Bešeňová, - blízkosť kúpeľnej obce Lúčky, - strategická východisková poloha na poznávacie výlety do širšieho okolia obce, - existencia www stránky obce, - početné množstvo turistických chodníkov, - početné množstvo cykloturistických trás, - blízkosť prírodného termálneho prameňa v obci Kalameny, - dostatočné ubytovacie kapacity na súkromí, - množstvo prírodných zaujímavostí - Mohylky, Skalná päsť, atď. - existencia chráneného prírodného výtvoru Liskovskej jaskyne.	<ul style="list-style-type: none"> - málo rozvinutý cestovný ruch, - chýba rekreačné zázemie obce, - nedostatočne rozvinutá agroturistika, - slabá kooperácia s cestovnými kancelármi, - zlý stav budovy kultúrneho domu a jeho nedostatočné vybavenie, - slabá propagácia tradičných umení a remesiel v obci.
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - vytypovanie lokality na rozvoj rekreačných aktivít, - možnosť rozvíjať agroturistiku, - možnosť rozvoja oddychovej turistiky v okolí, - možnosti rozvoja cykloturistických, jazdeckých a náučných chodníkov, - vybudovanie školiaceho centra, - rozvíjanie možností na rodinnú rekreáciu, - vypracovanie projektu obnovy nevyužívaných objektov pre CR, - zefektívnenie spolupráce s okolitými obcami na regionálnej úrovni, - spracovanie multimediálnych propagačných materiálov obce v rôznych jazykových mutáciách, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - vydávanie vlastného obecného časopisu (príp. v spolupráci s viacerými obcami), ktorý by zvýšil informovanosť obyvateľov obce o plánoch obce, rozhodnutiach obecného zastupiteľstva, organizovaní kultúrnych podujatí a pod.,	<ul style="list-style-type: none"> - náročné získavanie úverových zdrojov, - neochota ľudí investovať a začať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu, - zaostávanie obce v rozvoji CR sa nakoniec odrazí v úrovni kvality života jej obyvateľov, - predstih „konkurenčných“ obcí v oblasti poznávacej turistiky, športovej a pobytovej turistiky.

6 Strategické ciele rozvoja

STRATEGICKÝ CIEĽ

Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Lisková nasledovný strategický cieľ:

„Zabezpečiť trvalo udržateľný sociálno-ekonomický rozvoj obce Lisková, ktorý bude plne rešpektovať jej kultúrno-historické a prírodné danosti. Ekonomický rast bude zabezpečený prostredníctvom využitia disponibilných zdrojov na podporu rozvoja podnikateľských aktivít v poľnohospodárstve a potravinárstve, ktoré reprezentujú tradičné zameranie hospodárstva obce, a tiež na podporu progresívnych odvetví priemyslu a cestovného ruchu, pre ktorý má obec ideálne rozvojové podmienky.“

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových projektov.

Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja obce a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov za účelom ich zníženia.

Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti je zapojenie viacerých subjektov a postup riešenia danej problematiky v rámci partnerstva. V oblasti vybavenia územia dopravnou infraštruktúrou sa stratégia orientuje hlavne na vybudovanie prepojenia regiónu tak, aby bola zabezpečená napojenosť na dopravné koridory v dostatočnom čase a kvalite. Okrem zlepšenia dopravnej obslužnosti sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti. Stratégia v oblasti životného prostredia je zameraná na zlepšenie situácie zavádzaním nových ekologických metód výroby energie, novým prístupom občanov k ochrane životného prostredia. Stratégia je založená na eliminácii kľúčových disparít, ktoré sú bariérou rozvoja a na využití pozitívnych výhod, ktoré poskytujú príležitosti pre dlhodobý rast. To je možné uskutočniť len na úrovni partnerstva spolupracou verejného a súkromného sektoru a integrovaným prístupom k riešeniu ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektov.

Na dosiahnutie strategického cieľa budú podporovať globálne ciele podľa jednotlivých kľúčových odvetví. Uvedené ciele plne korešponujú s hlavnými cieľmi definovanými v PHSR Žilinského samosprávneho kraja a podporujú jeho naplnenie.

GLOBÁLNE CIELE ROZVOJA

Globálne ciele rozvoja definujú strategický zámer za príslušnú prioritnú rozvojovú oblasť. Strategický zámer je následne rozpracovaný na jednotlivé ciele rozvoja, ktoré sú zabezpečované príslušnými opatreniami.

- 6.1 Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj.
- 6.2 Technická infraštruktúra.
- 6.3 Životné prostredie.
- 6.4 Sociálna oblasť a zdravotníctvo.
- 6.5 Školstvo a šport.
- 6.6 Kultúra.
- 6.7 Cestovný ruch a public relations.

6.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Strategický zámer

Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí. Z uvedeného dôvodu sa predpokladá znovuoživenie existujúcej priemyselnej zóny, ktorá by významným spôsobom pozitívne ovplyvnila ekonomickú stabilitu obce.

Ciel' 6.1.1 Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce	
Opatrenie 6.1.1.1 Aktivity	Spracovať stratégiu podpory podnikania a zvýšenia informovanosti o možnostiach podpory zo strany obce, VÚC, štátu a EÚ. Vypracovanie analýzy možností rozvoja podnikateľských aktivít v obci. Analýza a priebežná aktualizácia verejných výdavkových programov pre podporu podnikania. Prezentácia foriem podpory podnikateľských subjektov zo strany obce.
Opatrenie 6.1.1.2 Aktivity	Vymedziť prenajímateľné obecné priestory pre potrebné služby a remeselné dielne. Rekonštrukcia vybraných budov v obecnom vlastníctve a ich príprava na prenájom podnikateľským subjektom.
Opatrenie 6.1.1.3 Aktivity	Vypracovať postup podpory, výučby a rozvoja tradičných remesiel v obci. Vytvoriť materiálne finančné a personálne podmienky pre rozvoj tradičných remesiel v obci. Nadviazať spoluprácu vzdelávacích inštitúcií, obce, podnikateľských subjektov a obyvateľov obce pri výučbe a prezentácii tradičných remesiel.
Opatrenie 6.1.1.4	Zvýšenie kapacít informačných a poradenských služieb a podpora vzdelávania firiem. Aktivity Zabezpečenie personálnych a technických kapacít na poskytovanie informačných a poradenských služieb.
Opatrenie 6.1.1.5 Aktivity	Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem. Vytvoriť inštitucionálne podmienky na podporu MSP so susednými obcami. Analýza predpokladov budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem v obci a jej okolí. Tvorba stratégie budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.
Opatrenie 6.1.1.6 Aktivity	Vybudovanie izby tradícií. Výriešenie vlastníckych vzťahov. Materiálne a personálne zabezpečenie. Vybudovanie izby tradícií.

Ciel' 6.1.2 Podpora tradičných odvetví priemyslu	
Opatrenie 6.1.2.1 Aktivity	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok. Podpora podnikateľov zavádzajúcich výrobu na báze progresívnych technológií, pomoc pri získavaní nenávratných finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov na tento účel.
Opatrenie 6.1.2.2 Aktivity	Podporovať rozvoj tých odvetví priemyslu, pre ktorých rozvoj sú v okolí obce vytvorené ideálne podmienky . Podpora rozvojových zámerov súkromnej sféry, ktoré sú v súlade s potrebami rozvoja obce a ktoré sú efektívne z pohľadu tvorby nových pracovných miest.
Opatrenie 6.1.2.3 Aktivity	Podpora výroby a podnikateľských subjektov, ktoré využívajú surovinové zdroje regiónu. Podpora spracovateľov miestnych surovín finančnými a nefinančnými opatreniami. Podpora rozvoja živnostenského podnikania, ktoré sa zameriava hlavne na využívanie miestnej surovinovej základne. Vytvorenie vhodného daňového prostredia pre uvedené podnikateľské subjekty.
Opatrenie 6.1.2.4 Aktivity	Podporovať poľnohospodársku produkciu - zvyšovanie rastlinnej a živočíšnej výroby, uplatňovaním progresívnych a šetrných technologických postupov. Výber vhodnej technológie.

6.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer

Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu obytných zón v obci. Zóna výstavby sa plánuje v časti Vyšné Záhumnie, kde by sa malo vybudovať 31 rodinných domov. V ďalšom období sa IBV plánuje v časti Kútne. Obec plánuje aj rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry – vodovodnej, elektrickej, cestnej a dostavbu kanalizačnej siete.

Ciel' 6.2.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry	
Opatrenie 6.2.1.1 Aktivity	Úprava a rekonštrukcia miestnych komunikácií a námestia. Analýza súčasného stavu miestnych komunikácií. Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia miestnych komunikácií.
Opatrenie 6.2.1.2 Aktivity	Vybudovanie chodníkov. Vypracovanie technickej dokumentácie. Vybudovanie chodníkov.
Opatrenie 6.2.1.3 Aktivity	Budovanie miestnych cyklotrás. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba cyklotrás.

Ciel' 6.2.2 Rozvoj občianskej infraštruktúry	
Opatrenie 6.2.2.1 Aktivity	Vybudovanie IBV – I. etapa. Vypracovanie technickej dokumentácie. Príprava pozemkov a inžinierskych sietí.
Opatrenie 6.2.2.2 Aktivity	Úprava verejných plôch a verejnej zelene. Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu. Úprava verejných plôch a verejnej zelene.
Opatrenie 6.2.2.3 Aktivity	Regulácia miestneho potoka Analýza súčasného stavu. Vypracovanie technickej dokumentácie. Spevnenie a regulácia.
Opatrenie 6.2.2.4 Aktivity	Rekonštrukcia autobusových zastávok. Vypracovanie technickej dokumentácie Výber dodávateľa. Realizácia rekonštrukčných prác.
Opatrenie 6.2.2.5 Aktivity	Výstavba bezdrôtového rozhlasu. Spracovanie technickej dokumentácie. Výber dodávateľa – verejná súťaž. Inštalácia bezdrôtového rozhlasu.
Opatrenie 6.2.2.6 Aktivity	Rekonštrukcia obecného úradu. Spracovanie technickej dokumentácie. Výber dodávateľa výkonu rekonštrukčných prác. Realizácia rekonštrukčných prác.
Opatrenie 6.2.2.7 Aktivity	Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice. Spracovanie technickej dokumentácie. Výber dodávateľa výkonu rekonštrukčných prác. Realizácia rekonštrukčných prác – fasáda, strecha, vnútorné vybavenie.
Opatrenie 6.2.2.8 Aktivity	Vybudovanie chodníkov a oplotenia na cintoríne. Vypracovanie technickej dokumentácie. Vybudovanie chodníkov a oplotenia na cintoríne.
Opatrenie 6.2.2.9 Aktivity	Vybudovanie protihlukovej bariéry pozdĺž diaľnice D1. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba protihlukovej bariéry.

6.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer

Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho kvalitatívneho stavu životného prostredia, ale aj zvyšovanie jeho kvality, a to najmä prostredníctvom eliminácie slabých stránok obce v tejto oblasti, neustálou osvetou, výchovou k environmentálnemu a ekologickému správaniu sa a zvyšovaním informovanosti obyvateľstva o stave životného prostredia. Neoddeliteľnou súčasťou ochrany životného prostredia je tiež starostlivosť o chránené územia a prírodné výtvory.

Ciel' 6.3.1 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom	
Aktivity	Opatrenie 6.3.1.1 V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov - organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov a nebezpečných odpadov. Zvýšiť environmentálne povedomie ľudí. Zabezpečenie zberného kontajneru 2 x ročne. Zabezpečenie zberu nebezpečných odpadov.
Opatrenie 6.3.1.2	Zintenzívniť separáciu komunálneho odpadu a zabezpečiť jej uplatňovanie v celej obci.
Aktivity	Ekonomicky motivovať obyvateľstvo. Zabezpečiť požadované podmienky pre realizáciu separovaného zberu.
Opatrenie 6.3.1.3	Zabezpečiť likvidáciu čiernych skládok v obci.
Aktivity	Lokalizácia čiernych skládok. Likvidácia skládok.
Opatrenie 6.3.1.4	Vybudovať zberový dvor pre triedený odpad a obecné kompostovisko.
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie. Príprava vhodného pozemku. Realizácia projektu.

Ciel' 6.3.2 Informovanosť a poradenstvo	
Opatrenie 6.3.2.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP.
Aktivity	Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou. Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v obci. Prezentácia a šírenie osvetu v oblasti životného prostredia.

Ciel' 6.3.3 Ochrana a racionálne využívanie vôd	
Opatrenie 6.3.3.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.
Aktivity	Údržba existujúcej vodovodnej siete. Pravidelný monitoring vodovodnej siete. Výstavba regulačnej stanice pre miestny vodovod.
Opatrenie 6.3.3.2	Zabezpečiť ochranu zdrojov pitnej vody.
Aktivity	Pravidelný monitoring.
Opatrenie 6.3.3.3	Zamedziť riziku znečistenia povrchových vôd tunajším poľnohospodárskym družstvom.
Aktivity	Pravidelný monitoring.

Ciel' 6.3.4 Ochrana ovzdušia	
Opatrenie 6.3.4.1	Zabezpečiť zníženie emisií produkovaných domácnosťami.
Aktivity	Pravidelný monitoring dodržiavania nariadení.

6.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer

Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v obci. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov obce.

Ciel' 6.4.1 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.	
Opatrenie 6.4.1.1 Aktivity	Zlepšenie úrovne poskytovania domácej ošetrovateľskej starostlivosti, rozšírenie jej služieb o poskytovanie rehabilitačných cvičení. Zvýšenie kvality poskytovaných služieb. Zvýšenie personálnych kapacít v prípade potreby.
Opatrenie 6.4.1.2 Aktivity	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti v obci pre dospelých občanov. Zabezpečiť v súčinnosti s okresným mestom maximálnu dostupnosť zdravotníckych služieb.
Opatrenie 6.4.1.3 Aktivity	Zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľuďí a dlhodobo chorých. Analýza dopytu po uvedených službách. Zabezpečenie personálnych kapacít, priestorov a finančných prostriedkov.
Opatrenie 6.4.1.4 Aktivity	Zvýšiť úroveň poskytovaných sociálnych služieb. Zvýšenie kvality poskytovaných služieb. Zvýšenie personálnych kapacít v prípade potreby.
Opatrenie 6.4.1.5 Aktivity	Podporiť služby pre marginalizované skupiny občanov a týrané ženy. Analýza dopytu po uvedených službách Zabezpečenie personálnych kapacít. Zabezpečenie priestorov.
Opatrenie 6.4.1.6 Aktivity	Výstavba bytov pre mladé rodiny. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba bytov.
Opatrenie 6.4.1.7 Aktivity	Investičná bytová výstavba v hone Vyšné Záhumnie Vypracovanie územnej zóny, geometrický plán komunikácie, technická dokumentácia všetkých sietí a komunikácie, výkup pozemkov – vybudovanie sietí a cesty

6.5 ŠKOLSTVO A ŠPORT

Strategický zámer

Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. Zlepšenie technického stavu a vybavenia materskej a základnej školy. V športe vytvoriť ponuku čo najširšej palety služieb prostredníctvom dobudovania športového areálu a vytvorenia multifunkčného športového komplexu. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre športovú činnosť všetkých obyvateľov obce, to všetko so zohľadnením efektivity využívania verejných zdrojov.

Ciel' 6.5.1 Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry.	
Opatrenie 6.5.1.1 Aktivity	Modernizácia a rekonštrukcia budov a zázemia základnej a materskej školy. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výber dodávateľa. Rekonštrukcia – výmena okien, strešnej krytiny, vybudovanie sedlovej strechy, rekonštrukcia sociálnych zariadení.
Opatrenie 6.5.1.2 Aktivity	Modernizácia vnútorného vybavenia základnej školy. Výber vhodného dodávateľa. Nákup zariadení.
Opatrenie 6.5.1.3 Aktivity	Modernizácia vnútorného vybavenia materskej školy. Výber vhodného dodávateľa. Nákup zariadení, hračiek, ležadiel, učebných pomôcok.

Ciel' 6.5.2. Trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.

Opatrenie 6.5.2.1 Aktivity	Dobudovanie viacúčelového športového ihriska v areály základnej školy. Spracovanie technickej dokumentácie.
Opatrenie 6.5.2.2 Aktivity	Dobudovanie a rekonštrukcia športového areálu – výstavba ,volejbalového a basketbalového ihriska, posilovne, sauny, Výstavba cykloturistických trás. Spracovanie technickej dokumentácie. Výstavba trás.
Opatrenie 6.5.2.3 Aktivity	Vytváranie materiálnych a finančných podmienok na rozvoj výkonnostného a rekreačného športu v obci pre všetkých obyvateľov obce. Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.
Opatrenie 6.5.2.4 Aktivity	Podpora organizácie športových podujatí regionálneho a miestneho významu. Zabezpečenie personálnych kapacít. Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.
Opatrenie 6.5.2.5 Aktivity	Podpora športových aktivít zdravotne postihnutých občanov. Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.
Opatrenie 6.5.2.6 Aktivity	Podporovať talentovanú mládež. Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.
Opatrenie 6.5.2.7 Aktivity	Spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami, pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry. Zabezpečenie personálneho zázemia.
Opatrenie 6.5.2.8 Aktivity	Podpora zakladania športových klubov. Zabezpečenie personálneho zázemia.

6.6 KULTÚRA

Strategický zámer

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami, podpora zakladania kultúrnych spolkov a inštitúcií. Zabezpečenie dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosťou obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch.

Cieľ 6.6.1	Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.
-------------------	--

Opatrenie 6.6.1.1 Aktivity	Rekonštrukcia tradičnej architektúry a zriadenie stálych expozícií z pôvodného štýlu života obyvateľov v obci – vybudovanie Izby tradícií. Výber vhodných objektov. Vyriešenie vlastníckych vzťahov. Rekonštrukcia a vybavenie expozície.
Opatrenie 6.6.1.2 Aktivity	Prepojiť obec so subjektami cestovného ruchu, agroturistiky. Zabezpečenie personálnych kapacít.
Opatrenie 6.6.1.3 Aktivity	Vybudovanie turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi, priemerných aj náročných klientov s využitím kultúrno – historického, folklórneho aj prírodného bohatstva. Zabezpečenie personálnych kapacít. Výber vhodných trás. Spracovanie technickej dokumentácie. Realizácia výstavby.
Opatrenie 6.6.1.4 Aktivity	Zachovanie a rozvoj ľudových tradícií (folklórny tanec, hudba a spev, ľudové remeslá, ľudový odev a doplnky, pôvodné bývanie a hospodárenie) a ich maximálne využitie v cestovnom ruchu a agroturistike. Zabezpečenie priestorov, finančných a materiálnych prostriedkov.
Opatrenie 6.6.1.5 Aktivity	Rekonštrukcia kultúrneho domu. Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia - zateplenie, strecha, kúrenie, podlahy, električka, sociálne zariadenia, kuchyňa, výmena okien.
Opatrenie 6.6.1.6 Aktivity	Podpora zakladania kultúrnych spolkov a inštitúcií. Personálne zabezpečenie.
Opatrenie 6.6.1.7 Aktivity	Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí – Vynášanie moreny, Deň matiek, atď.. Personálne zabezpečenie.

Cieľ 6.6.2**Organizačné zabezpečenie**

Opatrenie 6.6.2.1 Aktivity	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos. Personálne a finančné zabezpečenie. Spracovanie kalendára kultúrnych podujatí.
Opatrenie 6.6.2.2 Aktivity	Informácie z oblasti kultúry pravidelne zverejňovať v obecnom časopise. Personálne a finančné zabezpečenie.

Cieľ 6.6.3**Propagácia v oblasti kultúry**

Opatrenie 6.6.3.1 Aktivity	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme. Personálne a finančné zabezpečenie. Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.
Opatrenie 6.6.3.2 Aktivity	Spracovať komplexný informačný bulletin o historickom vývoji a tradíciách obce pre školy aj subjekty cestovného ruchu. Personálne a finančné zabezpečenie. Spracovanie bulletinu.

6.7 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATIONS**Strategický zámer**

Budovať goodwill obce a dosiahnuť, aby sa stala strediskom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky. Využiť prírodný potenciál, ktorý ponúka blízke aj širšie okolie obce.

Cieľ 6.7.1**Účinná propagácia obce.**

Opatrenie 6.7.1.1 Aktivity	Spracovať globálnu koncepciu propagácie obce v multimediálnej forme. Personálne a finančné zabezpečenie. Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.
Opatrenie 6.7.1.2 Aktivity	Spracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi i zahraničnými CK. Personálne a finančné zabezpečenie. Spracovanie koncepcie regionálnej spolupráce.

Cieľ 6.7.2 Rekreačno-relaxačné zázemie obce.	
Opatrenie 6.7.2.1 Aktivity	Dobudovanie športového areálu v obci a vytvorenie multifunkčného športovo-rekreačného komplexu. Spracovanie technickej dokumentácie. Dobudovanie a rekonštrukcia športového areálu – výstavba nového volejbalového a basketbalového ihriska, posilovňa, sauny, soľnej izby.
Opatrenie 6.7.2.2 Aktivity	Vybudovanie oddychovej zóny obce. Spracovanie technickej dokumentácie. Vybudovanie zóny.
Opatrenie 6.7.2.3 Aktivity	Vytvorenie náučného chodníka s využitím kultúrno – historického, folklórneho aj prírodného bohatstva obce. Zabezpečenie personálnych kapacít. Výber vhodných trás. Spracovanie technickej dokumentácie. Realizácia výstavby.
Opatrenie 6.7.2.4 Aktivity	Výstavba cykloturistických trás. Spracovanie technickej dokumentácie. Výstavba trás.
Opatrenie 6.7.2.5 Aktivity	Sprístupnenie Liskovskej jaskyne pre verejnosť a zavedenie infraštruktúry k nej. Spracovanie technickej dokumentácie. Vybudovanie infraštruktúry.

7 Merateľné indikátory

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lisková sa vykonáva na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým cieľom a opatreniam (ktoré môžu byť priebežne konkretizované). Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov. Indikátory budú zároveň základným faktorom pri tvorbe kritérií na čerpanie finančnej podpory z regionálneho rozvojového fondu.

7.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.1.1	Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.	
Opatrenie 6.1.1.1	Spracovať stratégiu podpory podnikania a zvýšenia informovanosti o možnostiach podpory zo strany obce, VÚC, štátu a EÚ.	počet vypracovaných stratégií, počet informovaných subjektov, počet podporených subjektov,
Opatrenie 6.1.1.2	Vymedziť prenajímateľné obecné priestory pre potrebné služby a remeselné dielne.	m ² zrekonštruovaných plôch pre remeselné dielne, počet novovytvorených pracovných miest, objem vyprodukovanej produkcie v SKK za rok,
Opatrenie 6.1.1.3	Vypracovať postup podpory, výučby a rozvoja tradičných remesiel v obci.	výška prostriedkov prerozdelená v rámci podpory, počet vyškolených remeselníkov, počet novovytvorených pracovných miest,
Opatrenie 6.1.1.4	Zvýšenie kapacít informačných a poradenských služieb a podpora vzdelávania firiem.	počet informovaných subjektov, výška prostriedkov preinvestovaných do zlepšenia informovanosti,

Opatrenie 6.1.1.5	Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.	počet nových založených podnikateľských subjektov, počet novovytvorených pracovných miest, ekonomická aktivita obce, miera nezamestnanosti v obci,
Opatrenie 6.1.1.6	Vybudovanie izby tradícií.	počet zriadených expozícií, počet návštevníkov expozície,

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.1.2	Podpora tradičných odvetví priemyslu	
Opatrenie 6.1.2.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.	zvýšenie poľnohospodárskej produkcie, zvýšenie konkurencieschopnosti produkcie, zvýšenie tržieb z produkcie, počet zachovaných pracovných miest,
Opatrenie 6.1.2.2	Podporovať rozvoj tých odvetví priemyslu, pre ktorých rozvoj sú v okolí obce vytvorené ideálne podmienky .	výška investícií v SKK, počet nových pracovných miest, zvýšenie tvorby HDP v SKK, tržby z predaja produkcie,
Opatrenie 6.1.2.3	Podpora výroby a podnikateľských subjektov, ktoré využívajú surovinové zdroje regiónu.	počet podporených podnikateľských subjektov, počet nových pracovných miest, tržby z predaja produkcie,
Opatrenie 6.1.2.4	Podporovať poľnohospodársku produkciu - zvyšovanie rastlinnej a živočíšnej výroby, uplatňovaním progresívnych a šetrných technologických postupov.	objem zvýšenej vyprodukovanej poľnohospodárskej produkcie, objem tržieb z realizovanej produkcie, objem realizovaných výstupov na jednotku vstupu,

7.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.2.1	Rozvoj dopravnej infraštruktúry	
Opatrenie 6.2.1.1	Úprava a rekonštrukcia miestnych komunikácií a námestia.	km zrekonštruovanej komunikácie, počet nových návštevníkov, hustota dopravy,
Opatrenie 6.2.1.2	Vybudovanie chodníkov.	km vybudovaných chodníkov,
Opatrenie 6.2.1.3	Budovanie miestnych cyklotrás.	km vybudovaných cyklotrás,

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.2.2	Rozvoj občianskej infraštruktúry	
Opatrenie 6.2.2.1	Vybudovanie IBV – I. etapa	m ² upravených plôch pre IBV, počet novopostavených domov,
Opatrenie 6.2.2.2	Úprava verejných plôch a verejnej zelene.	m ² upravených verejných plôch, ks vysadených nových okrasných krovin a stromov,
Opatrenie 6.2.2.3	Regulácia miestneho potoka	km zregulovaných a upravených tokov,
Opatrenie 6.2.2.4	Rekonštrukcia autobusových zastávok.	počet obyvateľov cestujúcich autobusovou dopravou,
Opatrenie 6.2.2.5	Výstavba bezdrôtového rozhlasu.	informovanosť obce v %, počet novonainštalovaných reprosústav,
Opatrenie 6.2.2.6	Rekonštrukcia obecného úradu.	Zníženie koeficientu prestupu tepla, m ² zrekonštruovanej strešnej krytiny, m ² zrekonštruovanej podlahovej krytiny,
Opatrenie 6.2.2.7	Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice.	m ² zrekonštruovanej strešnej krytiny, m ² zrekonštruovanej fasády,
Opatrenie 6.2.2.8	Vybudovanie chodníkov a oplotenia na cintoríne.	zníženie kriminality na cintoríne v %, km novovybudovaných chodníkov, km novovybudovaného oplotenia,
Opatrenie 6.2.2.9	Vybudovanie protihlukovej bariéry pozdĺž diaľnice D1.	bm vybudovanej protihlukovej bariéry, zníženie hlučnosti v %, vytvorenie dočasných pracovných miest,

7.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.3.1	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom	
Opatrenie 6.3.1.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov - organizovať mobilné zbery textílií,	zníženie odpadov v tonách, SKK zo separovaného odpadu,

	kovového odpadu, viacvrstvových obalov a nebezpečných odpadov.	
Opatrenie 6.3.1.2	Zintenzívniť separáciu komunálneho odpadu a zabezpečiť jej uplatňovanie v celej obci.	objem vyseparovaného odpadu v tonách, SKK zo separovaného odpadu,
Opatrenie 6.3.1.3	Zabezpečiť likvidáciu čiernych skládok v obci.	m ² zrekultivovanej skládky,
Opatrenie 6.3.1.4	Vybudovať zberový dvor pre triedený odpad a obecné kompostovisko.	vytriedený odpad v kg/ tonách,

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.3.2	Informovanosť a poradenstvo	
Opatrenie 6.3.2.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.	počet vypracovaných koncepcií, počet poučených subjektov,

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.3.3	Ochrana a racionálne využívanie vôd	
Opatrenie 6.3.3.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.	bm zrekonštruovaného vodovodu,
Opatrenie 6.3.3.2	Zabezpečiť ochranu zdrojov pitnej vody.	indikátory kvality pitnej vody,
Opatrenie 6.3.3.3	Zamedziť riziku znečistenia povrchových vôd tunajším poľnohospodárskym družstvom.	indikátory kvality pitnej vody, indikátory koncentrácie znečisťujúcich látok,

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.3.4	Ochrana ovzdušia	
Opatrenie 6.3.4.1	Zabezpečiť zníženie emisií produkovaných domácnosťami.	počet domácností porušujúcich platné nariadenia,

7.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.4.1	Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.	
Opatrenie 6.4.1.1	Zlepšenie úrovne poskytovania domácej ošetrovateľskej starostlivosti, rozšírenie jej služieb o poskytovanie rehabilitačných cvičení.	počet ošetrovaných pacientov,
Opatrenie 6.4.1.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.	Počet ošetrovaných pacientov v obci
Opatrenie 6.4.1.3	Zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľudí a dlhodobo chorých.	počet ošetrovaných pacientov,
Opatrenie 6.4.1.4	Zvýšiť úroveň poskytovaných sociálnych služieb.	zvýšenie kvality poskytovanej služby cez index spokojnosti,
Opatrenie 6.4.1.5	Podporiť služby pre marginalizované skupiny občanov a týrané ženy.	počet novoposkytovaných služieb, počet nových zákazníkov,
Opatrenie 6.4.1.6	Výstavba bytov pre mladé rodiny.	počet bytov, celková obytná plocha, počet ubytovaných osôb,
Opatrenie 6.4.1.7	Investičná bytová výstavba v hone Vyšné Záhumnie	Počet vybudovaných rodinných domov

7.5 ŠKOLSTVO A ŠPORT

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.5.1	Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry.	

Opatrenie 6.5.1.1	Modernizácia a rekonštrukcia budov a zázemia základnej a materskej školy.	m ² zrekonštruovanej strešnej krytiny, m ² novovybudovanej nadstavby, m ² podkrovných bytov.
Opatrenie 6.5.1.2	Modernizácia vnútorného vybavenia základnej školy.	kvalitat. zlepšenie materiálneho vybavenia,
Opatrenie 6.5.1.3	Modernizácia vnútorného vybavenia materskej školy.	kvalitat. zlepšenie materiálneho vybavenia,

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.5.2.	Trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky	výkonnostného a rekreačného športu.
Opatrenie 6.5.2.1	Dobudovanie viacúčelového športového ihriska v areáli základnej školy.	m ² vybudovaných ihrísk, kapacita posilovne, sauny, soľnej izby, počet návštevníkov obce, a pod.
Opatrenie 6.5.2.2	Výstavba cykloturistických trás.	km vybudovaných trás,
Opatrenie 6.5.2.3	Vytváranie materiálnych a finančných podmienok na rozvoj výkonnostného a rekreačného športu v obci.	SKK vyčlenených na šport,
Opatrenie 6.5.2.4	Podpora organizácie športových podujatí regionálneho a miestneho významu.	SKK vyčlenených na podporu športu, počet podporených podujatí,
Opatrenie 6.5.2.5	Podpora športových aktivít zdravotne postihnutých občanov.	počet podporených zdravotne postihnutých,
Opatrenie 6.5.2.6	Podporovať talentovanú mládež.	počet podporených osôb, SKK na podporu športu,
Opatrenie 6.5.2.7	Spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami, pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry.	počet spolupracujúcich FO a PO,
Opatrenie 6.5.2.8	Podpora zakladania športových klubov.	počet nových členov športového klubu, rozsah športových činností, počet zúčastnených súťaží,

7.6 KULTÚRA

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.6.1	Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.	
Opatrenie 6.6.1.1	Rekonštrukcia tradičnej architektúry a zriadenie stálych expozícií z pôvodného štýlu života obyvateľov v obci – vybudovanie Izby tradícií.	počet zriadených expozícií, počet návštevníkov expozície,
Opatrenie 6.6.1.2	Prepojiť obec so subjektami cestovného ruchu, agroturistiky.	počet uzatvorených kontraktov, počet kontaktov,
Opatrenie 6.6.1.3	Budovanie remeselníckych dvorov.	počet remeselníckych dvorov, počet návštevníkov, objem vyrobenej produkcie,
Opatrenie 6.6.1.4	Vybudovanie turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi, priemerných aj náročných klientov s využitím kultúrno – historického, folklórneho aj prírodného bohatstva.	km vybudovaných turistických trás, počet návštevníkov,
Opatrenie 6.6.1.5	Zachovanie a rozvoj ľudových tradícií (folklórny tanec, hudba a spev, ľudové remeslá, ľudový odev a doplnky, pôvodné bývanie a hospodárenie) a ich maximálne využitie v cestovnom ruchu a agroturistike.	počet zorganizovaných podujatí, počet návštevníkov podujatí,
Opatrenie 6.6.1.6	Rekonštrukcia kultúrneho domu	m ² zrekonštruovanej strešnej krytiny, m ² zrekonštruovaných priestorov,
Opatrenie 6.6.1.7	Podpora zakladania kultúrnych spolkov a inštitúcií.	počet aktívnych členov v spolku,
Opatrenie 6.6.1.8	Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí – Vynášanie moreny, Deň matiek, atď.	počet návštevníkov obce, počet účastníkov podujatí,

Ciele a opatrenia	Merateľné indikátory
-------------------	----------------------

Cieľ 6.6.2	Organizačné zabezpečenie	
Opatrenie 6.6.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.	počet vytlačených a distribuovaných publikácií, zvýšenie návštevnosti kultúrnych podujatí,
Opatrenie 6.6.2.2	Informácie z oblasti kultúry pravidelne zverejňovať v obecnom časopise.	počet výtlačkov miestneho periodika,

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.6.3	Propagácia v oblasti kultúry	
Opatrenie 6.6.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.	počet vytlačených a distribuovaných publikácií, zvýšenie návštevnosti obce,
Opatrenie 6.6.3.2	Spracovať komplexný informačný bulletin o historickom vývoji a tradíciách obce pre školy aj subjekty cestovného ruchu.	počet vytlačených a distribuovaných publikácií, zvýšenie návštevnosti obce,

7.7 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATIONS

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.7.1	Účinná propagácia obce.	
Opatrenie 6.7.1.1	Spracovať globálnu koncepciu propagácie obce v multimediálnej forme.	počet vytlačených a distribuovaných publikácií, zvýšenie návštevnosti obce,
Opatrenie 6.7.1.2	Spracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi i zahraničnými CK.	počet oslovených CK, počet vypracovaných koncepcií,

Ciele a opatrenia		Merateľné indikátory
Cieľ 6.7.2	Rekreačno - relaxačné zázemie obce.	
Opatrenie 6.7.2.1	Dobudovanie športového areálu v obci a vytvorenie multifunkčného športovo-rekreačného komplexu.	ubytovacie a stravovacie kapacity, počet turistov, tržby z predaja služieb,
Opatrenie 6.7.2.2	Vybudovanie oddychovej zóny obce.	m ² oddychových zón, počet návštevníkov,
Opatrenie 6.7.2.3	Vytvorenie náučného chodníka s využitím kultúrno – historického, folklórneho aj prírodného bohatstva obce.	počet turistov, počet km náučného chodníka,
Opatrenie 6.7.2.4	Výstavba cykloturistických trás.	km vybudovaných trás,
Opatrenie 6.7.2.5	Sprístupnenie Liskovskej jaskyne pre verejnosť a zavedenie infraštruktúry k nej.	m vybudovanej infraštruktúry, počet návštevníkov.

8 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu rozvoja kraja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú, po dokončení reformy verejnej správy a uskutočnení daňovej reformy, vlastné prostriedky. V dôsledku neexistencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, je výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená len orientačne. Táto časť bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností obecného rozpočtu atď..

Vychádzajúc z vyššie zadefinovaných cieľov, priorít a opatrení a na základe auditu pripravovaných projektových zámerov v rézii samosprávy, podnikateľskej sféry či neziskových a iných organizácií bol vypracovaný plán realizácie programu. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zábery realizovať, kto by mal byť žiadateľom, určuje predpokladané časové rámce

8.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Strategický zámer					
Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí.					
Cieľ 6.1.1 Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce					
Opatrenie 6.1.1.1	Spracovať stratégiu podpory podnikania a zvýšenia informovanosti o možnostiach podpory zo strany obce, VÚC, štátu a EÚ.				
	V tis. Sk	Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie analýzy možností rozvoja podnikateľských aktivít v obci.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	podnikateľské subjekty, obec	2015
	Analýza a priebežná aktualizácia verejných výdavkových programov pre podporu podnikania.	5	rozpočet obce	podnikateľské subjekty, obec	priebežne
	Prezentácia foriem podpory podnikateľských subjektov zo strany obce.	podľa potreby	-	podnikateľské subjekty, obec	priebežne
Opatrenie 6.1.1.2	Vymedziť prenajímateľné obecné priestory pre potrebné služby a remeselné dielne.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Rekonštrukcia vybraných budov v obecnom vlastníctve a ich príprava na prenájom podnikateľským subjektom.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	obec, podnikateľské subjekty	2007-2010
Opatrenie 6.1.1.3	Vypracovať postup podpory, výučby a rozvoja tradičných remesiel v obci.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vytvoriť materiálne finančné a personálne podmienky pre rozvoj tradičných remesiel v obci.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
	Nadviazať spoluprácu vzdelávacích inštitúcií, obce, podnikateľských subjektov a obyvateľov obce pri výučbe a prezentácii tradičných remesiel.	podľa potreby	-	obec, podnikateľské subjekty, obyvatelia	priebežne
Opatrenie 6.1.1.4	Zvýšenie kapacít informačných a poradenských služieb a podpora vzdelávania firiem.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych a technických kapacít na poskytovanie informačných a poradenských služieb.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.1.1.5	Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vytvoriť inštitucionálne podmienky na podporu MSP so susednými obcami.	podľa potreby	rozpočet obce	obec, podnikateľské subjekty	2006
	Analýza predpokladov budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem v obci a jej okolí.	15	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec, podnikateľské subjekty	2007
	Tvorba stratégie budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec, podnikateľské subjekty	2007
Opatrenie 6.1.1.6	Vybudovanie izby tradícií.				
		Predpokladaný	Zdroje	Oprávnení	Termín

		rozpočet	financovania	žiadatelia	uskutočnenia
Aktivity	Vyriešenie vlastníckych vzťahov.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	obec Lisková	2009
	Materiálne a personálne zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	obec Lisková	2009
	Vybudovanie izby tradícií.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	obec Lisková	2010
	Založenie podnikateľského subjektu.	200	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
Cieľ 6.1.2 Podpora tradičných odvetví priemyslu					
Opatrenia 6.1.2.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Podpora podnikateľov zavádzajúcich výrobu na báze progresívnych technológií, pomoc pri získavaní nenávratných finančných prostriedkov zo Štrukturálnych fondov na tento účel.	podľa možností	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	podnikateľské subjekty	2008
Opatrenia 6.1.2.2	Podporovať rozvoj tých odvetví priemyslu, pre ktorých rozvoj sú v okolí obce vytvorené ideálne podmienky.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Podpora rozvojových zámerov súkromnej sféry, ktoré sú v súlade s potrebami rozvoja obce a ktoré sú efektívne z pohľadu tvorby nových pracovných miest.	podľa možností	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
Opatrenia 6.1.2.3	Podpora výroby a podnikateľských subjektov, ktoré využívajú surovinové zdroje regiónu.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Podpora spracovateľov miestnych surovín finančnými a nefinančnými opatreniami.	podľa možností	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
	Podpora rozvoja živnostenského podnikania, ktoré sa zameriava hlavne na využívanie miestnej surovínovej základne.	podľa možností	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
	Vytvorenie vhodného daňového prostredia pre uvedené podnikateľské subjekty.	podľa možností	rozpočet obce,	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
Opatrenia 6.1.2.4	Podporovať poľnohospodársku produkciu - zvyšovanie rastlinnej a živočíšnej výroby, uplatňovaním progresívnych a šetrných technologických postupov.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Výber vhodnej technológie.	podľa možností	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	obec, podnikateľské subjekty	priebežne

Ciele a opatrenia / Termín uskutočnenia		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ciel' 6.1.1	Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce										
Opatrenie 6.1.1.1	Spracovať stratégiu podpory podnikania a zvýšenia informovanosti o možnostiach podpory zo strany obce, VÚC, štátu a EÚ.										
Opatrenie 6.1.1.2	Vymedziť prenajímateľné obecné priestory pre potrebné služby a remeselné dielne.										
Opatrenie 6.1.1.3	Vypracovať postup podpory, výučby a rozvoja tradičných remesiel v obci.										
Opatrenie 6.1.1.4	Zvýšenie kapacít informačných a poradenských služieb a podpora vzdelávania firiem.										
Opatrenie 6.1.1.5	Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.										
Opatrenie 6.1.1.6	Vybudovanie izby tradícií.										
Opatrenie 6.1.1.7	Zakladanie malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.										
Ciel' 6.1.2	Podpora tradičných odvetví priemyslu										
Opatrenia 6.1.2.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok poľnohospodárskeho družstva.										
Opatrenia 6.1.2.2	Podporovať rozvoj tých odvetví priemyslu, pre ktorých rozvoj sú v okolí obce vytvorené ideálne podmienky.										
Opatrenia 6.1.2.3	Podpora výroby a podnikateľských subjektov, ktoré využívajú surovinové zdroje regiónu.										
Opatrenia 6.1.2.4	Podporovať poľnohospodársku produkciu - zvyšovanie rastlinnej a živočíšnej výroby, uplatňovaním progresívnych a šetrných technologických postupov.										

Ciel' 6.1.1	Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce
SOP Priemysel a služby	
1. Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu	
1.1 Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb	
1.3 Podpora podnikania, inovácií a aplikovaného výskumu	
1.4 Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie	
2. Rozvoj cestovného ruchu	
2.1 Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry cestovného ruchu	
2.2 Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu	
2.3 Podpora propagácie cestovného ruchu a tvorby informačného systému	
Európsky fond regionálneho rozvoja	
INTERREG III A	
Ciel' 6.1.2	Podpora tradičných odvetví priemyslu
SOP Priemysel a služby	
1. Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu	
1.1 Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb	
1.3 Podpora podnikania, inovácií a aplikovaného výskumu	
1.4 Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie	
Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond	
SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	
1. Podpora produktívneho poľnohospodárstva	
1.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov	
1.2 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov	
2. Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka	
2.3 Podpora prispôsobenia a rozvoja vidieckych oblastí (článok 33)	
2.3.1 Pozemkové úpravy	
2.3.2 Diverzifikácia poľnohospodárskych činností	
2.5 Technická pomoc	

8.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer					
Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality životného prostredia.					
Cieľ 6.2.1		Rozvoj dopravnej infraštruktúry			
Opatrenie 6.2.1.1	Úprava a rekonštrukcia miestnych komunikácií a námestia.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Analýza súčasného stavu miestnych komunikácií a námestia.	podľa potreby	Úp	obec Lisková	2008
	Vypracovanie technickej dokumentácie.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009
	Rekonštrukcia a vybudovanie miestnych komunikácií.	8 000	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2010-2015
Opatrenie 6.2.1.2	Vybudovanie chodníkov.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2007
	Vybudovanie chodníkov.	6 500	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2008
Opatrenie 6.2.1.3	Budovanie miestnych cyklotrás.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	45	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	Priebežne
	Výstavba cyklotrás.	3 500	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	Priebežne
<hr/>					
Cieľ 6.2.2		Rozvoj občianskej infraštruktúry			
Opatrenie 6.2.2.1	Vybudovanie IBV - I. etapa				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	50	rozpočet obce, ŠF, EÚ	obec Lisková	2006-2010
	Príprava pozemkov a inžinierskych sietí.	8 000	rozpočet obce, ŠF, EÚ	obec Lisková	2006-2010
<hr/>					
Opatrenie 6.2.2.2	Úprava verejných plôch a verejnej zelene.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu.	60	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2007
	Úprava verejných plôch a verejnej zelene.	4 500	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2008
Opatrenie 6.2.2.3	Regulácia miestneho potoka.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Analýza súčasného stavu.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	Povodie Váhu, obec Lisková	2009 - 2014
	Vypracovanie technickej dokumentácie.	300	rozpočet obce, ŠF EÚ	Povodie Váhu, obec Lisková	2009 - 2014
	Spevnenie a regulácia.	2 000	rozpočet obce, ŠF EÚ	Povodie Váhu, obec Lisková	2010 - 2015
Opatrenie 6.2.2.4	Rekonštrukcia autobusových zastávok.				

		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	70	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2006
	Výber dodávateľa na výkon prác.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	Podľa potreby
	Rekonštrukcia zastávok.	300	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2006-2008
Opatrenie 6.2.2.5	Výstavba bezdrôtového rozhlasu.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2014
	Výber dodávateľa – verejná súťaž.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2014
	Inštalácia bezdrôtového rozhlasu.	1 500	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2015
Opatrenie 6.2.2.6	Rekonštrukcia obecného úradu.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	800	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2007
	Výber dodávateľa výkonu rekonštrukčných prác.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2007-2008
	Realizácia rekonštrukčných prác.	5 000	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2007-2010
Opatrenie 6.2.2.7	Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	800	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009
	Výber dodávateľa výkonu rekonštrukčných prác.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009
	Realizácia rekonštrukčných prác – zateplenie budovy, výmena okien, rekonštrukcia strechy, fasády, prístavba a rozšírenie s možnosťou využitia podkrovných priestorov, rekonštrukcia kúrenia.	5 000	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2010
Opatrenie 6.2.2.8	Vybudovanie chodníkov a oplotenia na cintoríne.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	35	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2007
	Vybudovanie chodníkov a oplotenia.	800	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2007-2009
Opatrenie 6.2.2.9	Vybudovanie protihlukovej bariéry pozdĺž diaľnice D1.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	50	ŠF EÚ, SSC, a.s.	SSC, obec Lisková	Pri budovaní diaľnice
	Výstavba protihlukovej bariéry.	3500	ŠF EÚ, SSC, a.s.	SSC, obec Lisková	Pri budovaní diaľnice

Ciele a opatrenia / Termín uskutočnenia		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cieľ 6.2.1	Rozvoj dopravnej infraštruktúry										
Opatrenie 6.2.1.1	Úprava a rekonštrukcia miestnych komunikácií.										
Opatrenie 6.2.1.2	Vybudovanie chodníkov.										

Opatrenie 6.2.1.3	Budovanie miestnych cyklotrás.										
Ciel' 6.2.2 Rozvoj občianskej infraštruktúry											
Opatrenie 6.2.2.1	Vybudovanie IBV - I. etapa.										
Opatrenie 6.2.2.2	Úprava verejných plôch a verejnej zelene.										
Opatrenie 6.2.2.3	Regulácia miestneho potoka.										
Opatrenie 6.2.2.4	Rekonštrukcia autobusových zastávok.										
Opatrenie 6.2.2.5	Výstavba bezdrôtového rozhlasu.										
Opatrenie 6.2.2.6	Rekonštrukcia obecného úradu.										
Opatrenie 6.2.2.7	Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice.										
Opatrenie 6.2.2.8	Vybudovanie chodníkov a oplatenia na cintoríne.										
Opatrenie 6.2.2.9	Vybudovanie protihlukovej bariéry pozdĺž diaľnice D1.										

Ciel' 6.2.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry
SOP Priemysel a služby
1. Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu
1.2 Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry
OP Základná infraštruktúra
1. Dopravná infraštruktúra
1.1 Modernizácia a rozvoj železničnej infraštruktúry
1.2 Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry
3. Lokálna infraštruktúra
3.4 Renovácia a rozvoj obcí
Európsky fond regionálneho rozvoja
Ciel' 6.2.2 Rozvoj občianskej infraštruktúry
OP Základná infraštruktúra
3. Lokálna infraštruktúra
3.2 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor
3.3 Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky
3.4 Renovácia a rozvoj obcí

8.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer					
Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.					
Ciel' 6.3.1 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom					
Opatrenie 6.3.1.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov, nebezpečných odpadov.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zvýšiť enviromentálne povedomie ľudí.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
	Zabezpečenie zberného kontajneru 2 x ročne.	20/rok	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
	Zabezpečenie zberu nebezpečných odpadov.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.3.1.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v celej obci, najmenej pre 5 komodít.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia

Aktivity	Ekonomicky motivovať obyvateľstvo.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
	Zabezpečiť požadované podmienky pre realizáciu separovaného zberu.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR, RF SR	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.3.1.3	Zabezpečiť likvidáciu čiernych skládok v obci.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Lokalizácia čiernych skládok.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	obec Lisková	priebežne
	Likvidácia skládok.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.3.1.4	Vybudovať zberový dvor pre triedený odpad a obecné kompostovisko.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	60	rozpočet obce, MŽP SR, ŠF EÚ	obec Lisková	2007-2010
	Príprava vhodného pozemku.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR, ŠF EÚ	obec Lisková	2007-2010
	Realizácia projektu.	1 800	rozpočet obce, MŽP SR, ŠF EÚ	obec Lisková	2007-2010
Cieľ 6.3.2 Informovanosť a poradenstvo					
Opatrenie 6.3.2.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v obci.	25	rozpočet obce, MŽP SR	obec Lisková	priebežne
	Prezentácia a šírenie osvedy v oblasti životného prostredia.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Cieľ 6.3.3 Ochrana a racionálne využívanie vôd					
Opatrenie 6.3.3.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach. Údržba existujúcej vodovodnej siete.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Pravidelný monitoring.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
	Výstavba regulačnej stanice pre miestny vodovod.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.3.3.2	Zabezpečiť ochranu zdrojov pitnej vody.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Pravidelný monitoring.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.3.3.3	Zamedziť riziku znečistenia povrchových vôd tunajším poľnohospodárskym družstvom.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Pravidelný monitoring.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Cieľ 6.3.4 Ochrana ovzdušia					
Opatrenie 6.3.4.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Pravidelný monitoring dodržiavania nariadení.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF, EÚ, súkromné subjekty	obec, obyvatelia	priebežne

Ciele a opatrenia / Termín uskutočnenia		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cieľ 6.3.1 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom											
Opatrenie 6.3.1.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu,										

	viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.																		
Opatrenie 6.3.1.2	Zintenzívniť separáciu komunálneho odpadu a zabezpečiť jej uplatňovanie v celej obci.																		
Opatrenie 6.3.1.3	Zabezpečiť likvidáciu čiernych skládok v obci.																		
Opatrenie 6.3.1.4	Vybudovať zberový dvor pre triedený odpad a obecné kompostovisko.																		
Ciel' 6.3.2 Informovanosť a poradenstvo																			
Opatrenie 6.3.2.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.																		
Ciel' 6.3.3 Ochrana a racionálne využívanie vôd																			
Opatrenie 6.3.3.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.																		
Opatrenie 6.3.3.2	Zabezpečiť ochranu zdrojov pitnej vody.																		
Opatrenie 6.3.3.3	Zamedziť riziku znečistenia povrchových vôd tunajším poľnohospodárskym družstvom.																		
Ciel' 6.3.4 Ochrana ovzdušia																			
Opatrenie 6.3.4.1	Zabezpečiť zníženie emisií produkovaných domácnosťami.																		

Ciel' 6.3.1	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom
OP Základná infraštruktúra	
2. Enviromentálna infraštruktúra	
2.3 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva	
2.4 Ochrana, zlepšenie a regenerácia prírodného prostredia	
Európsky fond regionálneho rozvoja	
Ciel' 6.3.2	Informovanosť a poradenstvo
OP Základná infraštruktúra	
3. Lokálna infraštruktúra	
3.2 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor	
Európsky fond regionálneho rozvoja	
Ciel' 6.3.3	Ochrana a racionálne využívanie vôd
OP Základná infraštruktúra	
2. Enviromentálna infraštruktúra	
2.1 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd	
Európsky fond regionálneho rozvoja	
Ciel' 6.3.4	Ochrana ovzdušia
OP Základná infraštruktúra	
2. Enviromentálna infraštruktúra	
2.2 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia	
Európsky fond regionálneho rozvoja	

8.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer				
Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v obci. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov obce.				
Ciel' 6.4.1	Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.			
Opatrenie 6.4.1.1	Zlepšenie úrovne poskytovania domácej ošetrovateľskej starostlivosti, rozšírenie jej služieb o poskytovanie rehabilitačných cvičení.			
	Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia

Aktivity	Zvýšenie kvality poskytovaných služieb.	podľa potreby	ZP	súkromné subjekty	priebežne
	Zvýšenie personálnych kapacít v prípade potreby.	podľa potreby	ZP	súkromné subjekty	priebežne
	Zabezpečenie priestorov.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.4.1.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečiť v súčinnosti s okresným mestom pre oblasť poskytovania zdravotníckych služieb ich maximálnu dostupnosť.	podľa potreby	MZ SR, rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.4.1.3	Zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľudí a dlhodobo chorých.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Analýza dopytu po uvedených službách.	podľa potreby	Minister. zdravotníctva	obec Lisková	priebežne
	Zabezpečenie personálnych kapacít, priestorov a finančných prostriedkov.	podľa potreby	Minister. zdravotníctva	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.4.1.4	Zvýšiť úroveň poskytovaných sociálnych služieb.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zvýšenie kvality poskytovaných služieb.	podľa potreby	rozpočet obce, MVO	obec, MVO	priebežne
	Zvýšenie personálnych kapacít v prípade potreby.	podľa potreby	rozpočet obce, MVO	obec, MVO	priebežne
Opatrenie 6.4.1.5	Podporiť služby pre marginalizované skupiny občanov a týrané ženy.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Analýza dopytu po uvedených službách.	podľa potreby	MPSVR SR, MVO, rozpočet obce, ŠF EÚ	obec, MVO	priebežne
	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	MPSVR SR, MVO, rozpočet obce, ŠF EÚ	obec, MVO	priebežne
	Zabezpečenie priestorov.	podľa potreby	MPSVR SR, MVO, rozpočet obce, ŠF EÚ	obec, MVO	priebežne
Opatrenie 6.4.1.6	Výstavba bytov pre mladé rodiny.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	70	MPSVR SR, MVARR SR rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009
	Výstavba bytov.	15000	MPSVR SR, MVARR SR rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009 - 2012
Opatrenie 6.4.1.7	Investičná bytová výstavba v hone Vyšné Záhumnie				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia

Aktivity	Vypracovanie zóny, geometrický plán cesty, výkup pozemkov	podľa potreby	MVRR SR, MŽP SR, MH SR, SVS Rbk, rozpočet obce, ŠFRB, EÚ	obec Lisková	2007, 2008
	Vypracovanie technickej dokumentácie.	Podľa potreby	MVRR SR, MŽP SR, MH SR, SVS Rbk, rozpočet obce, ŠFRB, EÚ	obec Lisková SVS RBK	2007, 2008
	Realizácia – výstavba	Podľa potreby	MVRR SR, MŽP SR, MH SR, SVS Rbk, rozpočet obce, ŠFRB, EÚ	obec Lisková SVS RBK	2008, 2009, 2010

Ciele a opatrenia / Termín uskutočnenia		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ciel' 6.4.1	Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.										
Opatrenie 6.4.1.1	Zlepšenie úrovne poskytovania domácej ošetrovateľskej starostlivosti, rozšírenie jej služieb o poskytovanie rehabilitačných cvičení.										
Opatrenie 6.4.1.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.										
Opatrenie 6.4.1.3	Zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľudí a dlhodobo chorých.										
Opatrenie 6.4.1.4	Zvysiť úroveň poskytovaných sociálnych služieb.										
Opatrenie 6.4.1.5	Podporiť služby pre marginalizované skupiny občanov a týrané ženy.										
Opatrenie 6.4.1.6	Výstavba bytov pre mladé rodiny.										

Ciel' 6.4.1 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

OP Základná infraštruktúra

3. Lokálna infraštruktúra

3.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch

3.1.2 Budovanie a rozvoj zdravotnickej infraštruktúry

3.1.3 Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry

Európsky sociálny fond (ESF)

8.5 ŠKOLSTVO A ŠPORT

Strategický zámer

Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. Zlepšenie technického stavu a vybavenia školy. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov obce. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu pre obyvateľov obce.

Ciel' 6.5.1 Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry.

Opatrenie 6.5.1.1

Modernizovať a rekonštruovať budovy a zázemie materskej a základnej školy.

Predpokladaný
rozpočetZdroje
financovaniaOprávnení
žiadateľaTermín
uskutočnenia

Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
	Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
Opatrenie 6.5.2.5	Podpora športových aktivít zdravotne postihnutých občanov.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
Opatrenie 6.5.2.6	Podporovať talentovanú mládež.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	obec, podnikateľské subjekty	priebežne
Opatrenie 6.5.2.7	Spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami, pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.5.2.8	Podpora zakladania športových klubov.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne

Ciele a opatrenia / Termín uskutočnenia		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cieľ 6.5.1	Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry.										
Opatrenie 6.5.1.1	Modernizovať a rekonštruovať budovy základnej a materskej školy.										
Opatrenie 6.5.1.2	Modernizácia vnútorného vybavenia základnej školy.										
Opatrenie 6.5.1.3	Modernizácia vnútorného vybavenia materskej školy.										
Cieľ 6.5.2	Trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.										
Opatrenie 6.5.2.1	Dobudovanie viacúčelového športového ihriska v areáli základnej školy.										
Opatrenie 6.5.2.2	Výstavba cykloturistických trás.										
Opatrenie 6.5.2.3	Vytváranie materiálnych a finančných podmienok na rozvoj výkonnostného a rekreačného športu v obci.										
Opatrenie 6.5.2.4	Podpora organizácie športových podujatí regionálneho a miestneho významu.										
Opatrenie 6.5.2.5	Podpora športových aktivít zdravotne postihnutých občanov.										
Opatrenie 6.5.2.6	Podporovať talentovanú mládež.										
Opatrenie 6.5.2.7	Spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami, pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry.										
Opatrenie 6.5.2.8	Zakladanie športových klubov.										

Cieľ 6.5.1 Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry.

OP Základná infraštruktúra

3. Lokálna infraštruktúra
3.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch
3.1.1 Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry
3.2 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor
Cieľ 6.5.2   Trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.
OP Základná infraštruktúra
3. Lokálna infraštruktúra
3.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch
3.1.1 Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry
3.2 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor

8.6 KULTÚRA

Strategický zámer					
Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch.					
Cieľ 6.6.1	Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.				
Opatrenie 6.6.1.1 Rekonštrukcia tradičnej architektúry a zriadenie stálych expozícií z pôvodného štýlu života obyvateľov v obci - vybudovanie izby tradícií.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Výber vhodných objektov.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	2009
	Vyriešenie vlastníckych vzťahov.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	2009
	Rekonštrukcia a vybavenie expozície.	300	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	2010
Opatrenie 6.6.1.2 Prepojiť obec so subjektami cestovného ruchu, agroturistiky.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.6.1.3 Vybudovanie turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi, priemerných aj náročných klientov s využitím kultúrno – historického, folklórneho aj prírodného bohatstva.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2014
	Výber vhodných trás.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2014
	Spracovanie technickej dokumentácie.	57	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2014
	Realizácia výstavby.	2 600	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2015
Opatrenie 6.6.1.4 Zachovanie a rozvoj ľudových tradícií (folklórny tanec, hudba a spev, ľudové remeslá, ľudový odev a doplnky, pôvodné bývanie a hospodárenie) a ich maximálne využitie v cestovnom ruchu a agroturistike.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Zabezpečenie priestorov, finančných a materiálnych prostriedkov.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.6.1.5 Odkúpenie – dlhodobý prenájom, následná rekonštrukcia kultúrneho domu.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia

Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	1 000	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR, podnikateľské subjekty	obec, podnikateľské subjekty	2007-2009
	Rekonštrukcia	8 000	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR, podnikateľské subjekty	obec, podnikateľské subjekty	2007-2009
Opatrenie 6.6.1.6 Podpora zakladania kultúrnych spolkov a inštitúcií.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Personálne zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.6.1.7 Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí – Vynášanie moreny, Deň matiek, atď..					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Personálne zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	priebežne
Cieľ 6.6.2 Organizačné zabezpečenie					
Opatrenie 6.6.2.1 Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
	Spracovanie kalendár kultúrnych podujatí.	15	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.6.2.2 Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce	obec Lisková	priebežne
Cieľ 6.6.3 Propagácia v oblasti kultúry					
Opatrenie 6.6.3.1 Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009
	Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.	30	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009
Opatrenie 6.6.3.2 Spracovať komplexný informačný bulletin o historickom vývoji a tradíciách obce pre školy aj subjekty cestovného ruchu.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadateľa	Termín uskutočnenia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2006
	Spracovanie bulletinu.	30	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2006

Ciele a opatrenia / Termín uskutočnenia		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cieľ 6.6.1	Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.										
Opatrenie 6.6.1.1	Rekonštrukcia tradičnej architektúry a zriadenie stálych expozícií z pôvodného štýlu života obyvateľov v obci- vybudovanie izby tradícií.										

8.7 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATIONS

Strategický zámer					
Budovať goodwill obce a dosiahnuť, aby sa stala strediskom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky.					
Ciel' 6.7.1	Účinná propagácia obce.				
Opatrenie 6.7.1.1	Spracovať globálnu koncepciu propagácie obce v multimediálnej forme.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	2009
	Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	2009
Opatrenie 6.7.1.2	Spracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi i zahraničnými CK.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MH SR	obec, podnikateľské subjekty	2006
	Spracovanie koncepcie regionálnej spolupráce.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MH SR	obec, podnikateľské subjekty	2006
Ciel' 6.7.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.				
Opatrenie 6.7.2.1	Dobudovanie športového areálu v obci a vytvorenie multifunkčného športovo-rekreačného komplexu.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	obec Lisková	priebežne
	Dobudovanie a rekonštrukcia športového areálu - výstavba nových tenisových kurtov, volejbalového a basketbalového ihriska, bazénu, sauny a soľnej jaskyne.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	obec Lisková	priebežne
Opatrenie 6.7.2.2	Vybudovanie oddychovej zóny obce.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	35	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009
	Vybudovanie zóny.	2 900	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec Lisková	2009
Opatrenie 6.7.2.3	Vytvorenie náučného chodníka s využitím kultúrno-historického, folklórneho aj prírodného bohatstva.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	2007
	Vytvorenie náučného chodníka.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	2008
Opatrenie 6.7.2.4	Výstavba cykloturistických trás.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia

Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec, podnikateľské subjekty	2008
	Výstavba trás.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	obec, podnikateľské subjekty	2009
Opatrenie 6.7.2.5	Sprístupnenie Liskovskej jaskyne pre verejnosť a zavedenie infraštruktúry k nej.				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Oprávnení žiadatelia	Termín uskutočnenia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	2006-2010
	Vybudovanie infraštruktúry	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	obec Lisková	2006-2010

Ciele a opatrenia / Termín uskutočnenia		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ciel' 6.7.1	Účinná propagácia obce.										
Opatrenie 6.7.1.1	Spracovať globálnu koncepciu propagácie obce v multimedialnej forme.										
Opatrenie 6.7.1.2	Spracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi i zahraničnými CK.										
Ciel' 6.7.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.										
Opatrenie 6.7.2.1	Dobudovanie športového areálu v obci a vytvorenie multifunkčného športovo-rekreačného komplexu.										
Opatrenie 6.7.2.2	Vybudovanie oddychovej zóny v obci.										
Opatrenie 6.7.2.3	Vytvorenie náučného chodníka s využitím kultúrno-historického, folklórneho aj prírodného bohatstva obce.										
Opatrenie 6.7.2.4	Výstavba cyklistických trás.										
Opatrenie 6.7.2.5	Sprístupnenie Liskovskej jaskyne pre verejnosť a zavedenie infraštruktúry k nej.										

Ciel' 6.7.1	Účinná propagácia obce.
SOP Priemysel a služby	
2. Rozvoj cestovného ruchu	
2.3 Podpora propagácie cestovného ruchu a tvorby informačného systému	
INTERREG III A	
INTERREG III B	
INTERREG III C	
Ciel' 6.7.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.
SOP Priemysel a služby	
2. Rozvoj cestovného ruchu	
2.1 Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry cestovného ruchu	
2.2 Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu	

9 ZABEZPEČENIE PHSR

Po schválení PHSR nastáva vlastná realizácia PHSR, jeho opatrení a úloh. Uskutočnenie aktivít uvedených v PHSR predpokladá určité finančné a administratívne zabezpečenie.

9.1 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet obce,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne a fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...),
- Svetová banka,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.,

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

9.2 ADMINISTRATÍVNE ZABEZPEČENIE PHSR

Nevyhnutnou podmienkou plnenia programu je administratívne zabezpečenie jeho realizácie. Realizácia vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov samosprávy. Na tento účel sa doporučuje zriadiť nasledovné orgány s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

1. Výbor pre PHSR

Poradný orgán zložený zo starostu a poslancov obecného zastupiteľstva. Úlohou výboru bude v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PHSR a stav finančného čerpania prostriedkov, dopadovú analýzu PHSR, plán na ďalšie obdobie a navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PHSR.

2. Komisia strategického rozvoja

Výkonný útvar, zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PHSR. Úlohou útvaru bude: vypracovávať projekty, koordinovať projekty, monitorovať realizáciu projektov, vypracovávať dopadové analýzy projektov, spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii projektov, vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PHSR, dohliadať nad ekonomickým čerpaním projektových prostriedkov, zbierať podklady o projektoch v rámci PHSR realizovaných inými subjektami, viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík obce, sledovať podnikateľskú klímu a vzájomný vzťah odvetví v obci, poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov, atď.

3. Koordinátor pre stratégiu

Bude mať za úlohu: fungovať ako výkonný tajomník, koordinovať realizáciu PHSR, predkladať správy, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR, koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území obce, zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj obce, podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev,

zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj obce.

4. Vlastní zamestnanci

Do realizácie PHSR budú zapojení aj ostatní zamestnanci.

10 MONITOROVANIE PHSR

Monitorovanie PHSR budú uskutočňovať:

- Výbor pre PHSR,
- Komisia strategického rozvoja,
- Koordinátor pre stratégiu,
- Obecné zastupiteľstvo,

10.1 SPÔSOB MONITOROVANIA PHSR

Monitorovanie plnenia PHSR bude vykonávať Komisia strategického rozvoja. Koordinátorovi pre stratégiu pracovníci Útvoru budú pravidelne predkladať správy o postupe realizácie a príprave projektov, o vlastnej činnosti a o iných aktivitách súvisiace s plnením PHSR. Koordinátor pre stratégiu bude predkladať na zasadnutia Výboru Správy o realizácii PHSR, pre posúdenie súladu aktivít s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Výbor vydá k realizácii stanovisko, ktoré sa predloží poslancom na Obecné zastupiteľstvo pri schvaľovaní ročných rozpočtov.

Počas roka sa môže každý poslanec obecného zastupiteľstva oboznámiť s priebehom plnenia PHSR na Útvare strategického rozvoja alebo u Koordinátora pre stratégiu.

10.2 VYHODNOCOVANIE A SPÔSOB MODIFIKOVANIA PHSR

Hlavným hodnotiacim dokumentom PHSR bude *Správa o realizácii PHSR*, ktorú vypracuje Útvor strategického rozvoja.

Spôsob modifikovania PHSR

Predkladať návrhy na modifikovanie PHSR bude v právomoci Výboru pre PHSR. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať Výboru návrhy na doplnenie PHSR. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť Útvoru návrh na modifikovanie PHSR.

Na zasadnutiach Výboru v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predloží Koordinátor *Dopadovú analýzu plnenia PHSR*.

Doplnenie PHSR sa uskutoční formou vypracovania *Návrhu na doplnenie PHSR*, ktorý bude obsahovať konkrétne nové špecifické ciele, opatrenia, aktivity a úlohy. Návrh sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. Ak doplnenie PHSR bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Výboru alebo obecného zastupiteľstva.

10 ZÁVER

PHSR obce Lisková je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce.

PHSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude pravidelne polročne vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.

Predmetný PHSR obce Lisková bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 15.5.2007 uznesením č. 38.

11 Použitá literatúra

1. Národný rozvojový plán.
2. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja.
3. Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov.
4. Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov.
5. Zákon č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov.
6. Zákon č. 482/2003 Z.z. o štátnej pokladnici.
7. Zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov,
8. Zákon č. 156/2003 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov.
9. VEDA. Encyklopédia Slovenska. VI zv. Veda, Bratislava, 1982.
10. JAROŠ, J. Tectonic styles of the homelands of superficial nappes. Rozpravy ČASV, Řada matematických a přírodných věd, roč. 81, seš. 6, Academia Praha, 1971.
11. LUKNIŠ, M. A KOL. Slovensko – Příroda. Vyd. Obzor, Bratislava, 1972.
12. MAZÚR, M., LUKNIŠ, M. Regionálne geomorfologické členenie SSR, Geogr. Čas., 30, 2, Bratislava, 1978.
13. UPSVAR. Štatistiky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny 1999 – 2004.
14. Interné materiály obce Lisková.
15. Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, REGIONÁLNY ROZVOJ SLOVENSKA VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV , Editori: Mgr. Ľubomír Faltán, CSc., Doc. PhDr. Ján Pašiak, PhD. 2004, 88 s.
16. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Národná stratégia ISPA Slovenskej republiky: životné prostredie, Október 2000.
17. www.limba.sk
18. www.orsr.sk